

VIONGOZI WA WIZARA

Mhe. Prof. Joyce Lazaro Ndalichako (Mb)
WAZIRI

Mhe. William Tate Olenasha (Mb)
NAIBU WAZIRI

Dkt. Leonard Douglas Akwilapo
KATIBU MKUU

Dkt. Ave Maria Semakafu
NAIBU KATIBU MKUU

Prof. James Epiphan Mdoe
NAIBU KATIBU MKUU

**HOTUBA YA WAZIRI WA ELIMU, SAYANSI NA
TEKNOLOJIA MHESHIMIWA PROF. JOYCE
LAZARO NDALICHAKO (MB) AKIWASILISHA
BUNGENI MAKADIRIO YA MAPATO NA
MATUMIZI YA FEDHA KWA MWAKA 2019/20**

DODOMA

APRILI, 2019

YALIYOMO

VIFUPISHO	xi
DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA WIZARA	xviii
Majukumu ya Wizara	xviii
A. UTANGULIZI	1
B. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU KWA MWAKA 2018/19	3
Bajeti Iliyoidhinishwa kwa Fungu 46	3
Ukusanyaji wa maduhuli kwa Mwaka 2018/19	4
Matumizi ya Kawaida	5
Matumizi ya Miradi ya Maendeleo	5
Kuendeleza Elimumsingi kwa Kutoa Ithibati ya Mafunzo ya Ualimu na Maendeleo ya Kitaalamu ya Walimu	6
Kusimamia Uendelezaji wa Mafunzo Katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi - (Folk Development Colleges - FDCs)	7
Kutungua na Kutekeleza Sera za Elimu, Utafiti, Huduma za Maktaba, Sayansi, Teknolojia, Ubunifu na Uendelezaji wa Mafunzo ya Ufundi	9
Kuainisha Mahitaji ya Nchi Katika Ujuzi na Kuuendeleza	10
Kusimamia Ithibati na Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu	11
Ithibati ya Shule na Vyuo vya Ualimu	11

Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu	13
Usimamizi wa Elimumsingi	14
Usimamizi wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi	15
Usimamizi wa Masuala Mtambuka katika Elimu	16
Usimamizi wa Elimu Maalum	16
Usimamizi wa Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi	18
Usimamizi na Uendelezaji wa Elimu ya Juu	19
Usimamizi wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu	21
Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali Watu	24
Usimamizi wa Rasilimali za Wizara	25
SHUGHULI ZILIZOFANYWA NA TAASISI NA MASHIRIKA YALIYOPO CHINI YA WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA KWA MWAKA 2018/19	29
Taasisi ya Elimu Tanzania	29
Baraza la Mitihani la Tanzania	34
Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM)	36
Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima (TEWW)	38

Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania ..	41
Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi - VETA	42
Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi	46
Mamlaka ya Elimu Tanzania	49
Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu	50
Tume ya Vyuo Vikuu	52
Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia – COSTECH	56
Tume ya Nguvu za Atomiki	60
Chuo Kikuu cha Dar es Salaam	64
Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo (SUA)	67
Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili	70
Chuo Kikuu cha Ardhi	74
Chuo Kikuu cha Dodoma	77
Chuo Kikuu Mzumbe	78
Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi	81
Chuo Kikuu Huria cha Tanzania	83
Chuo Kikuu cha Mwalimu Julius K. Nyerere cha Sayansi ya Kilimo na Teknolojia	85
Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam	86
Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa	87

Chuo cha Ufundi Arusha	90
Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere	93
Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya	95
Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam	97
Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela Arusha (NM-AIST)	100
UTEKELEZAJI WA MIRADI YA MAENDELEO ILIYO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA 2018/19	102
Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Elimu (Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Sekta ya Elimu - EP4R) .	102
Mradi wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MMEM) – Kuimarisha Ufundishaji na Ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu - KKK	104
Mradi wa Kuimarisha Elimu ya Ufundi, Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu	105
Mradi wa Ukarabati wa Vyuo vya Ualimu (Upgrading Teachers Colleges - UTC)	106
Mradi wa Kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu (Teacher Education Support Program - TESP)	109
Mradi wa Elimu na Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs - ESPJ)	112

Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (School Water Sanitation and Hygiene - SWASH)	115
TUME YA TAIFA YA UNESCO (FUNGU 18)	115
C. MPANGO NA BAJETI YA FUNGU 46	
KWA MWAKA 2019/20	119
Kuendeleza Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kwa Kutoa Ithibati ya Mafunzo ya Ualimu na Maendeleo ya Kitaalamu ya Walimu	120
Kusimamia Uendelezaji wa Mafunzo Katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi	120
Kutunga na Kutekeleza Sera za Elimu, Utafiti, Huduma za Maktaba, Sayansi, Teknolojia, Ubunifu na Uendelezaji wa Mafunzo ya Ufundi	121
Kuainisha Mahitaji ya Nchi Katika Ujuzi na Kuuendeleza	122
Kusimamia Ithibati na Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu	123
Ithibati ya Shule za Msingi, Sekondari na Vyuo vya Ualimu	123
Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu	124
Usimamizi wa Elimumsingi	125
Usimamizi wa Elimu Maalum	126
Usimamizi na Uendelezaji wa Elimu ya Juu	127

Usimamizi wa Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi	128
Usimamizi wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu	130
Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali watu	130
Usimamizi wa Rasilimali za Wizara	133
URATIBU WA TAASISI NA WAKALA ZILIZO CHINI YA WIZARA	135
Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania	135
Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi	137
Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi	142
Mamlaka ya Elimu Tanzania	143
Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu	145
Taasisi ya Elimu Tanzania	146
Baraza la Mitihani Tanzania	148
Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu - ADEM	150
Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima	152
Bodi ya Huduma za Maktaba	153
Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia – COSTECH	154
Tume ya Nguvu za Atomiki Tanzania	156
Vyuo vya Elimu ya Juu	159
Chuo Kikuu cha Dar es Salaam	159
Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo	161

Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili	164
Chuo Kikuu cha Ardhi	168
Chuo Kikuu Mzumbe	170
Chuo Kikuu cha Dodoma	171
Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi	174
Chuo Kikuu Huria cha Tanzania	176
Chuo Kikuu cha Mwalimu Julius K. Nyerere cha Sayansi ya Kilimo na Teknolojia	178
Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam	179
Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa	181
Chuo cha Ufundi Arusha	182
Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere	184
Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya	185
Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam	188
Taasisi ya Afrika ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela Arusha.....	194
MALENGO YA UTEKELEZAJI WA MIRADI YA MAENDELEO MWAKA 2019/20	195
Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Elimu (Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Sekta ya Elimu- EP4R) ..	195

Mradi wa Elimu na Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs - ESPJ)	197
Mradi wa Kuimarisha Elimu ya Ufundi, Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu	199
Mradi wa Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MEMEM) – Kuimarisha Ufundishaji na Ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu - KKK	201
Mradi wa Kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu (Teacher Education Support Project - TESP)	203
Mradi wa Ukarabati wa Vyuo vya Ualimu (Upgrading Teachers Colleges-UTC)	207
Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (School Water Sanitation and Hygiene - SWASH)	207
Kuimarisha Ubora wa Elimu ya Sekondari (Secondary Education Quality Improvement Programme - SEQUIP)	208
TUME YA TAIFA YA UNESCO (FUNGU 18)	211
D. SHUKRANI	212
E. MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2019/20	215

VIFUPISHO

ACE	African Centre of Excellence
ADEM	Agency for the Development of Educational Management
AfDB	African Development Bank
AJUCo	Archbishop James University College
ATC	Arusha Technical College
BAKWATA	Baraza Kuu la Waislamu Tanzania
BICO	Bureau for Industrial Cooperation
BOHUMATA	Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania
BTP	Block Teaching Practice
CARUMUCo	Cardinal Rugambwa Memorial University College
CBET	Competence Based Education and Training
COSTECH	Commission for Science and Technology
CREATES	Centre for Research, Agricultural Advancement, Teaching Excellence and Sustainability
CRWMF	Central Radioactive Waste Management Facility
CSEE	Certificate of Secondary Education Examination

CSSC	Christian Social Services Commission
DEMA	Diploma in Education Management and Administration
DIT	Dar es Salaam Institute of Technology
DUCE	Dar es Salaam University College of Education
EAC	East African Community
EASTECO	East African Science and Technology Commission
EASTRIP	East Africa Skills for Transformation and Regional Integration Project
EFE	Education for Employment
EP4R	Education Program for Results
ESPJ	Education and Skills for Productive Jobs
FDCs	Folk Development Colleges
FTNA	Form Two National Assessment
GPE	Global Partnership for Education
HESLB	Higher Education Students' Loan Board
IAEA	International Atomic Energy Agency
IDEA	International Deaf Education Association
IDRC	International Development Research Center

IMTU	International Medical and Technological University
INTEP	Integrated Training for Entrepreneurship Promotion
IPOSA	Intergrated Programme for Out of School Adolescents
IRPM&BTD	Innovative Rodent Pest Management and Biosensor Technology Development
KKK	Kusoma, Kuandika na Kuhesabu
LANES	Literacy and Numeracy Education Support
MARUCo	Marian University College
MIVARF	Marketing Infrastructure, Value addition and Rural Finance Support
MMEM	Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi
MU-ARMS	Mzumbe University-Academic Records Management System
MUHAS	Muhimbili University of Health and Allied Sciences
MUST	Mbeya University of Science and Technology

NACTE	National Council for Technical Education
NBC	National Bank of Commerce
NECTA	National Examination Council of Tanzania
NTA	National Technical Awards
NM-AIST	Nelson Mandela African Institute of Science and Technology
OLAMS	Online Loan Application and Management System
PPP	Public Private Partnership
PSLE	Primary School Leaving Examination
QT	Qualifying Test
RPLA	Recognition of Prior Learning Assessment
RVTSCs	Regional Vocational Training and Service Centre
SACIDS	Southern African Center for Infectious Disease Surveillance
SEOSAG	Secondary Education for Out of School Adolescent Girls
SEP	Skills Enhancement Programme
SFNA	Standard Four National Assessment
STAMICO	State Mining Corporation

SUA	Sokoine University of Agriculture
TAFIRI	Tanzania Fisheries Research Institute
TALIRI	Tanzania Livestock Research Institute
TANROADS	Tanzania National Roads Agency
TAMISEMI	Tawala za Mikoa na Serikali za Mitaa
TAMONGSCO	Tanzania Association of Managers and Owners of Non-Government Schools and Colleges
TAPIE	Tanzania Association of Private Investors in Education
TCU	Tanzania Commission for Universities
TEA	Tanzania Education Authority
TEHAMA	Teknolojia ya Habari na Mawasiliano
TEN/MET	Tanzania Education Network/Mtandao wa Elimu Tanzania
TEKU	Teofilo Kisanji University
TEP	Teacher Educators Program
TESP	Teacher Education Support Program
TET	Taasisi ya Elimu Tanzania
TEWW	Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima
TIE	Tanzania Institute of Education
TIRDO	Tanzania Industrial Research and Development Organisation
TPSF	Tanzania Private Sectors Foundation

SADC	Southern Africa Development Community
SFUCHAS	St. Francis College of Health and Allied Sciences
SEQUIP	Secondary Education Quality Improvement Programme
SDF	Skills Development Fund
SPSS	Statistical Package for the Social Sciences
SSMP	Sustainable Solar Market Packages
STVET-TE	Support for Technical Vocational Education and Training and Teachers Education
SWASH	School Water Sanitation and Hygiene
UAUT	United African University of Tanzania
UDOM	University of Dodoma
UNESCO	United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
UNEVOC	UNESCO and Vocational Education.
UTC	Upgrading of Teachers College
WISE	Water Infrastructure and Sustainable Energy
VET	Vocational Education and Training

VETA Vocational Education and Training
Authority

DIRA, DHIMA NA MAJUKUMU YA WIZARA

Dira: *Kuwa na Mtanzania aliyeelimika na mwenye maarifa, stadi, umahiri, uwezo na mitazamo chanya ili kuweza kuchangia katika kuleta maendeleo ya Taifa.*

Dhima: *Kuinua ubora wa elimu na mafunzo na kuweka mifumo na taratibu zitakazowezesha kupata idadi kubwa ya Watanzania walioelimika na wanaopenda kujielimisha zaidi ili waweze kuchangia katika kufikia malengo ya maendeleo ya Taifa letu.*

Majukumu ya Wizara

Kwa mujibu wa Hati Idhini iliyotolewa tarehe 22 Aprili 2016, Wizara ya Elimu Sayansi na Teknolojia inatekeleza majukumu yafuatayo:

- (i) *Kutunga na kutekeleza Sera za Elimu, Utafiti, Huduma za Maktaba, Sayansi, Teknolojia, Ubunifu na Uendelezaji wa Mafunzo ya Ufundi;*
- (ii) *Kuendeleza Elimumsingi kwa kutoa ithibati ya Mafunzo ya Ualimu na Maendeleo ya Kitaalamu ya Walimu;*
- (iii) *Kusimamia uendelezaji wa mafunzo katika Vyuvo vya Maendeleo ya*

Wananchi;

- (iv) *Kusimamia Mfumo wa Tuzo wa Taifa;*
- (v) *Kuainisha mahitaji ya nchi katika ujuzi na kuuendeleza;*
- (vi) *Kuweka viwango vya Taaluma ya Ualimu;*
- (vii) *Kusimamia Ithibati na Uthibiti Ubora wa Shule;*
- (viii) *Kusimamia huduma za machapisho ya kielimu;*
- (ix) *Kutegemeza/kuimarisha utumiaji wa Sayansi, Uhandisi, Teknolojia na Hisabati;*
- (x) *Kuendeleza wataalamu wa ndani katika Sayansi, Teknolojia na Ubunifu;*
- (xi) *Kuratibu na kusimamia Utafiti na Ubunifu katika fani za Sayansi, Hisabati na Teknolojia;*
- (xii) *Uendelezaji wa rasilimali watu na uongezaji tija ya watumishi walio chini ya Wizara; na*

(xiii) *Kuratibu shughuli za Idara, Mashirika, Wakala, Programu na miradi iliyo chini ya Wizara.*

A. UTANGULIZI

- 1. Mheshimiwa Spika,** kufuatia taarifa iliyowasilishwa ndani ya Bunge lako Tukufu na Mwenyekiti wa Kamati ya Kudumu ya Huduma na Maendeleo ya Jamii, naomba kutoa hoja kwamba sasa Bunge lako Tukufu, likubali kupokea na kujadili Taarifa ya utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa mwaka 2018/19. Aidha, naliomba Bunge lako lijadili na kupitisha Makadirio ya Mapato na Matumizi kwa mwaka 2019/20.
- 2. Mheshimiwa Spika,** sina budi kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujalia afya njema na kwa kuniwezesha tena kusimama mbele ya Bunge lako Tukufu kuwasilisha makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa mwaka 2019/20. Napenda kumpongeza kwa dhati Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli kwa uongozi wake makini uliotukuka na kwa ujasiri alionao katika kufanya maamuzi yenye tija kwa maendeleo ya Taifa letu.
- 3. Mheshimiwa Spika,** napenda kumpongeza Makamu wa Rais, Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan na Waziri Mkuu, Mheshimiwa Kassim Majaliwa Majaliwa (Mb)

kwa uongozi wao thabiti na kwa miongozo mbalimbali wanayoitoa ambayo imeendelea kuwa chachu katika kuboresha utendaji wa Serikali ya Awamu ya Tano. Pia napenda kumpongeza Mheshimiwa Dkt. Ali Mohamed Shein, Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kwa kuongoza vyema Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar.

4. **Mheshimiwa Spika**, naomba nikipongeze kwa dhati wewe Spika wa Bunge, Mheshimiwa Job Yustino Ndugai na Naibu Spika Mheshimiwa Dkt. Tulia Ackson Mwansasu kwa kuliongoza Bunge hili kwa busara, hekima na kwa weledi wa hali ya juu. Nawapongeza pia Wenyeviti wa Bunge kwa kazi nzuri wanayoifanya ya kuongoza kwa ufanisi mijadala ndani ya Bunge letu.
5. **Mheshimiwa Spika**, naomba kutoa shukrani zangu za dhati kwa Kamati ya Kudumu ya Huduma na Maendeleo ya Jamii chini ya Mwenyekiti wake Mheshimiwa Peter Joseph Serukamba (Mb) na Makamu Mwenyekiti Mheshimiwa Juma Nkamia (Mb) kwa kuendelea kutoa ushirikiano mzuri katika Wizara yangu. Maoni na ushauri ambao wamekuwa wakiutoa katika Sekta ya Elimu yameendelea kufanikisha dhamira ya Serikali ya Awamu ya Tano ya kutoa elimu bora katika ngazi zote. Ninawashukuru kwa uchambuzi wa kina wa Bajeti hii ya mwaka 2019/20.

6. **Mheshimiwa Spika**, nitumie fursa hii kumshukuru na kumpongeza Mheshimiwa Waziri Mkuu na Waheshimiwa Mawaziri waliotangulia kuwasilisha hoja zao katika Bunge lako tukufu, ambazo zimetoa tathmini ya ujumla kuhusu utekelezaji wa kazi za Serikali kwa mwaka 2018/19 na mwelekeo wa shughuli za Serikali kwa kipindi cha mwaka wa fedha 2019/20.
7. **Mheshimiwa Spika**, ninaishukuru familia yangu kwa kuendelea kunipa ushirikiano wa dhati katika kutekeleza majukumu yangu ya Kitaifa.
8. **Mheshimiwa Spika**, baada ya maelezo hayo ya utangulizi sasa naomba nitoe taarifa ya utekelezaji wa kazi za Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa mwaka wa fedha 2018/19 na Mpango na Bajeti kwa mwaka wa fedha 2019/20.

B. MAPITIO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA WIZARA KWA MWAKA 2018/19

Bajeti Iliyoidhinishwa Katika Mwaka 2018/19

9. **Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2018/19 Wizara yangu iliidhinishwa Jumla ya **Shilingi 1,407,136,481,000.00** katika

mafungu mawili tofauti yaani Fungu 46 (Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia) na Fungu 18 (Tume ya Taifa ya UNESCO) ambalo nitaeleza utekelezaji wake baada ya Fungu 46.

Bajeti iliyoidhinishwa kwa Fungu 46 (Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia)

- 10. Mheshimiwa Spika**, katika Mwaka 2018/19 Bunge lako Tukufu liliidhinisha kiasi cha **Shilingi 1,406,469,626,000.00** kwa Fungu 46 ambapo **Shilingi 476,500,224,000.00** zilikuwa ni kwa ajili ya matumizi ya Kawaida na **Shilingi 929,969,402,000.00** zilikuwa ni kwa ajili ya miradi ya maendeleo.

Ukusanyaji wa maduhuli kwa Mwaka 2018/19

- 11. Mheshimiwa Spika**, katika kipindi cha mwaka wa fedha 2018/19, Wizara ilikadiria kukusanya jumla ya **Shilingi 460,011,442,840.89** ambapo kiasi cha **Shilingi 16,916,628,402.59** zilipangwa kukusanywa na Idara na Vitengo, na **Shilingi 443,094,814,438.30** zilipangwa kukusanywa na Taasisi zilizo chini ya Wizara. Hadi kufikia tarehe 15 Aprili, 2019, Wizara imekusanya **Shilingi 360,108,828,063.37** sawa na asilimia **78.3** ya makadirio. Kiasi kikubwa cha maduhuli kilitokana na malipo ya ada na huduma mbalimbali za kielimu

zilizotolewa na Idara na Taasisi zilizo chini ya Wizara.

- 12. Mheshimiwa Spika**, napenda kuchukua nafasi hii kuwaagiza Wakuu wote wa Idara na Taasisi zote zilizo chini ya Wizara yangu kuhakikisha wanaendelea kukusanya maduhuli waliyopanga kukusanya kwa kipindi kilichobakia cha Mwaka wa Fedha 2019/20 ili kufika malengo yaliyowekwa.

Matumizi ya Kawaida

- 13. Mheshimiwa Spika**, hadi kufikia tarehe 31 Machi, 2019, Wizara imepokea Jumla ya **Shilingi 348,485,307,415.38** kwa ajili ya matumizi ya kawaida ambazo ni sawa na asilimia **73.1** ya bajeti ya fedha za Matumizi ya Kawaida. Kati ya fedha hizo, **Shilingi 289,045,655,805.77** ni Mishahara sawa na asilimia **71.1** ya bajeti ya Mishahara.

Matumizi ya Miradi ya Maendeleo

- 14. Mheshimiwa Spika**, Hadi kufikia tarehe 31 Machi, 2019, Wizara ilipokea jumla ya **Shilingi 597,341,693,915.11** kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo, kiasi hiki ni sawa na asilimia **64.2** ya bajeti iliyotengwa.

**TAARIFA YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU
YA WIZARA KWA MWAKA WA FEDHA
2018/19**

15. Mheshimiwa Spika, sasa naomba nitoe taarifa ya Utekelezaji wa Majukumu ya Wizara kwa mwaka 2018/19 na malengo ya Utekelezaji kwa mwaka 2019/20.

**Kuendeleza Elimu msingi kwa Kutoa
Ithibati ya Mafunzo ya Ualimu na
Maendeleo ya Kitaalamu ya Walimu**

16. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuimarisha shughuli za ithibati ya mafunzo ya Ualimu ambapo katika mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imedahili wanachuo 5,842 waliojiunga na mafunzo ya Elimu ya Ualimu kwa ngazi ya Astashahada na Stashahada kwa lengo la kukidhi mahitaji ya walimu nchini;
- (ii) imewezesha utoaji wa mafunzo kwa vitendo (Block Teaching Practice - BTP) kwa wanachuo 20,157 wa ngazi ya Astashahada na Stashahada katika Vyuo vya Ualimu 35 vya Serikali kwa lengo la kuoanisha nadharia na vitendo ili kuzalisha walimu wenye sifa stahiki;
- (iii) imegharamia chakula kwa wanachuo

20,157 katika Vyuo vya Ualimu 35 vya Serikali;

- (iv) imetoa mafunzo kwa wakufunzi wawezeshaji 80 kutoka Vyuo vya Ualimu 40 vikiwemo Vyuo 35 vya Serikali na Vyuo 5 visivyo vya Serikali. Lengo la mafunzo haya ni kuwajengea uwezo wa kufuatilia ufanisi wa Taaluma kwa kuzingatia Kiunzi kipya cha Uthibiti Uboru wa Shule katika Vyuo vya Ualimu; na
- (v) imeandaa rasimu ya Kiunzi cha Mafunzo Endelevu Kazini kwa Walimu (Teachers' Continuous Professional Development Framework). Kiunzi hiki kitakuwa nyenzo ya kuwaendeleza walimu kitaaluma na kitalaamu ili kuongeza ufanisi katika ufundishaji na ujifunzaji.

Kusimamia Uendelezaji wa Mafunzo Katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi - (Folk Development Colleges - FDCs)

17. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kuimarisha utoaji wa mafunzo katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi ambapo katika mwaka 2018/19 inaendelea na ukarabati wa awamu ya kwanza unaohusisha Vyuo 20 vya Rubondo, Gera, Munguri, Chisalu, Newala, Kilwa Masoko, Ikwiriri, Mtawanya,

Handeni, Mto wa Mbu, Urambo, Kasulu, Tarime, Ilula, Muhukuru, Sofi, Chilala, Kiwanda, Malampaka na Karumo. Ukarabati huo upo katika hatua za umaliziaji. Aidha, maandalizi ya awamu ya pili ya ujenzi na ukarabati yameanza mwezi Aprili, 2019 na inahusisha Vyuu 20 vya Ngara, Msingi, Msinga, Kisangwa, Mamtukuna, Malya, Same, Sengerema, Ifakara, Kilosa, Kihinga, Msaginya, Mputa, Nandembo, Bariadi, Masasi, Sikonge, Chala, Kibondo na Katumba. Vyuu 14 vilivyobaki vitaanza kufanyiwa ukarabati katika awamu ya tatu inayotarajiwa kuanza mwezi Juni, 2019. Vyuu hivyo ni Bigwa, Nzovwe, Mwanva, Ulembwe, Njombe, Mbinga, Singida, Tango, Mwanhala, Nzega, Kisarawe, Arnautoglu, Musoma na Buhangija.

18. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19, Wizara imedahili jumla ya Wanachuo 5,520 katika Vyuu 54 vya Maendeleo ya Wananchi. Kozi zinazotolewa katika vyuo hivi ni pamoja na Upishi, Kilimo na Ufugaji, Ufundi Umeme wa Majumbani, Ufugaji Samaki na Nyuki, Ususi na Ufumaji, Usindikaji wa Vyakula, Umakenika, Kompyuta, Uselemala, Uashi, Utengenezaji Mapambo, Ujasiriamali, Uendeshaji Hoteli na Umeme wa Magari. Aidha, mafunzo ya uelewa ambayo ni Kiswahili, Kiingereza, Uraia, Utamaduni, Uchumi/Hesabu, Afya ya Jamii, (Usafi na Hifadhi ya Mazingira, Utunzaji wa watoto,

utunzaji wa nyumba, Uzazi wa Mpango na huduma ya kwanza), Sayansi, Kilimo na Vikundi vya Kujitegemea.

Kutunga na Kutekeleza Sera za Elimu, Utafiti, Huduma za Maktaba, Sayansi, Teknolojia, Ubunifu na Uendelezaji wa Mafunzo ya Ufundi

19. Mheshimiwa Spika, katika kuendeleza Sayansi, Teknolojia na Ubunifu, Wizara kwa mwaka 2018/19 imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeendelea kupokea maoni kuhusu maeneo yanayohitaji kuboreshwa katika Sera ya Elimu na Mafunzo ya mwaka 2014 kwa lengo la kufanya mapitio ya Sera hiyo ili iendane na hali halisi ya sasa;
- (ii) imeandaa rasimu ya mapitio ya Sera ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu;
- (iii) imetafsiri katika lugha ya Kiswahili Sera zifuatazo:
 - (a) Sera ya Taifa ya Baioteknolojia ya mwaka 2010;
 - (b) Sera ya Taifa ya Utafiti na Maendeleo ya mwaka 2010; na
 - (c) Sera ya Taifa ya Teknolojia ya Nyuklia ya mwaka 2013.

Lengo la kufanya tafsiri ni kuwezesha wadau wengi zaidi kuzielewa kirahisi

sera hizo.

- (iv) imekamilisha maandiko ya utekelezaji wa Mkataba wa mradi wa *East Africa Skills for Transformation and Regional Intergration Project* (EASTRIP) kwa kushirikiana na Wizara ya Fedha. Mradi huu unalenga kuanzisha Vituo vya Umahiri katika ufundi katika Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam (Kampasi za Dar es Salaam na Mwanza), Chuo cha Taifa cha Usafirishaji na Chuo cha Ufundi Arusha. Utekelezaji wa mradi huu unatarajiwa kuanza katika mwaka wa fedha wa 2019/20;
- (v) inaendelea na mapitio ya Mradi wa *Secondary Education Quality Improvement Program* (SEQUIP) unaotarajiwa kugharamiwa kwa fedha za mkopo kutoka Benki ya Dunia; na
- (vi) imeandaa Muundo wa Utumishi wa Bodi ya Kitaalamu ya Walimu ambao utawasilishwa Ofisi ya Rais Menejimenti ya Utumishi wa Umma na Utawala Bora ili kupata idhini ya kujaza nafasi za watumishi kwa ajili ya kuanza kutekeleza shughuli za Bodi.

Kuainisha Mahitaji ya Nchi Katika Ujuzi na Kuuendeleza

20. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha 2018/19 Wizara kupitia Mradi wa Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs - ESPJ) imejengea uwezo Taasisi 16 za mafunzo ili ziboreshe na kutoa mafunzo kulingana na vipaumbele vya Serikali katika shughuli za kuzalisha na kukuza uchumi. Aidha, ESPJ kupitia mfuko wa *Skills Development Fund* (SDF) unaosimamiwa na Mamlaka ya Elimu Tanzania umetoa ruzuku ya jumla ya **Shilingi 3,481,702,271.95**. Ruzuku hiyo itanufaisha jumla ya programu 29 na jumla ya Watanzania 4,483 wanatarajiwa kupata mafunzo mbalimbali ya ujuzi na stadi za kazi katika Taasisi hizo.

Kusimamia Ithibati na Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu

Ithibati ya Shule na Vyuo vya Ualimu

21. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu la kusimamia Sera na kuongeza upatikanaji wa fursa za Elimu na Mafunzo, katika mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza yafuatayo:

- (i) imesajili jumla ya shule 363 sawa na asilimia 96 ya shule 378 zilizoomba usajili. Mchanganuo wa shule hizo ni kama ifuatavyo: Awali Pekee 19 (zisizo za serikali); Awali na Msingi 213

(Serikali 58, zisizo za serikali 155) na Sekondari 131 (za serikali 89 na zisizo za serikali 42);

- (ii) imetoa vibali vya ujenzi kwa shule 93 sawa na asilimia 61 ya shule 152 zilizoomba (Shule za Awali pekee 14, Awali na Msingi 55, na Sekondari 24);
- (iii) imetoa vibali 52 vya kutumia majengo ya shule sawa na asilimia 63 ya maombi 82 yaliyowasilishwa (Shule za Awali pekee 05, Msingi 33, Sekondari 11 na Vyuo vya Ualimu 03);
- (iv) imetoa vibali vya kuongeza mikondo kwa shule 12 zilizokidhi vigezo, kati ya hizo shule za Awali na Msingi zilikuwa 07 na Sekondari 05;
- (v) imetoa vibali vya kuongeza tahasusi kwa shule za Sekondari 40 kati ya 43 sawa na asilimia 93 ya shule zilizotuma maombi;
- (vi) imetoa kibali cha kubadili matumizi ya Chuo cha Ualimu cha Mt. Alberto kilichopo Musoma kuwa Shule ya Sekondari;
- (vii) imetoa uthibitisho kwa wamiliki na Mameneja wa shule 172 kati ya 219 walioomba sawa na asilimia 79 ya maombi. Kati yao, wamiliki wa shule za Awali Pekee 10, shule za Msingi 135, shule za Sekondari 25 na Vyuo vya

Ualimu 02. Aidha, vibali vya kuanzisha huduma ya bweni vilitolewa kwa shule zote 96 zilizoomba ambapo Shule 46 zilikuwa za Msingi na Shule 50 zilikuwa za Sekondari;

- (viii) imehuisha Mwongozo wa Usajili wa Shule ili kukidhi mahitaji ya jamii kwa wakati uliopo, hususan ukubwa wa eneo la kujenga shule, pamoja na kuongeza uwazi kuhusu masuala mbalimbali ya taratibu za usajili, uendeshaji na usimamizi wa shule; na
- (ix) imetoa leseni kwa walimu 347 waliotimiza vigezo kati ya 485 walioomba. Maombi hayo yalijumuisha walimu 466 wa Kigeni na 19 Watanzania ambapo waliopata Leseni ni 328 wa kigeni na Watanzania wote 19.

Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu

22. Mheshimiwa Spika, Wizara ina jukumu la kuthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu. Hadi kufikia Machi, 2019 imetekeleza kazi zifuatazo;

- (i) imefanya tathmini ya jumla katika Asasi 6,966 sawa na asilimia 61.5 ya lengo la Asasi 11,327 na kutoa ushauri na mapendekezo kwa ajili ya kuboresha

ufundishaji na ujifunzaji ili kutoa elimu bora kwa Watanzania;

- (ii) imefanya ufuatiliaji wa shule 61 zikiwemo za Msingi 23 na Sekondari 38 zilizopewa usajili kwa masharti ya kukamilisha miundombinu. Wamiliki wa shule ambazo hazijakamilisha masharti ya usajili walihimizwa kukamilisha miundombinu ya shule zao ili kukidhi vigezo na masharti ya usajili; na
- (iii) imefanya ufuatiliaji wa shule za Sekondari 1,371 zinazotoa huduma ya bweni kwa lengo la kubaini kama Sheria, Kanuni, Taratibu na Miongozo ya uendeshaji wa shule za bweni inazingatiwa na kutoa ushauri kwa wamiliki wa shule kuhusu namna ya kuanzisha na kutoa huduma hizo za bweni.

Usimamizi wa Elimumsingi

23. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia Elimu ya Msingi na Sekondari, katika mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza yafuatayo:

- (i) imeratibu mashindano ya Uandishi wa Insha ya Jumuiya ya Afrika Mashariki (EAC) na nchi wanachama wa Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi zilizo Kusini mwa Bara la Afrika (SADC) kwa wanafunzi

wa Shule za Sekondari. Mwanafunzi **Innocent Benedict Shirima wa Kidato cha Nne kutoka shule ya Sekondari Moshi** alishika nafasi ya kwanza kwenye Jumuiya ya Afrika Mashariki;

- (ii) imechambua nyaraka mbalimbali za Elimu na kutoa Waraka wa Elimu Namba 1 wa mwaka 2018 unaohusu utaratibu wa uundaji na uendeshaji wa Kamati na Bodi za Shule na Waraka wa Elimu Namba 2 wa mwaka 2018 unaohusu utaratibu wa kukariri darasa kwa wanafunzi wa Elimu ya Msingi na Sekondari; na
- (iii) imeandaa zana na taratibu ili kuwawezesha walimu kuwabaini wanafunzi wenye vipawa na vipaji na kuweka mipango ya kuwaendeleza kwenye ngazi za Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari.

Usimamizi wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi

24. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia utoaji wa Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi Wizara kwa mwaka 2018/19 imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeandaa nakuzindua Mpangowa Elimu Changamani (Intergrated Programme for Out of School Adolescents - IPOSA)

na mpango mkakati wa utekelezaji kwa kushirikiana na Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima (TEWW) na Ofisi ya Rais – TAMISEMI. Mpango huu utaimarisha utoaji wa Elimu Nje ya Mfumo Rasmi kwa vijana wenye umri kuanzia miaka 14 hadi 17; na

- (ii) imefanya mapitio na kuboresha vijitabu vinne (4) (*Primers*) kwa ajili ya Kilimo Bora cha Chai, Pamba, Mahindi na Kijitabu cha Maendeleo, vinavyotumiwa na wanakisomo katika vikundi vya Elimu ya Watu Wazima.

Usimamizi wa Masuala Mtambuka katika Elimu

25. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia utoaji wa Elimu ya Masuala Mtambuka kwa mwaka wa fedha 2018/19 Wizara imeendesha mafunzo ya Stadi za Malezi na Unasihi shuleni yaliyotolewa kwa washiriki 175. Lengo la mafunzo hayo ni kuimarisha usimamizi na kuboresha utoaji wa huduma ya malezi, ushauri na unasihi shuleni.

Usimamizi wa Elimu Maalum

26. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2018/19 Wizara imeendelea kusimamia utoaji wa Elimu Maalum ili kuhakikisha watoto wote

wanapata elimu iliyo bora kwa kutekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeandaa Mkakati wa Taifa wa Elimu Jumuishi wa mwaka 2018 - 2021 pamoja na mpango wa utekelezaji wake ili kuwawezesha wadau wa elimu kuchangia upatikanaji wa fursa na utoaji wa elimu bora kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum nchini. Mkakati na Mpango wa Utekelezaji wake vipo katika hatua ya uchapaji;
- (ii) imeratibu utungaji, usimamizi na usahihishaji wa mitihani ya upimaji kwa wanafunzi viziwi 157 wakiwemo 84 wa kidato cha Pili na 73 wa kidato cha Nne. Upimaji huo ulifanyika katika shule za sekondari za Iringa Wasichana, Malangali, Njombe Viziwi, Kazima na Moshi Ufundi kwa lengo la kubaini changamoto za ufundishaji na ujifunzaji kwa wanafunzi viziwi nchini;
- (iii) imetoa mafunzo kwa walimu 402 wanaofundisha wanafunzi wenye mahitaji maalum ambapo walimu 84 wanafundisha wanafunzi wasioona, 118 wanafundisha wanafunzi viziwi na 200 wanafundisha wanafunzi wenye ulemavu wa akili na usonji. Lengo la mafunzo hayo ni kuimarisha uwezo wa walimu kufundisha wanafunzi wenye mahitaji maalum.

Usimamizi wa Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi

27. Mheshimiwa Spika, katika kuratibu jukumu la uendelezaji wa Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi katika mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imegharamia chakula cha Wanachuo 5,520 katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 54;
- (ii) imegharamia chakula cha wanafunzi 366 wa mwaka wa kwanza na wa pili kwa mwaka 2018/19 katika Chuo cha Ufundi Arusha (ATC);
- (iii) imeratibu upatikanaji wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa Chuo cha Ufundi Arusha (ATC) ambapo vifaa vipya vya kisasa vinavyogharimu kiasi cha **Shilingi** bilioni 15 vimenunuliwa. Ufungaji wa mashine hizo umekamilika katika karakana tano (5), ambazo ni karakana za Mitambo, Magari, Umeme, Uchomeleaji na Useremala.
- (iv) imeratibu ukarabati na upanuzi wa karakana tano (05). Kukamilika kwa ukarabati na ufungaji wa vifaa vipya vya kisasa kutatoa fursa kwa wanafunzi wengi zaidi kudahiliwa na kupata ujuzi unaoendana na teknolojia ya kisasa;
- (v) imeratibu upatikanaji wa mtaalamu elekezi kwa ajili ya *Capacity Building*

on Labour market surveys/student tracer studies and employer satisfaction surveys. Lengo ni kuwezesha ubainishaji wa mahitaji ya soko la ajira na kufanya mapitio ya Mitaala. Kazi hii ipo kwenye hatua za manunuzi; na

- (vi) Imetafsiri Mitaala itakayotumika na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi kutoka lugha ya kiingereza kwenda kwenye lugha ya Kiswahili kwa lengo la kurahisisha uelewa wa maarifa yatolewayo kwa vijana.

Usimamizi na Uendelezaji wa Elimu ya Juu

28. Mheshimiwa Spika, katika usimamizi na uendelezaji wa Elimu ya Juu nchini, Wizara kwa mwaka wa fedha 2018/19 imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeratibu skolashipu za masomo nje ya nchi kwa mwaka 2018/19 ambapo, wanafunzi 159 wa Kitanzania wamefanikiwa kupata fursa za masomo na kati yao wanafunzi 97 walipata nafasi za masomo nchini China, Uingereza 03, Hungary 23, Misri 06, Morocco 05, Urusi 12 na Algeria 13.
- (ii) imeratibu skolashipu za Jumuiya ya Madola, China na Hungary kwa mwaka 2019/20 na kwa sasa mamlaka husika

zinaendelea na taratibu za uteuzi kwa kuzingatia vigezo na masharti yao. Wizara pia imetoa matangazo ya nafasi za masomo nchini Morocco, Misri, Ethiopia, Pakistani, Brazil, Mauritius, Thailand, Uturuki, Malaysi, Korea Kusini na Marekani kwa lengo la kutoa fursa za Elimu ya Juu kwa vijana wa Kitanzania;

- (iii) imefadhili wanafunzi 5 raia wa China kusoma Lugha ya Kiswahili katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (iv) imeendelea kufuatilia utendaji wa miradi minne (4) inayoratibiwa na Vituo vya Umahiri vya Afrika katika Kanda ya Afrika Mashariki na Kusini iliyopo Chuo Kikuu Cha Sokoine cha Kilimo (SUA) na Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela (NM-AIST) ili kuhakikisha malengo ya uanzishwaji wa vituo hivyo yanafikiwa katika kutoa elimu bora ya Uzamili na Uzamivu na kujenga ushirikiano wa kimataifa katika maeneo ya kipaumbele kikanda; na
- (v) imeendelea kuratibu na kusimamia utekelezaji wa mradi wa *Education and Skills for Productive Jobs* (ESPJ) unaolenga Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi.

29. Mheshimiwa Spika, Wizara imeendelea kushirikiana na Mashirika na Taasisi mbalimbali katika kufadhili wanafunzi wa Elimu ya Juu kama ifuatavyo: Benki ya Taifa ya Biashara wanafunzi 19 - Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam – DUCE, wanafunzi 18 wa Chuo Kikuu cha Dar es Salaam wamepata ufadhili kutoka Benki ya Barclays, Mo Dewji Foundation wanafunzi (29), Tertiary Education Scholarship Trust wanafunzi (30), DAFI/UNHCR (Ujerumani) wanafunzi (4) na Help to Help Sweden wanafunzi (21).

Usimamizi wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu

30. Mheshimiwa Spika, katika kutambua, kujenga, kukuza na kuendeleza ubunifu kwa Watanzania katika Nyanja za Sayansi, Teknolojia na Ubunifu, Wizara kwa mwaka wa fedha 2018/19 imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imegharamia chakula kwa wanafunzi 692 waliosajiliwa ngazi ya Stashahada katika mwaka wa masomo 2018/19 katika Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam (DIT);
- (ii) imegharamia mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi 403 wa mwaka wa kwanza na wa pili kwa mwaka 2018/19 katika Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam;

- (iii) imegharamia mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi 264 waliosajiliwa ngazi ya Stashahada kwa mwaka wa kwanza na wa pili kwa mwaka wa masomo 2018/19 katika Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya;
- (iv) imegharamia chakula kwa wanafunzi 603 waliosajiliwa ngazi ya Stashahada katika mwaka wa masomo 2018/19 katika Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya;
- (v) imeandaa na kuzindua Mwongozo wa kutambua na kuendeleza Ugunduzi, Ubunifu na Maarifa Asilia nchini ili kujenga na kukuza hamasa ya matumizi ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu katika shughuli za jamii na maendeleo na hivyo kuongeza mchango wake katika uchumi;
- (vi) imeandaa na kuendesha Mashindano ya Kitaifa ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu kwa lengo la kuwatambua na kuwaendeleza wabunifu na wagunduzi mahiri. Mashindano yalikusishwa wabunifu kutoka makundi ya Shule za Sekondari, Sekta isiyo Rasmi, Vyuo vya Ufundi Stadi, Vyuo vya Ufundi, Vyuo Vikuu pamoja na Taasisi za Utafiti na Maendeleo. Jumla ya wabunifu 415 walijitokeza ambapo, kati yao wabunifu mahiri 60 (10 kutoka katika

kila kundi) walipatikana na kushiriki kilele cha mashindano. Hatimaye wabunifu watatu mahiri kwa kila kundi walipatikana na kupewa tuzo. Aidha, ubunifu wao utaendelezwa;

- (vii) imekusanya taarifa na kutambua teknolojia 165 zilizozalishwa nchini kwa lengo la kupata takwimu zitakazotumika kutengeneza kanzi-data ya teknolojia zinazoweza kutumika kutatua changamoto kwenye jamii na kuchangia katika ujenzi wa uchumi wa viwanda nchini;
- (viii) imekagua na kutathmini utekelezaji wa miradi saba (7) inayotumia teknolojia ya nyuklia katika Sekta za Maji, Afya, Kilimo na Mifugo kwa ufadhili wa Shirika la Nguvu za Atomiki Duniani (IAEA) na kubaini kuwa utekelezaji wake unafanyika kulingana na makubaliano; na
- (ix) imeshiriki Mkutano Mkuu wa 62 wa Shirika la Nguvu za Atomiki Duniani uliofanyika mwezi Septemba, 2018 jijini Vienna, Austria ambapo katika Mkutano huo miradi mipya mitano (5) itakayotumia teknolojia ya nyuklia ilipitishwa na imepata ufadhili.

Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali Watu

31. Mheshimiwa Spika, katika kutekeleza jukumu la kusimamia na kuendeleza Rasilimali Watu, kwa mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza yafuatayo:

- (i) imeratibu na kusimamia ujenzi wa Ofisi za Wizara kwenye Mji wa Serikali Mtumba ambapo ujenzi umekamilika;
- (ii) imeandaa Orodha ya Kazi na Maelezo ya Kazi kulingana na Muundo na Mgawanyo wa Majukumu ya Wizara ulioidhinishwa mwezi Julai, 2018. Orodha hii imesaidia Wizara kupata mahitaji kamili ya watumishi na kubainisha majukumu ya kila mtumishi kwa lengo la kuboresha utendaji wa Wizara;
- (iii) imeandaa Mpango wa Mafunzo wa Miaka Mitatu (3) 2018/21 ambapo katika mwaka wa fedha 2018/19 watumishi 571 wameshiriki mafunzo ya muda mfupi na watumishi 43 wanapata mafunzo ya muda mrefu. ambayo yatawasaidia kuboresha utendaji kazi wao;
- (iv) imeandaa, kuratibu na kutoa mafunzo mbalimbali ya kuwajengea uwezo watumishi. Watumishi 50 walipatiwa mafunzo ya Huduma kwa Wateja na

Utunzaji wa Kumbukumbu; Watumishi 88 walipata mafunzo ya Uboreshaji wa utendaji kazi na usimamizi wa kumbukumbu na Watumishi 89 walipata mafunzo elekezi na kupewa kiapo cha uadilifu katika utumishi wa umma na utunzaji siri serikalini;

- (v) Watumishi 77 wanaotarajiwa kustaafu walipatiwa mafunzo ya kujiandaa kustaafu kazi ili kupunguza changamoto zinazowapata wastaafu mara utumishi wao unapofikia ukomo; na
- (vi) imekamilisha uandaaji na uwekaji wa mfumo kwa ajili ya kuboresha utaratibu wa utunzaji wa kumbukumbu kwa njia ya kielektroniki katika masijala. Mfumo huu utarahisisha utendaji kazi na upatikanaji wa majalada.

Usimamizi wa Rasilimali za Wizara

32. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha udhibiti na usimamizi wa rasilimali za Wizara, katika mwaka 2018/19 Wizara imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imekagua malipo ya mishahara (payroll) kuanzia mwezi Desemba, 2017 hadi Juni, 2018 kwa watumishi wa Wizara ili kubaini endapo watumishi wanaolipwa

mishahara ni watumishi halali;

- (ii) imekagua utekelezaji wa taratibu za ununuzi na usimamizi wa mikataba 22 ili kuhakikisha kuwa mikataba hiyo inatekelezwa kwa kuzingatia Sheria ya Ununuzi wa Umma ya mwaka 2011 na kanuni zake za mwaka 2013;
- (iii) imefanya ukaguzi wa matumizi ya fedha katika miradi ifuatayo:
 - (a) Mradi wa kuimarisha Ufundishaji na Ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (Literacy and Numeracy Education Support - LANES) ambapo jumla ya Mikoa 10, Halmashauri 18 na Ofisi 4 za Uthibiti Uhora wa Shule zilizopelekewa fedha za utekelezaji wa kazi za mradi wa LANES zilikaguliwa;
 - (b) mradi wa Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi kwa ajili ya shughuli za kuzalisha na kukuza uchumi (ESPJ);
 - (c) Mradi wa Ujenzi wa Vyuo vya Ualimu (Upgrading Teachers College-UTC);
 - (d) mradi wa Kuimarisha Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu (Support to Technical Vocational Education and

Training and Teachers Education
- STVET-TE);

- (e) programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Sekta ya Elimu (Education Program for Results-EP4R) kwa fedha za ujenzi wa shule ya sekondari ya wanafunzi wenye mahitaji maalum zilizopelekwa Chuo cha Ualimu Patandi na fedha za ujenzi wa Chuo cha Ualimu Murutunguru;
- (f) miradi miwili (2) ya Vituo vya umahiri (ACE II) inayotekelezwa na Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo. Miradi hiyo ni: *Innovative Rodent Pest Management and Biosensor Technology Development* (IRPM and BTM) na *Southern African Centre for Infectious Diseases Surveillance* - (SACIDS); na
- (g) miradi miwili (2) ya Vituo vya umahiri (ACEII) inayotekelezwa na Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela. Miradi hiyo ni: *Centre for Water Infrastructure and Sustainable Energy Future* (WISE FUTURE); na *Centre for Research, Agriculture Advancement, Teaching Excellence and Sustainability in Food and Nutritional Security*

(CREATES). Lengo ni kuona kama matumizi ya fedha yanaendana na malengo ya mradi.

- (iv) imekagua Taasisi tano (5) zilizopelekewa fedha za utekelezaji wa kazi za mradi wa kuimarisha ufundishaji na ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK). Taasisi hizo ni: Taasisi ya Elimu Tanzania (TET), Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM), Baraza la Mitihani la Tanzania (NECTA), Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania (BOHUMATA) na Mtandao wa Elimu Tanzania - (TEN/MET);
- (v) imekagua taasisi tatu (3) zilizopelekewa fedha za utekelezaji wa kazi za mradi wa ESPJ ambazo ni: Mamlaka ya Elimu Tanzania (TEA), *Tanzania Private Sectors Foundation (TPSF)*, na Tume ya Vyuo Vikuu Tanzania (TCU);
- (vi) imekagua vifaa na kemikali za maabara zilizoununuliwa katika Vyuo vya Ualimu kumi (10) kupitia mradi wa STVET-TE na EP4R ili kubaini endapo taratibu za manunuzi zilizingatiwa na vifaa hivyo vimefika kama ilivyokusudiwa;
- (vii) imefanya uhakiki wa wanafunzi waliokuwa wakinufaika na Programu ya Ujuzi Vocha (Trainee Vouchers Scheme) inayotekelezwa na Bodi ya

Mikopo ya wanafunzi wa Elimu ya Juu (HESLB) kupitia mradi wa ESPJ ambao ulifanyika katika Vyuo saba (7);

- (viii) imefanya ukaguzi maalumu katika Chuo cha Ualimu Ilonga na Patandi kuhusiana na ujenzi wa Vyuo hivyo; na
- (ix) imefanya ukaguzi wa matumizi ya Fedha za Wizara ili kubaini endapo matumizi yanayofanywa yamezingatia Sheria ya Fedha ya mwaka 2001 na Kanuni zake za mwaka 2004 pamoja na Miongozo mbalimbali iliyowekwa na Serikali.

SHUGHULI ZILIZOFANYWA NA TAASISI NA MASHIRIKA YALIYOPO CHINI YA WIZARA YA ELIMU KWA MWAKA 2018/19

Taasisi ya Elimu Tanzania

33. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Taasisi ya Elimu Tanzania imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeandika vitabu vya kiada vya masomo ya Historia na Jiografia kwa Kidato cha 1 - 4, pamoja na masomo ya Sayansi (Biology, Chemistry, Physics na Basic Mathematics) na Kiswahili kwa Kidato cha 5 - 6;
- (ii) imeandika, kuchapa na kusambaza

jumla ya nakala 391,949 za vitabu vya somo la *English* Kidato cha Kwanza na cha Pili zilizogawiwa kwa uwiano wa kitabu kimoja kwa wanafunzi watatu (1:3). Nakala hizi zimesambazwa katika Halmashauri zote za Tanzania Bara;

- (iii) imekamilisha uandishi, uchapaji na usambazaji wa aina nane (8) za vitabu vya kiada vya wanafunzi wa Darasa la Tano kwa masomo ya Kiswahili, Hisabati, *English*, Uraia na Maadili, Maarifa ya Jamii, Stadi za Kazi, Sayansi na Teknolojia na *French* kwa kuzingatia mtaala wa mwaka 2015. Jumla ya nakala zilizosambazwa ni 2,933,791 kwa uwiano wa kitabu kimoja kwa wanafunzi watatu (1:3). Aidha, jumla ya nakala 281,148 za Kiongozi cha Mwalimu kwa masomo hayo vimesambazwa katika Halmashauri za Mikoa yote ya Tanzania Bara. Vitabu na viongozi hivi vitasaidia kuongeza ubora wa ufundishaji wa masomo husika kwa darasa husika;
- (iv) imeandaa vitabu vya kiada kwa ajili ya wanafunzi wenye uoni hafifu na wasioona wa Darasa la Tatu na Nne ambavyo vimeandaliwa katika mfumo wa maandishi makubwa (large print), nukta nundu (braille) na Mchoro mguso (embossed drawing) ili kuwawezesha wanafunzi hao kusoma masomo yao

kirahisi. Vitabu hivi kwa sasa vipo katika hatua ya usambazaji;

- (v) imeandika Kiongozi cha Mwalimu kwa masomo 5 (Kuhesabu, Kuandika, Kusoma, Afya na Mazingira, na Sanaa na Michezo) ya Darasa la Kwanza na la Pili na aina saba (7) za Kiongozi cha Mwalimu kwa Darasa la Tatu. Vitabu hivyo vitamsaidia mwalimu kufundisha mada zilizokusudiwa kwa ufanisi zaidi;
- (vi) imekamilisha usambazaji wa vitabu vya kiada nakala 6,286,476 kwa wanafunzi wa Darasa la Nne katika uwiano wa kitabu kimoja kwa mwanafunzi mmoja (1:1) kwa masomo ya Hisabati, *English*, Uraia na Maadili, Maarifa ya Jamii, Stadi za Kazi, Sayansi na Teknolojia na *French* katika Halmashauri zote za Tanzania Bara;
- (vii) imesambaza katika Halmashauri zote nakala 7,835,697 za aina 25 ya vitabu vya Hadithi kwa Darasa la Kwanza na la Pili katika uwiano wa kitabu kimoja wanafunzi watatu (1:3) ambavyo vitasaidia kumjengea mwanafunzi umahiri wa kusoma kwa kasi inayokusudiwa
- (viii) imeandika Mwongozo wa uandishi na tathmini ya vitabu vya ziada na kuhuisha Mwongozo wa uandishi na tathimini ya vitabu vya kiada. Miongozo

hii itasaidia waandishi binafsi na serikali kuandika vitabu vyenye ubora zaidi;

- (ix) imeandika mwongozo wa uandaaji na tathmini ya maudhui ya kielektroniki. Mwongozo huu utasaidia katika upatikanaji wa maudhui ya kielektroniki yenye ubora na hivyo kuongeza matumizi ya TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji;
- (x) imeandaa Mwongozo wa Kitaifa wa Mtaala (National Curriculum Framework) ambao utakuwa unaongoza zoezi la kuandaa na kuhuisha Mitaala nchini kwa ngazi za Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari na Mafunzo ya Ualimu;
- (xi) imefanya tathmini ya miswada ya machapisho 188 ya vitabu vya ziada ili yaweze kupatiwa ithibati ambapo Miswada 33 ilipata ithibati. Miswada 155 bado inaendelea kufanyiwa maboresho ili iweze kufikia kiwango kinachotakiwa;
- (xii) imeanza kurusha hewani kipindi cha Vikaragosi (*Cartoons*) kupitia TBC (siku ya Jumamosi na Jumapili kuanzia saa 4 asubuhi) – Kipindi cha watoto kiitwacho Nyota Njema kwa ajili ya kukuza stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) kwa wanafunzi wa

Darasa la Kwanza na la Pili;

- (xiii) imeandaa Maktaba Mtandao (TIE - online library) itakayowezesha usambazaji wa machapisho mbalimbali ya Taasisi ikiwemo vitabu kwa wadau wa elimu kwa uharaka. Maktaba hiyo ilizinduliwa tarehe 30 Machi, 2019;
- (xiv) imehuisha mtaala na mihtasari ya mafunzo ya Ualimu Tarajali (Pre-service) wa Astashahada ya Elimu Maalumu. Mihtasari hii itawezesha ufundishaji na ujifunzaji wa Elimu Maalumu kuwa rafiki;
- (xv) imeandaa Mwongozo wa utekelezaji wa mafunzo ya Ualimu ya Stashahada ya miaka mitatu ya masomo ya Sayansi na Biashara;
- (xvi) imeboresha mihtasari ya masomo ya michepuo (Ufundi, Kilimo na Sayansi Kimu) Kidato cha Kwanza hadi cha Nne. Mihtasari hii itawezesha kuandaa wahitimu watakaokuwa na ujuzi zaidi katika fani husika;
- (xvii) imeandaa Moduli za Mafunzo kazini kwa Walimu wa Elimu ya Awali, Darasa la Kwanza na la Pili. Moduli hizi zipo hatua ya uchapaji. Moduli hizi zinalenga kukuza uwezo wa walimu wa kufundisha stadi za KKK;
- (xviii) imetoa mafunzo ya ujasiriamali kwa

wakufunzi wa Vyuo vyote vya Serikali vya Ualimu. Mafunzo haya yatasaidia Wakufunzi kutoa elimu sahihi ya ujasiriamali kwa Walimu tarajali na Walimu hao watatoa elimu hii kwa wanafunzi wa shule za Msingi na Sekondari;

- (xix) imeandika vitabu vya kiada aina sita (6) na vya hadithi aina 12 kwa Elimu ya Awali kwa shule zinazotumia Kiswahili kama lugha ya kufundishia. Vitabu hivi vipo katika hatua ya uchapaji;
- (xx) imeandika vitabu vya kiada aina sita (6) kwa shule za Awali na aina 9 kwa Darasa la I mpaka la III kwa shule zinazotumia Kiingereza kama lugha ya kufundishia. Vitabu hivi vipo hatua ya uchapaji; na
- (xxi) imeandika Kiongozi cha Mwalimu kwa masomo 6 (Kuhesabu, Kuwasiliana, Kushirikiana, Kutunza Mazingira, Kutunza Afya, Michezo na Sanaa) vya Elimu ya Awali.

Baraza la Mitihani la Tanzania

34. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Baraza la Mitihani la Tanzania limetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) limekamilisha uchapaji, usafirishaji na usahihishaji wa Upimaji wa Kitaifa

wa Darasa la Nne (SFNA) 2018 ambao ulifanyika tarehe 22 hadi 23 Novemba 2018. Jumla ya watahiniwa 1,302,461 walifanyiwa upimaji huo kati ya 1,362,642 waliokuwa wamesajiliwa;

- (ii) limekamilisha uchapaji, usafirishaji na usahihishaji wa Upimaji wa Kitaifa wa Kidato cha Pili (FTNA) 2018 ambao ulifanyika tarehe 12 hadi 23 Novemba 2018. Jumla ya watahiniwa 506,235 walifanyiwa upimaji huo kati ya 545,077 waliokuwa wamesajiliwa;
- (iii) limekamilisha uchapaji, usafirishaji na usahihishaji wa Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi (PSLE) 2018 ambao ulifanyika tarehe 05 hadi 06 Septemba, 2018. Jumla ya watahiniwa 944,218 walifanya mtihani huo kati ya 957,904 waliokuwa wamesajiliwa;
- (iv) limekamilisha uchapaji, usafirishaji na usahihishaji wa mitihani ya Kidato cha Nne (CSEE) na Maarifa (QT). Jumla ya watahiniwa 414,197 walifanya mtihani huo kati ya 426,988 waliokuwa wamesajiliwa. Aidha, jumla ya watahiniwa 12,237 walifanya mtihani wa Maarifa kati ya 14,344 waliokuwa wamesajiliwa; limekamilisha usajili wa watahiniwa wa Kidato cha Sita (ACSEE) na Ualimu 2019 ambapo jumla ya watahiniwa 87,169 wa Kidato cha Sita

na 11,824 wa Ualimu wanatarajia kufanya mitihani hiyo kuanzia tarehe 06 hadi 23 Mei, 2019; na

- (v) limenunua mashine 6 za kisasa zinazotumika kuandaa na kuchapa mitihani na vyeti vya wahitimu.

Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM)

35. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu (ADEM) umetekeleza majukumu yafuatayo:

- (i) umedahili jumla ya wanachuo 2,431 ambapo, kati yao wanachuo 1,890 ni wa kozi ya Stashahada ya Uongozi na Usimamizi wa Elimu (DEMA) na Wanachuo 541 kwa kozi ya Stashahada ya Ukaguzi wa Shule;
- (ii) umedahili walimu wakuu 482 (99%) kati ya 486 walioomba kwa ajili ya Astashahada ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu (CELMA) kutoka Mikoa ya Iringa, Mbeya, Songwe na Njombe. Lengo ni kuwajengea uwezo Walimu wa Shule za Msingi katika masuala ya Uongozi wa Elimu. Walimu Wakuu waliopata mafunzo wanatoka katika Wilaya za Kyela, Chunya, Iringa, Ludewa, Wanging'ombe na Songwe;

- (iii) umeboresha Mtaala wa Mafunzo ya Uongozi kwa kuongezea masomo ya kufundishia ya Hisabati, Sayansi na Maarifa ya Jamii katika ngazi ya Elimu ya Msingi ili kuwapa wahitimu maarifa na mbinu za kufundisha masomo hayo;
- (iv) umetoa Mafunzo kwa Walimu 1,545 wa Darasa la Kwanza na la Pili kuhusu Stadi za KKK kwa Mikoa mitano (5) ya Tanzania Bara ambayo ni Dar es Salaam, Geita, Mwanza, Tanga na Morogoro ili kuwajengea uwezo walimu na kuongeza idadi ya walimu wenye uwezo wa kufundisha stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) katika Shule za Msingi;
- (v) umefanya utafiti wa majaribio kwa lengo la kupima nyenzo zitakazotumika katika tafiti na kubainisha maeneo muhimu katika kuimarisha usimamizi na uongozi wa shule, Uthibiti wa Elimu pamoja na stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu;
- (vi) umeweka mfumo wa *e-library* na mfumo maalumu wa kutambua vitabu (KOHA) kwa ajili ya kuwawezesha watumiaji wa Maktaba kupata huduma kwa urahisi mahali popote nje ya jengo la Maktaba na ndani ya majengo ya Wakala;
- (vii) umefadhili mafunzo kwa Watumishi wanne (4) katika ngazi ya Shahada

ya Uzamivu kwa lengo la kuwajengea uwezo ili waweze kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi;

- (viii) umekarabati bweni lenye uwezo wa kulaza wanachuo 200, hivyo, kupunguza changamoto ya malazi kwa wanachuo; na
- (ix) unaendelea kukamilisha ukarabati wa ukumbi wa chakula wenye uwezo wa kuhudumia wanachuo 176 kwa wakati mmoja ili kuboresha mazingira ya kutolea huduma ya chakula kwa wanafunzi.

Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima (TEWW)

36. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima imetekeleza yafuatayo:

- (i) imedahili jumla ya wanafunzi 2,642 (Wanaume 1,075, Wanawake 1,567) wa Astashahada, Stashahada, na Shahada katika kampasi za Dar es Salaam, WAMO - Morogoro na Luchelele - Mwanza;
- (ii) imekamilisha rasimu ya Mkakati wa Kitaifa wa Kisomo na Elimu kwa Umma (National Literacy and Mass Education Strategy). Kukamilika kwa rasimu ya mkakati huu kutasaidia kuleta ufanisi katika utekelezaji wa programu za

kisomo;

- (iii) imekamilisha uwekaji wa mtandao wa TEHAMA (Local Area Network- LAN) kwenye jengo la TEWW Makao Makuu ambao utaongeza ubora wa ufundishaji na ujifunzaji kwa wanafunzi na jamii yote ya TEWW;
- (iv) imepanua Maktaba ya Makao Makuu ili kuiwezesha kuhudumia wanafunzi 160 kwa wakati mmoja ikilinganishwa na wanafunzi 80 waliokuwa wanaweza kuhudumia hapo awali; na
- (v) imetekeleza miradi mbalimbali ya Elimu ya Watu Wazima kwa kushirikiana na wadau, kama ifuatavyo:
 - (a) Mradi wa Elimu ya Sekondari kwa Wasichana walio nje ya Shule yaani *Secondary Education for Out of School Adolescent Girls* (SEOSAG). Walengwa ni wasichana waliokatisha masomo kwa sababu mbalimbali ikiwemo kupata mimba za utotoni. Mradi unatekelezwa kwa majaribio katika Halmashauri mbili za Mkoa wa Tanga, ambazo ni Halmashauri ya Wilaya ya Tanga Mjini na Korogwe. Takribani wasichana 700 wamesajiliwa;
 - (b) Mpango wa Elimu Changamani

kwa Vijana walio nje ya Shule yaani *Integrated Program for Out of School Adolescents* (IPOSA). Mpango una maeneo makuu manne ya ujifunzaji yaani Stadi za kisomo; Stadi za ufundi wa awali; Stadi za maisha na Ujasiriamali. Mpango unatekelezwa katika mikoa minane, ambayo ni Dar es Salaam, Tabora, Dodoma, Kigoma, Njombe, Iringa, Mbeya na Songwe ambapo kwa kuanzia, jumla ya vijana na watu wazima 10,000 wanatarajiwa kufikiwa ifikapo Juni, 2021 jumla ya Vijana na Watu Wazima 3,238 wameandikishwa hadi sasa. Kati ya hao Wanaume ni 1,798 na Wanawake ni 1,440;

- (c) Mradi wa kuwawezesha kielimu wasichana wenye umri wa miaka 14-24 (*Empowering Girls through Education*) unaolenga kuwawezesha wasichana walio nje ya mfumo rasmi wa shule kupata fursa ya elimu. Ni mpango unaotekelezwa katika Mikoa ya Arusha, Kigoma na Mwanza. Aidha, mpango huu unatekelezwa kwa kutumia TEHAMA ili kurahisisha ufundishaji na ujifunzaji; na
- (d) Mradi wa majaribio wa kuwezesha

vijana katika kuongeza thamani mazao ya samaki, unaofanyika katika Mkoa wa Mwanza katika kampasi ya Luchelele.

Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania

37. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Bodi ya Huduma za Maktaba Tanzania imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imewezesha upatikanaji wa vitabu 41,964 ambapo, vitabu 770 vimepatikana kwa mujibu wa Sheria ya Bunge Namba 6 ya mwaka 1975 iliyoanzisha Bodi ya Huduma za Maktaba na vitabu 41,194 vimepatikana kwa ufadhili. Aidha, jumla ya magazeti 15,916 yalinunuliwa na majarida 1,547 yamepatikana kwa ufadhili. Upatikanaji wa machapisho haya umesaidia kuongeza uelewa kwa jamii kuhusiana na masuala mbalimbali katika sekta za elimu, siasa na uchumi;
- (ii) imetoa ushauri wa kitaalamu kuhusiana na masuala ya uanzishaji na uendesaji wa Maktaba katika Wilaya tano (5) ambazo ni Sikonge, Tunduma, Mpwapwa, Hai –na Nachingwea. Aidha, imetoa ushauri kwa shule za msingi 26, sekondari nne (4) na vituo vya jamii (community centers) vinne (4). Lengo ni kuhakikisha kuwa Maktaba zote

zinazoanzishwa kwa kuzingatia vigezo na masharti husika; na

- (iii) imedahili jumla ya wanafunzi 720 katika Chuo cha Ukutubi na Uhifadhi Nyaraka (SLADS) kwa mchanganuo ufuatao: *NTA* Ngazi ya 4 wanafunzi 231, *NTA* Ngazi ya 5 wanafunzi 234 na *NTA* Ngazi ya 6 wanafunzi 255.

Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi - VETA

38. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi - VETA imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeanza ujenzi wa Vyuo vya Ufundi Stadi na Huduma (RVTSCs) vya mikoa ya Rukwa na Geita, ambapo ujenzi uko katika hatua mbalimbali za utekelezaji;
- (ii) inakamilisha hatua za mwisho za manunuzi kwa ajili ya kupata Mkandarasi wa Ujenzi wa Chuo cha Mkoa wa Simiyu;
- (iii) inaendelea na ujenzi wa chuo cha ufundi stadi cha Wilaya ya Chato, ambapo ujenzi umefika asilimia arobaini na nane (48) na unatarajiwa kukamilika mwezi Agosti, 2019;

- (iv) inaendelea na mchakato wa kumpata Mkandarasi ili kuendelea na ujenzi wa VETA Mkoa wa Njombe baada ya Mkandarasi wa awali kusimamishwa;
- (v) imekamilisha matayarisho ya eneo la ujenzi wa mradi wa Chuo cha Ufundi Stadi cha Mkoa wa Kagera ambao utatekelezwa kuanzia Julai 2019 kwa msaada wa Serikali ya Watu wa China. Mkandarasi *Shanxi Construction Company* kutoka Jamhuri ya Watu wa China ndiye atakayefanya kazi ya ujenzi;
- (vi) imekamilisha ujenzi wa Chuo cha Ufundi Stadi cha Wilaya ya Namtumbo. Chuo hicho kilizinduliwa rasmi na Mheshimiwa Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, mnamo tarehe 5 Aprili, 2019;
- (vii) imekamilisha maandalizi ya michoro na zabuni kwa ajili ya ujenzi wa vyuo viwili (2) vya Ufundi Stadi vya wilaya ya Kilindi na Karagwe kwa lengo la kuongeza udahili na kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia. Ujenzi unatarajiwa kuanza katika mwaka wa fedha wa 2019/2020;
- (viii) imeendelea na kazi ya ukarabati na upanuzi wa chuo cha Ufundi

Stadi cha Wilaya ya Karagwe, kwa lengo la kuongeza udahili na kuboresha mazingira ya kujifunzia na kufundishia;

- (ix) imekamilisha ujenzi wa karakana ya kisasa ya Useremala katika Chuo cha Ufundi Stadi na Huduma cha Mkoa wa Dodoma, ambapo majengo yaliyokamilika yalikabidhiwa rasmi kwa VETA tarehe 22 Machi, 2019. Taratibu za ununuzi na ufungaji wa Mitambo na Vifaa zinaendelea kufanyika;
- (x) imekamilisha ujenzi wa karakana za Useremala, Umeme wa Magari na Jengo la utawala katika Chuo cha Ufundi Stadi na Huduma cha Mkoa wa Morogoro – Kihonda;
- (xi) inaendelea na ujenzi wa mabweni mawili (2) na nyumba mbili (2) za wafanyakazi katika Chuo cha Ufundi Stadi cha Wilaya ya Makete. Mradi huu unalenga kuongeza nafasi za bweni kwa wasichana na kuboresha makazi ya wafanyakazi ili kuongeza motisha;
- (xii) imekamilisha ujenzi wa karakana ya Ushonaji katika chuo cha Ufundi Stadi na Huduma cha Mkoa wa Pwani;

- (xiii) inaendelea na ujenzi wa mabweni mawili katika chuo cha Ualimu wa Ufundi Stadi cha Morogoro;
- (xiv) imekamilisha utafiti wa kubaini mahitaji ya ujuzi na utaalamu katika sekta mbili (2) za mafunzo ambazo ni viwanda na utalii na ukarimu. Utafiti huu utasaidia kuboresha Mitaala ya fani mbalimbali katika sekta husika ili kukidhi mahitaji ya soko;
- (xv) imedahili wanafunzi 222,683 katika mafunzo ya muda mrefu na muda mfupi katika Vyuo vya Mafunzo ya Ufundi Stadi nchini, ambapo wanafunzi wa kike ni 75,349 (sawa na asilimia 34);
- (xvi) imesajili Vyuo 603, kati ya hivyo 71 vimepatiwa usajili wa kudumu na ithibati, na 532 vimepatiwa usajili wa awali;
- (xvii) imetoa mafunzo ya *Microteaching* kwa walimu wa ufundi stadi 89; kati yao 38 ni wenye Stashahada na 51 wenye vyeti vya ufundi. Mafunzo hayo yataboresha ujuzi wa Walimu wa Ufundi Stadi ili kuendana na mabadiliko ya kiteknolojia;
- (xviii) inaendelea na umaliziaji wa majengo na ununuzi wa vifaa kwa ajili ya kuanzisha Vyuo vya Ufundi Stadi

katika Wilaya za Ileje, Nkasi, Urambo, Newala, Muleba, Kasulu DC, Itilima, Ngorongoro na Babati; na

- (xix) inaendelea na taratibu za kupata ardhi na hatimiliki kwa ajili ya ujenzi wa vyuo vya Ufundi Stadi ya Wilaya za Kongwa, Ruangwa, Nyasa na Kasulu TC.

Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi

39. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Baraza limetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) limekagua Vyuo 29 na kutoa usajili kwa Vyuo 26 vya Elimu ya Ufundi; Idara 35 zimetambuliwa ili kuweka usawa katika utoaji wa elimu na mafunzo ya ufundi bora kwa ngazi zote na Vyuo vitano (5) vimekaguliwa kuhakiki ubora wa taaluma kulingana na vigezo vya Baraza;
- (ii) limefanya tathmini na kutoa ithibati kwa Vyuo 179 ili viweze kutoa mafunzo ya ufundi yenye ubora;
- (iii) limefuatilia Vyuo 265 na kufanya tathmini ya ubora wa mafunzo yanayotolewa. Vyuo ambavyo havikukidhi vigezo vya utoaji wa mafunzo vilizuiliwa kudahili wanafunzi

ili kuvipa nafasi ya kurekebisha mapungufu yaliyobainika. Aidha, Vyujo 255 vilipatiwa ushauri juu ya namna ya kuboresha utoaji wa Elimu na Mafunzo ya Ufundi;

- (iv) limehakiki Mitaala 38 inayozingatia umahiri ambapo mtaala mmoja (1) wa fani ya Maendeleo ya Jamii ngazi ya Nne hadi ya Sita (NTA Level 4 - 6) umehuishwa. Aidha, ukusanyaji wa maoni ya wadau kwa ajili ya kuhuishia Mitaala mitano (5) unaendelea;
- (v) imehakiki na kutoa ithibati kwa Mitaala 9 ya kitaifa inayokuzwa na mamlaka nyingine ikiwa ni pamoja na Wizara ya Afya, Kilimo, Mifugo, Uvuvi, Mambo ya Ndani, na Ofisi ya Rais Utumishi na Utawala Bora. Lengo ni kuhakikisha kuwa Mafunzo yanayotolewa yanakidhi soko la sasa na baadaye;
- (vi) limeratibu na kuhakiki udahili wa Wanafunzi 158,819 (Wanaume 83,836 na Wanawake 74,983) katika ngazi ya Astashahada ya Awali (Basic), Astashahada na Stashahada ambapo fani za Sayansi na Teknolojia shirikishi ni 26,278, Ualimu ni 1,776, Afya na Sayansi ni 13,748 na Biashara, Utalii na Mipango ni 117,017;
- (vii) limefanya tathmini ya vyeti 13,634 vilivyopokelewa kwa ajili ya kutoa

nambaya uthibitisho (Award Verification Number) kwa ajili ya uthibitisho ili kudhibiti uendeshaji wa mafunzo bila kufuata kanuni na sheria zilizowekwa na Baraza;

- (viii) limefanya ufuatiliaji katika Vyuo 12 ambavyo vimebainika kukiuka taratibu na kanuni zilizowekwa na Baraza ili kudhibiti uendeshaji wa mafunzo bila kufuata kanuni na sheria zilizowekwa na Baraza;
- (ix) limetoa mafunzo juu ya Mitaala inayozingatia umahiri kwa wakufunzi 256 wa Vyuo vya Elimu ya Ufundi. Mafunzo haya yatasaidia wahitimu katika Vyuo vya ufundi kupata ujuzi uliokusudiwa;
- (x) limekagua ubora wa rasilimali watu na kufanya uhakiki kwa kufuata muundo wa mgawanyo wa majukumu na muundo wa maendeleo ya utumishi kwa wakufunzi (*Harmonized Scheme of Services*) katika Vyuo 26 kwa lengo la kuhakikisha kuwa Vyuo hivi vina wakufunzi wenye sifa kulingana na kozi zinazotolewa;
- (xi) limefanya tathmini na ulinganifu kwa Tuzo 180 ili kudhibiti viwango vya Elimu ya Ufundi nchini;
- (xii) limeandaa vitabu 13 vya mwongozo wa

matumizi ya mifumo ili kurahisisha utumiaji wa mifumo hiyo na kurahisisha utendaji;

- (xiii) limefanya utafiti kwa lengo la kubaini upungufu wa ujuzi uliopo katika kufanikisha dhamira ya Serikali ya kujenga Uchumi wa Viwanda; na
- (xiv) limeunganisha mifumo ya TEHAMA kwa njia ya Programu yenye kuwezesha Mifumo iliyotengenezwa kwa lugha mbalimbali kuweza kuwasiliana (*Application Programming Interface* (API) ili kuiwezesha OR- TAMISEMI kupata taarifa za waombaji wa ajira katika kada mbalimbali kutoka kwenye kanzidata ya Baraza.

Mamlaka ya Elimu Tanzania

40. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Mamlaka imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeendelea kutekeleza mradi wa ujenzi wa nyumba 60 za walimu katika shule za sekondari 15 ambao uko katika hatua mbalimbali za ujenzi. Ujenzi katika shule 11 zilizopo Mabira (Kyerwa), Kalenge (Uvinza), Mnacho (Ruangwa), Matambarare (Ruangwa), Tegeruka (Musoma), Lupaso (Masasi), Makonde (Njombe), Matipwili (Chalinze), Milundikwa

- (Nkasi), Monica Mbega (Nyasa) na Matumbo (Singida), Ikobe (Mbogwe), Bunduki (Mvomero), Kongolo (Magu) na Bushiri (Pangani);
- (ii) imeendelea kutekeleza mradi wa ujenzi wa madarasa 252 katika shule za Msingi 84; na
 - (iii) imeendelea kutekeleza mradi wa ujenzi wa mabweni 12, katika shule za sekondari 11.

Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu

41. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2018/19, Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imehuisha na kutoa Mwongozo wa maombi ya mikopo kwa Lugha ya Kiswahili na Kiingereza ambao ulisambazwa kwa njia mbalimbali zikiwemo magazeti, tovuti, redio na runinga ili kuelimisha waombaji;
- (ii) imepanga na kutoa mikopo yenye thamani ya **Shilingi 424,758,636,617.00** kwa wanafunzi 122,754; kati yao wanufaika 41,234 ni wa mwaka wa kwanza na 81,520 ni wanafunzi wanaondelea na masomo;
- (iii) imetoa ruzuku ya **Shilingi**

- 2,994,628,875** kwa wanafunzi 893 wanya wa Vyuo vya ndani ya nchi na wanafunzi 13 wanaoendelea na masomo kupitia udhamini wa Serikali ya Ujerumani (DAAD Scholarships);
- (iv) imekusanya mikopo iliyoiva yenye thamani ya **Shilingi 128,076,510,388.48** hadi tarehe 15 Aprili, 2019. Kiasi hiki ni sawa na asilimia 81.2 ya lengo la makusanyo ambalo ni **Shilingi Bilioni 157.7**;
- (v) imetambua na kutoa hati za madai kwa wadaiwa wanya 14,627 wa mikopo (ambayo ni asilimia 47 ya lengo la kubaini wadaiwa 31,000), kufanya ukaguzi kwa waajiri wapatao 2,698 kati ya lengo la waajiri 3,426;
- (vi) imetekeleza kampeni mbili (2) zilizohusu utambuzi wa wanufaika na wajibu wa waajiri katika mikoa ya Dar es Salaam, Mwanza, Kigoma, Zanzibar, Dodoma, Singida, Mbeya na Arusha;
- (vii) imetoa elimu kuhusu vigezo, wajibu wa wanufaika na waajiri kupitia katika maonesho ya Sabasaba, ya Vyuo Vikuu, mikutano ya wanafunzi, vyombo vya habari na mitandao ya kijamii; na
- (viii) imetekeleza awamu ya kwanza ya

maboresho ya mifumo ya TEHAMA kwa kubuni na kufanya majaribio, moduli za maombi na uchambuzi, ulipaji, na urejeshaji wa mikopo pamoja na kuunganisha mifumo ya malipo ya ndani na mifumo ya kielektroniki wa malipo ya Serikali (GePG).

Tume ya Vyuu Vikuu

42. Mheshimiwa Spika, Tume ya Vyuu Vikuu Tanzania katika mwaka wa fedha 2018/19 imetekeleza yafuatayo:

- (i) imeratibu udahili wa wanafunzi waliotaka kujiunga na masomo kwa mwaka 2018/19;
- (ii) imefanya mapitio na kuboresha Mwongozo wa udahili kwa mwaka wa masomo 2018/19 ngazi ya shahada na kuhuisha uwezo wa Vyuu kuchukua wanafunzi kwa kila programu kulingana na vigezo vilivyopo;
- (iii) imeandaa, imechapisha na kusambaza vipeperushi 5,000 vya masuala ya udahili;
- (iv) imefanya mkutano maalumu na wakuu wa Taasisi za Elimu ya juu kuhusu maboresho katika mfumo wa udahili wa Tume na mambo ya kuzingatia kwa vyuu

vyote kwa mwaka wa masomo 2018/19;

43. Mheshimiwa Spika; katika Uthibiti wa Ubora wa Elimu ya Juu, Tume imetekeleza yafuatayo:

- (i) imefanya mapitio ya miongozo inayotumika katika usimamizi na uthibiti ubora katika Elimu ya Juu na kufanya maboresho. Maboresho hayo yalipitiwa na wadau wa Elimu ya Juu katika mkutano maalumu uliohudhuriwa na wakuu wa taasisi za Elimu ya Juu kwa kwa lengo la kupata maoni ya kuhuisha mwongozo wa uthibiti ubora na ithibati. Maoni yanafanyiwa kazi na wataalamu kabla ya Tume haijaidhinisha miongozo hiyo kwa kutumika ifikapo Juni 2019. Kazi hii imekamilika kwa kiwango cha asilimia 80;
- (ii) imefanya ukaguzi wa kawaida na kushitukiza kwa vyuo **21** kwa lengo la kuhakiki ubora. Baadhi ya Vyuo hivyo vilibainika kuwa na mapungufu kadhaa yanayoathiri utoaji wa elimu bora. Tume imeendelea kuvishauri na kuelekeza vyuo hivyo kurekebisha mapungufu hayo kwa mujibu wa Sheria na Taratibu zilizopo;
- (iii) Tume ilipokea maombi 280 ya Mitaala

mbalimbali ya masomo kutoka Vyuo Vikuu nchini kwa lengo la kuitathmini na kuiidhinisha. Hadi kufikia tarehe 15 Aprili 2019 Mitaala 164 ilikuwa imeshaidhinishwa, Mitaala 63 ipo kwenye hatua ya kuidhinishwa baada kukamilisha uchambuzi na Mitaala 53 iliyobaki ipo katika hatua mbalimbali za uchambuzi;

- (iv) imepokea maombi ya kutathmini na kutambua tuzo 1,716 za ngazi mbalimbali zilizotolewa katika Vyuo vya Elimu ya Juu nje ya nchi. Kati ya hizo, tuzo 723 zilitambuliwa na zingine zilirudishwa kwa wahusika kwa kukosa nyaraka muhimu za utambuzi kulingana na Mwongozo;
- (v) imefanya maboresho ya mfumo wa kukusanya taarifa unaojulikana kama *Universities Information Management System* (UIMS) ili kurahisisha ukusanyaji na utoaji wa taarifa mbalimbali toka Vyuo Vikuu. Mfumo huo umeunganishwa na mfumo ya Vyuo vya Elimu ya Juu ili kukusanya na kupata taarifa kwa wakati. Pia mfumo huu umeunganishwa na mfumo wa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia unaojulikana kama 'ESMIS' ili kuwezesha kupata taarifa mbalimbali za vyuo bila kupitia vyuoni;

- (vi) imetoa mafunzo kwa mameneja wa kanzidata na maafisa udahili wa Vyuo 82 vya Elimu ya Juu kuhusu matumizi ya mfumo wa mfumo wa ukusanyaji na utoaji wa taarifa;
- (vii) imeshiriki katika mikutano na makongamano yaliyofanyika nchini Rwanda, Uganda, Senegal na Kenya yanayohusu usimamizi na uthibiti ubora katika Elimu ya Juu. Tume imejifunza na kubadilishana uzoefu kuhusu usimamizi, uthibiti na ithibati mbalimbali katika Elimu ya Juu;
- (viii) imefanya maonesho ya 13 ya Elimu ya Juu, Sayansi na Teknolojia katika viwanja vya Mnazi Mmoja, Dar es Salaam. Jumla ya taasisi 75 za ndani na nje ya nchi zilishiriki vikiwemo Vyuo Vikuu, Taasisi za Utafiti, Taasisi chini ya Wizara, Taasisi za Serikali na Taasisi Binafsi zinazojihuisha na masuala ya Elimu ya Juu. Maonesho hayo yameweza kuongeza uelewa mpana wa huduma zinazotolewa hususani programu za masomo vyuoni, tafiti, ushauri pamoja na huduma nyinginezo za Elimu ya Juu; na
- (ix) imeratibu uhamisho wa ndani wa Wanafunzi 2,707 kutoka Chuo kimoja kwenda Vyuo vingine. Uhamisho ulihusisha vyuo vinane vilivyokuwa

na changamoto katika utoaji wa elimu bora.

Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia – COSTECH

44. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia – COSTECH imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imeendelea kuelimisha umma kuhusu matumizi ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu katika shughuli za kiuchumi na kijamii kwa kuchapisha makala 112 katika magazeti mbalimbali kama vile *Daily News, Guardian, Citizen, Nipashe, Mwananchi, Habari Leo* na *Mtanzania*. Aidha, imerusha vipindi vya redio sita katika vituo vya redio za TBC Taifa, *Clouds FM, East Africa*, na vipindi vya televisheni 11 katika vituo vya *TBC 1, Clouds TV, East Africa, Star TV, Azam TV, TV 1*; na kuandaa makala za televisheni tatu ambazo zimewekwa katika mitandao ya kijamii;
- (ii) imetoa mafunzo kwa washiriki 20 wakiwemo wasimamizi wa masuala ya Bioteknolojia katika taasisi na Wizara mbalimbali kwa lengo la kuwaongezea ujuzi, maarifa na uwezo kuhusu kanuni za usalama wa mazingira na

taratibu za uendeshaji wa masuala yanayohusu Baioteknolojia.

- (iii) imeendesha warsha iliyohusisha wadau 33 kuhusu teknolojia na usalama wa Baioteknolojia mjini Unguja, Zanzibar ili kukuza ufahamu wa usimamiaji wa kanuni zinazoongoza Baioteknolojia pamoja na kuwajengea uwezo wasimamizi wa kuandaa sheria itakayoongoza teknolojia hiyo maalum kwa Zanzibar;
- (iv) imejenga uwezo kwa watafiti kutoka Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela (NM-AIST), Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo (SUA) na Chuo Kikuu cha Dodoma (UDOM) katika masuala ya hakimiliki dhihini (Intellectual Property Right) kwa lengo la kuwawezesha kulinda na kunufaika na matokeo ya utafiti wao;
- (v) imeendelea kufadhili na kusimamia miradi ya utafiti katika maeneo ya vipaumbele vya kitaifa katika sekta za Viwanda, TEHAMA, Kilimo, Afya, Mazingira na Maliasili yenye thamani ya shilingi Bilioni 3.581;
- (vi) imewawezesha wabunifu 30 jumla ya **Shilingi Bilioni 1.24** ili kuendeleza ubunifu wao;
- (vii) imeanzisha na kufadhili vituo atamizi

- 17 kiasi cha **Shilingi milioni 740.9** kwa ajili ya kukuza na kuendeleza ubunifu na hivyo kuongeza fursa za ajira na kiuchumi;
- (viii) imetoa mafunzo kwa taasisi na Vyuo Vikuu 50 Tanzania Bara na Visiwani juu ya ukusanyaji wa takwimu zinazohusiana na sayansi, teknolojia na ubunifu;
- (ix) imewajengea uwezo watafiti 57 kutoka katika vitengo vya utafiti katika idara mbalimbali za Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar na Taasisi inayoratibu Utafiti wa Afya ya Zanzibar (Zanzibar Health Research Institute) kwa lengo la kuwezesha kufanya na kuratibu tafiti zinazolenga kutatua changamoto mbalimbali katika jamii;
- (x) kwa kushirikiana na East Africa Science and Technology Commission (EASTECO) iliratibu mkutano ulioshirikisha watafiti nchini kuibua viupaumbele vya utafiti kwa nchi za Jumuiya ya Afrika Mashariki ambavyo vitatoa Mwongozo kwa watafiti katika Jumuiya ya Afrika Mashariki na kuainisha Vipaumbele muhimu vya utafiti;
- (xi) imeendelea na ujenzi na ukarabati wa maabara za utafiti wa Taasisi za Utafiti wa Mifugo Tanga (TALIRI - Tanga),

Taasisi za Utafiti wa Mifugo Uyole (TALIRI - Uyole) na Taasisi ya Utafiti wa Uvuvi (TAFIRI – Sota, Musoma);

- (xii) imetoa fedha **Shilingi 1,771,953,960.00** kwa ajili ya miradi mipya minane (8) ya ukarabati wa miundombinu ya utafiti katika Taasisi ya Taifa ya Utafiti wa Magonjwa ya Binadamu (NIMR), Chuo Kikuu cha Sokoine cha kilimo, Taasisi ya Utafiti na Mafunzo ya Tengeru (HORTI Tengeru), TALIRI- Mpwapwa, Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili (MUHAS) na Taasisi ya Chanjo za Mifugo Kibaha (TVI). Lengo la ukarabati huu ni kuboresha miundombinu ya utafiti ili kufanya matokeo ya utafiti yawe na ubora zaidi;
- (xiii) imeendeleza miradi minne ya utafiti kwa lengo la kubiashirishwa kwa kupewa ufadhili wa **Shilingi milioni 65** kwa kila mradi; miradi hiyo ni Udhhibiti wa maambukizi ya bakteria kwa kutumia bakteria wengine; mfumo wa kuchuja maji; matumizi ya TEHAMA kwenye uvuvi; na matumizi ya dawa za mitishamba;
- (xiv) imefadhili miradi minne ya utafiti (Commissioned Research) iliyotokana na maombi maalumu kutoka katika taasisi za TAFIRI, Shirika la Madini la

Taifa (STAMICO) na Shirika la Utafiti na Maendeleo ya Viwanda (TIRDO) kwa lengo la kutatua changamoto zilizojitokeza katika sekta ya uvuvi na nishati. Aidha, Tume imefadhili miradi miwili yenye thamani ya **Shilingi milioni 860** inayoratibiwa na Tume ya Mipango ya Serikali ya Mapinduzi ya Zanzibar; na

- (xv) imefadhili watafiti sita kwa gharama ya **Shilingi 420,000,000** katika mafunzo baada ya Shahada ya Uzamivu (Post Doc) kwa lengo la kuongeza Rasilimali watu katika nyanja za Kilimo, afya na Maliasili.

Tume ya Nguvu za Atomiki

45. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Tume ya Nguvu za Atomiki imetekeleza yafuatayo:

- (i) imepokea na kutathmini maombi 360 ya leseni za kutumia, kumiliki, kusafirisha na kuingiza nchini vyanzo vya mionzi ambapo leseni 351 sawa na asilimia 97.5 zimetolewa na maombi tisa (9) yasiyokidhi vigezo yamekataliwa;
- (ii) imekagua migodi ya chini ya ardhi (underground mine) sita (6) ambayo ni *Geita Gold Mine, North Mara Gold Mine,*

Bulyankulu Gold Mine, Tanzanite One Limited, Stamigold Company Limited na Buzwagi Gold Mine na kubaini kuwa ipo salama na haina madhara ya mionzi kwa mazingira na wafanyakazi;

- (iii) imekagua na kuhakiki vituo 590 vya vyanzo vya mionzi nchi nzima ambapo ukaguzi huo ulibaini kuwa vituo 421 vilikuwa vinaendeshwa kwa kufuata taratibu husika. Aidha, vituo 67 vya vyanzo vya mionzi vilikuwa vinafanya kazi bila kusajiliwa na vituo 102 vilikuwa vinatumia vyanzo vya mionzi bila kufuata utaratibu wa kiusalama ambapo vituo 40 vimekwishatimiza masharti na hivyo kuruhusiwa kuendelea na kazi zake;
- (iv) imesajili vituo vipya 101 kwa ajili ya kuanza kutumia vyanzo vya mionzi. Hivyo, hadi kufikia tarehe 15 Aprili 2019 vituo vya mionzi vilivyosajiliwa ni 900;
- (v) imepima wafanyakazi 1,663 kwenye vituo 376 sehemu mbalimbali nchini. Upimaji huo ulibaini kuwa katika vituo vyote viwango vya mionzi vilikuwa kati ya 0.1 mSv hadi 3.4 mSv ambavyo ni salama kwa binadamu;
- (vi) ilisafirisha vyanzo vya mionzi viwili (2) vilivyokwisha muda wa matumizi kutoka Wakala wa Barabara na

Shule ya Kimataifa ya Tanganyika na kuhifadhiwa katika jengo maalumu la kutunzia mabaki ya vyanzo vya mionzi jijini Arusha kwa lengo la kuzuia madhara yanayoweza kutokea kutokana na vyanzo hivyo;

- (vii) ilipima Sampuli 12,628 na kutoa vibali 12,628 vilivyojumuishia sampuli za vyakula 12,069, mbolea 172, Sigara 155 na matumizi mengine kama chakula cha mifugo 232. Sampuli zote zilizopimwa hazikuwa na mionzi hatarishi na hivyo kuwa salama kwa matumizi yaliyokusudiwa;
- (viii) imeendelea kuratibu miradi saba (7) ya kitaifa na kushiriki katika miradi 40 ya kikanda ambayo inatekelezwa kwa ushirikiano na Shirika la Nguvu za Atomu Duniani. Miradi hii itawezesha nchi kuimarisha matumizi ya sayansi na teknolojia ya nyuklia;
- (ix) imefungua ofisi ya kanda ya ziwa jijini Mwanza na ofisi zingine ndogo saba (7) katika maeneo ya Kigoma, Pemba, Mtwara (Mtambaswala na Kilambo), Kagera (Kabanga), Songwe (Kasumulu) na Uwanja wa ndege wa Kilimanjaro (KIA) hivyo kuifanya TAEC kuwa na jumla ya ofisi 22 nchini. Lengo ni kuthibiti matumizi salama ya mionzi na kuwasogezea wananchi huduma

karibu;

- (x) ilinunua vifaa 17 kwa ajili ya ofisi za mipakani kwa thamani ya **Shilingi 146,068,945.14**. Viwili kati ya hivi ni kwa ajili ya kuthibiti ubora wa machine za tiba ya mionzi (quality control kits) na vingine 15 kwa ajili ya kuthibiti matumizi salama ya mionzi ya bidhaa mbalimbali zinazoingia na kutoka nje ya nchi;
- (xi) imeendelea kujitangaza kwa kutumia maonesho ya Sabasaba, Nanenane, sherehe za Mapinduzi ya Zanzibar na vipindi ya Televisheni na Redio pamoja na mitandao ya jamii. Hadi kufikia tarehe 2 Aprili 2019, TAEC ilishiriki katika maonesho matatu (3), jumla ya vipindi 45 vya redio na 24 vya runinga vilirushwa hewani. Aidha, vipeperushi na vijarida 4,922 vilisambazwa kwa lengo la kuongeza uelewa juu ya kazi zinazofanywa na Tume;
- (xii) iliandaa mkutano wa Kanda ya Afrika wa IAEA ambapo washiriki 46 kutoka nchi 42 za Afrika walihudhuria. Mkutano huo ulipitia utekelezaji wa malengo ya miradi na kuweka mikakati ya kuwezesha sayansi na teknolojia ya nyuklia kuchangia kwenye maendeleo ya Taifa; na
- (xiii) Iliendesha mafunzo maalum

ikishirikiana na IAEA kwa vyombo vya usalama kwa ajili ya kusimamia ulinzi na usalama wakati wa mashindano ya mpira wa miguu kwa vijana chini ya umri wa miaka 17 yaliyofanyika Jijini Dar es Salaam mwezi wa Aprili 2019.

Chuo Kikuu cha Dar es Salaam

46. Mheshimiwa Spika, Chuo Kikuu cha Dar es Salaam katika kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla ya wanafunzi 26,640 ambapo kati yao wa Astashahada ni 494 (Wanaume 297 na Wanawake 197); Stashahada 478 (Wanaume 334 na Wanawake 144), Shahada ya kwanza 24,026 (Wanaume 14,497 na Wanawake 9,529), Stashahada ya Uzamili 95 (Wanaume 47 na Wanawake 48); Shahada ya Uzamili 1,282 (Wanaume 756 na Wanawake 526) na Shahada ya Uzamivu 265 (Wanaume 178 na Wanawake 87) katika Kampasi Kuu ya Mwalimu Julius Kambarage Nyerere. Aidha, kwa Kampasi ya Mbeya, Chuo kimedahili wanafunzi 1,146;
- (ii) kimefanya miradi ya utafiti 135 katika maeneo ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu, TEHAMA na Maendeleo ya Viwanda; Elimu, Kilimo, Afya, na

- Usalama wa Chakula; Utawala Bora, Sera na Uzalishaji Viwandani; Jinsia, Maendeleo ya Taaluma, Utungaji wa Sera na matumizi ya Sera; Historia, Utamaduni, Lugha, Uhifadhi na Utalii Endelevu, Mali Asilia, na Mazingira, Sheria na Maendeleo Jumuishi ya Taifa. Miradi ya tafiti hizo imesaidia:
- (a) kupunguza tatizo la walimu katika Vyuo Vikuu vya Tanzania kwa kudhamini jumla ya watanzania 140 katika ngazi za masomo ya Uzamivu (66), Uzamili (45), *Postdoc* 17 na mafunzo ya muda mfupi (12); na
 - (b) kuanzisha Programu nne (4) za Uzamivu na nne (4) za Uzamili;
- (iii) kimetoa machapisho 381 katika majarida mbalimbali ya kitaifa na kimataifa. Hili ni sawa na ongezeko la majarida 27 ikilinganishwa na majarida 354 ya mwaka 2017/2018;
 - (iv) kimeongeza majarida yanayokidhi viwango vya kimataifa kutoka majarida tisa (9) kufikia majarida kumi na moja (11) ambayo yanapatikana kwa njia ya mtandao;
 - (v) kimekamilisha ujenzi wa Maktaba yenye hadhi ya Kimataifa ya kwanza na ya aina yake kujengwa katika ukanda wa Afrika Mashariki na Kati na kuzinduliwa rasmi na Mhe.

Dkt. John Pombe Joseph Magufuli, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania tarehe 27 Novemba, 2018. Maktaba hiyo ina uwezo wa kuchukua wanafunzi 2,100 kwa wakati mmoja, ina ukumbi wa mkutano unaochukuwa watu 580 kwa wakati mmoja na kituo cha Utamaduni wa Kichina chenye Ofisi 5 na madarasa 10 yenye kubeba wanafunzi 550;

- (vi) kimenunua nakala 6,927 za vitabu vyenye thamani ya **Shilingi 1,078,000,000** ambavyo vimewekwa kwenye Maktaba hiyo mpya. Aidha, mashubaka na samani kwa ajili ya kuhifadhia vitabu hivyo vimetolewa kwa msaada wa Serikali ya Jamhuri ya Watu wa China; na
- (vii) kimenunua na kuongeza vifaa katika Kituo cha Afya cha Chuo ili kuboresha mazingira ya kutolea huduma ya afya.

47. Mheshimiwa Spika, katika utekelezaji wa Mradi wa Upanuzi na Ukarabati wa Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, kazi zifuatazo zimetetelezwa:

- (i) kuendelea na ujenzi wa jengo la ghorofa tano la wanafunzi la kujisomea, kupumzika, kufanya michezo ya ndani, migahawa, maduka ya vitabu na ofisi za Serikali ya Wanafunzi na Mshauri wa Wanafunzi;

- (ii) kuanza ukarabati mkubwa wa mabweni Namba 2 na Namba 5 kwa gharama ya **Shilingi** bilioni 4.9 ambao unatarajia kukamilika ifikapo mwezi Agosti 2019. Kukamilika kwa mradi huu kutaongeza nafasi 800 za makazi ya wanachuo; na
- (iii) kuendelea na ujenzi wa mfumo mpya wa maji katika Kampasi ya Mwalimu Nyerere Mlimani, ambapo inahusisha kuweka upya mabomba makubwa mapya na kujenga tenki kubwa la kuhifadhi maji na mashine kubwa nne za kusukuma maji. Mradi huu unategemewa kumaliza tatizo la maji chuoni na unatarajiwa kukamilika ifikapo mwezi Agosti 2019.

Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo (SUA)

48. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo (SUA) kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla wanafunzi wapya 5,023 ambapo kati yao Astashahada ni 45, Stashahada 257 na Shahada 4,526. Aidha, wanafunzi wa Shahada za uzamili 182, Stashahada ya uzamili 6 na shahada ya uzamivu

07 walidahiliwa. Idadi ya wanafunzi wote imeongezeka kufikia 11,266 kutoka 9,775 sawa na ongezeko la asilimia 15.3;

- (ii) kimeshirikiana na wadau mbalimbali kutoa mafunzo kwa wakulima na wafugaji wapatao 3,250 kutoka manispaa ya Morogoro, wilaya za Mvomero, Kilosa, Tunduru na Iringa kwa lengo la kuongeza tija katika sekta ya kilimo;
- (iii) kimeendelea na tafiti za miradi 28 mipya na kufanya jumla ya miradi kufika 119 kutoka 91 sawa na ongezeko la asilimia 30.8;
- (iv) kimetoa mafunzo ya uelewa wa matumizi ya panya katika kugundua ugonjwa wa kifua kikuu kwa watumishi wa afya 264 yaliyojumuishwa waratibu wa ugonjwa wa kifua kikuu, wauguzi, madaktari wa binadamu na wataalamu wa maabara kutoka katika hospitali 60 kutoka mikoa ya Dar es salaam na Dodoma;
- (v) kimeingia mikataba mipya ya ushirikiano na taasisi 7 ili kuongeza mahusiano kwa lengo la kujenga uwezo wa wafanyakazi na wanafunzi katika kufanya tafiti za kisayansi na kilimo na hatimaye kuongeza

- uzalishaji na tija kwa wananchi;
- (vi) kimejenga nyumba vitalu (greenhouses) 56, kati ya hizo 55 zimejengwa kwa kushirikiana na *Private Agricultural Sector Support (PASS) Trust* kwa ajili ya kufundisha na kuandaa vijana kujiajiri kupitia kituo atamizi (Incubation centre), na nyumba kitalu kimoja imejengwa kwa fedha kutoka serikalini kupitia Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa lengo la kuongeza miundo mbinu ya uzalishaji na mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi;
 - (vii) kinaendelea na ujenzi wa maabara mtambuka yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,600 kwa wakati mmoja. Maabara hii itapunguza changamoto ya vyumba vya maabara chuoni. Aidha awamu ya kwanza ya utekelezaji imefikia asilimia 50%. Mradi huu unajengwa kwa fedha za ndani na unatarajiwa kukamilika mwezi July, 2019;
 - (viii) kimefanya ukarabati wa miundombinu mbalimbali ikijumuisha:
 - a) ukarabati wa jumla ya mabweni 5 ya wanafunzi, kati ya hayo, mabweni 3 (Unit one) yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi

222 yapo Kampasi ya Solomon Mahlangu, na mabweni 2 ya Nicholas Kuhanga yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 924 yapo kampasi kuu. Ukarabati huo umeboresha mazingira ya malazi ya wanafunzi;

- b) kimefanya ukarabati wa hosteli moja (1) iliyopo Taasisi ya Elimu ya Kujiendeleza kwa ajili ya wanafunzi wa kigeni yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 16 kwa wakati mmoja. Ukarabati huu umeongeza uwezo wa Chuo kuwapatia malazi wanafunzi wa kigeni 16; na
- c) kimefanya Ukarabati wa Hospitali pekee ya rufaa ya Wanyama ya Taifa iliyopo katika Ndaki ya Tiba ya Mifugo na Sayansi za Afya, kwa lengo la kuongeza ufanisi wa kutoa huduma bora za matibabu ya wanyama na hivyo kuongeza uzalishaji na tija katika sekta ya Mifugo na Afya ya Jamii.

Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili

49. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha

mwaka 2018/19, Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla ya wanafunzi 1,139 wakiwemo wanafunzi 739 wa Shahada ya kwanza (Wanaume 523 na Wanawake 216) na wanafunzi 400 wa Shahada ya Uzamili (Wanaume 222 na Wanawake 178) ambapo idadi ya wanafunzi imeongezeka hadi kufikia 4,209 kutoka 3,642 na sawa na ongezeko la asilimia 15.6;
- (ii) kimeongeza usajili wa wanafunzi katikamfumowaTEHAMA(E-learning platform) kutoka wanafunzi 213 katika mwaka 2017/18 hadi kufikia 715 sawa na ongezeko la asilimia 70.21;
- (iii) kimekamilisha utengenezaji wa vigezo vya kupima uadilifu kwa wanafunzi (Professionalism assessment tools) kwa Shahada ya kwanza ya udaktari wa tiba na pia kukamilisha Mwongozo wa utahini;
- (iv) kimetoa mafunzo kwa walimu vinara 20 na kuwezesha wanafunzi 227 wa Shahada ya Uzamili kwa mafunzo mafupi ili kuleta weledi katika fani ya udaktari bingwa;
- (v) kimeandaa mfumo wa kuboresha

- huduma kwa wagonjwa (Patient Centered Service Strategy) unaotumika katika hospitali ya rufaa ya tiba na kufundishia Mloganzila;
- (vi) kimekamilisha mpango wa uzalishaji mali katika hospitali ya Tiba na Kufundishia ya Mloganzila (*Business Plan*) ambao unatekelezwa baada ya kupitishwa na Baraza la Chuo, tarehe 10 Agosti, 2018;
 - (vii) kimeongeza uwiano wa wanafunzi wa kike kutoka asilimia 35 mwaka 2017/18 hadi kufikia asilimia 38.2 mwaka 2018/19;
 - (viii) kimeendelea na ujenzi wa Kituo Mahiri cha Magonjwa ya Moyo na Mishipaya Damu (Centre of Excellence in Cardiovascular Sciences) ambao upo katika umaliziaji na utakamilika mwezi Mei 2019. Lengo la kituo hiki ni kuboresha utafiti na huduma za matibabu ya magonjwa ya moyo;
 - (ix) kimetoa mafunzo katika uandishi wa miradi kwa watafiti kupitia msaada kwa ushirikino na Nchi ya Sweden ili kuongeza uwezo wa kuandika maandiko ya miradi yanayoweza kushindana kitaifa na kimataifa;
 - (x) kimeanzisha miradi mipya ya kitafiti 35 kutoka katika Skuli tano na

kukifanya Chuo kuwa na miradi ya kitafti 104 kutoka 69 ya mwaka 2017/2018;

- (xi) kimefanya Mkutano wa 6 wa kitaaluma unaojulikana kama *MUHAS Scientific Conference* uliohudhuriwa na watafti 418 ambapo mada 164 ziliwasilishwa; na
- (xii) kimeendelea kufanya tafiti zenye manufaa katika uboreshaji wa huduma za afya nchini ikiwemo;
 - a) kutoa idadi ya makundi maalum yenye hatari ya kupata maambukizi ya virusi vya UKIMWI ili kusaidia Serikali kuandaa mpango wa kupunguza maambukizi;
 - b) kufanya majaribio ya chanjo ya virusi vya UKIMWI kwa hatua ya pili (HIV DNA- Prime Phase II) ambayo imekuwa na mafanikio makubwa. Maandalizi ya majaribio zaidi yatasaidia kufikia hatua ya tatu na ya mwisho (Phase III);
 - c) kufanya majaribio ya dawa mbadala ya kuzuia malaria kwa akina mama wajawazito wasioweza kutumia dawa ya sasa;

- d) kufanya utafiti na kusaidia kutengenezwa kwa mpango wa kwanza wa matibabu ya saratani nchini (Cancer Treatment Guidelines) utakaozinduliwa mnamo mwezi Mei 2019;
- e) kufanya utafiti kuhusu Kifua Kikuu sugu (TB Drug Resistance) na kutoa matokeo yanayosaidia kuboresha miongozo ya matibabu; na
- f) kufanya tafiti za magonjwa ambukizi yatokanayo na vimelea aina ya bakteria zilizopelekea kuboresha mpango wa dawa sugu (Bacterial Resistance Guidelines).

Chuo Kikuu cha Ardhi

50. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo Kikuu cha Ardhi kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla ya wanafunzi 4,135 wanawake 1,752 na wanaume 2,383 katika ngazi za Stashahada 11 (Wanaume 7 na Wanawake 4); Shahada 3,862 (Wanaume 2,189 na wanawake 1,673); Uzamili 195 (Wanaume 130 na wanawake 65) na Uzamivu 67 (wanaume 56 na Wanaume 11);

- (ii) kimefadhili mafunzo ya Shahada ya Uzamivu kwa watumishi wanataaluma 12 (Wanaume 10 na Wanawake 2) na Shahada ya Uzamili 6 (Wanaume 4 na Wanawake 2) ili kuongeza idadi wa Wahadhiri nchini. Aidha, kimegharamia mafunzo ya watumishi waendeshaji watatu (3) Wanaume wawili (2) na Mwanamke mmoja (1) wa Shahada ya Uzamili;
- (iii) kimepitia na kuboresha Mitaala 32 na kuandaa rasimu ya Mitaala mipya 15. Hii itasaidia Mitaala kutumika kutoa mafunzo yanayoendana na mahitaji halisi ya soko;
- (iv) kimefanya tafiti katika miradi 76 kwenye maeneo ya usimamizi wa Ardhi, kujikinga na maafa, utunzaji wa mazingira na majenzi. Matokeo ya tafiti hizi yatatumika kutatua changamoto mbalimbali zinazoikabili jamii katika matumizi bora ya ardhi, kujikinga na maafa, utunzaji wa mazingira na majengo;
- (v) kimetoa huduma 48 za ushauri wa kitaalamu katika matumizi bora ya Ardhi, upimaji na tathmini, usanifu majengo na ujenzi. Miongoni mwa huduma hizo ni ujenzi wa Mahakama kwa kutumia teknolojia ya gharama nafuu katika Wilaya 16, ambapo tayari

- majengo yamekamilika katika Wilaya za Geita, Njombe, Lindi, Simiyu, Katavi, Bukombe, Bunda, Ruangwa, Chato, Rungwe, Sikonge, Kilwa, Kasulu, Kondoa, Longido na Kilindi;
- (vi) kimeandaa jumla ya machapisho 12 katika maeneo ya usimamizi wa ardhi na mazingira, makazi na majengo kwa ajili ya kutumiwa na jamii katika kuongeza maarifa yatakatyatua changamoto mbalimbali;
 - (vii) kimetoa huduma za jamii kwa kufanya upembuzi yakinifu, usanifu na kuandaa michoro ya ujenzi wa viwanja vya michezo Jijini Dodoma hivyo kusaidia Serikali kupunguza gharama za maandalizi ya awali ya mradi; na
 - (viii) kimetoa mafunzo katika maeneo mbalimbali yakiwemo maeneo ya matumizi bora ya Ardhi kwa Jiji la Dar es Salaam katika maeneo yanayoathirika na mafuriko; Mafunzo ya kukabiliana na athari za mafuriko kwa wananchi wanaokaa kandokando ya mto Kizinga Wilaya ya Temeke; mafunzo ya kuvuna maji ya mvua kwa wakazi wa Goba wanaoishi kandokando ya mto Mbezi, Wilaya ya Ubungo; na mafunzo ya kutengeneza *Biogas* na *Briequettes* kwa wakazi 20

wa Bagamoyo. Lengo la mafunzo hayo ni kupunguza athari zinazotokana na uharibifu wa mazingira.

51. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji chuo kimeendelea na ukamilishaji wa Jengo la Ardhi (Lands Building) ambalo litakiongezea chuo nafasi za madarasa kwa wanafunzi 2,980 na ofisi 125. Ujenzi wa jengo hilo unafanyika kwa awamu mbalimbali kama ifuatavyo:

- a) sehemu ya Wing “A” ujenzi wake umekamilika na kuwezesha upatikanaji wa nafasi za kukaa wanafunzi 1,580 na ofisi 25; na
- b) sehemu ya Wing “B” ujenzi unaendelea na utakamilika mwezi Agosti 2019, na itakapokamilika itawezesha kuchukua wanafunzi 320 na nafasi 198 za ofisi; na
- c) ujenzi wa Wing ‘C’ uko katika hatua za mwisho za ukamilishwaji; kukamilika kwa ujenzi wa Wing “C” kutaongeza vyumba vya madarasa vyenye jumla ya nafasi za kutumiwa na wanafunzi 700.

Chuo Kikuu cha Dodoma

52. Mheshimiwa Spika, Chuo Kikuu cha

Dodoma katika kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili wanafunzi wapya 11,221 ambapo wa Shahada ya kwanza walikuwa 9,756, Stashahada 924 na Astashahada 175. Aidha, jumla ya wanafunzi wapya 351 walidahiliwa katika Shahada za Juu ambapo Shahada ya Uzamili ni 302 na Shahada ya Uzamivu ni 49;
- (ii) kimetoa huduma 11 za ushauri katika maeneo ya Elimu, Biashara, Uwekezaji, TEHAMA na Afya;
- (iii) kimegharamia masomo kwa watumishi 422 katika ngazi za Shahada ya Uzamivu (284), Uzamili (95), Shahada ya Kwanza (24), na Stashahada na Astashahada (19) kwa lengo la kuboresha utendaji kwenye taasisi; na
- (iv) kimeongeza idadi ya tafiti hadi 37 kutoka tafiti 27 za mwaka 2017/2018. Tafiti hizo zitasaidia kutatua changamoto katika jamii.

Chuo Kikuu Mzumbe

53. Mheshimiwa Spika, Chuo Kikuu Mzumbe katika kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili wanafunzi wapya 5,103

- ambapo wanaume ni 2,619 na wanawake ni 2,484. Kati ya wanafunzi hao wapya, Astashahada ni 392, Stashahada ni 708, Shahada ni 3,294, Shahada ya Uzamili ni 690 na Shahada ya Uzamivu ni 19;
- (ii) kimeendelea kutekeleza miradi ya utafiti sita (6), kupata miradi minne (4) mipya kwa njia ya ushindani na kufanya jumla ya miradi inayoendelea chuoni kuwa 10;
 - (iii) kimetoa ushauri wa kitaalamu na kozi fupi 41 katika maeneo ya Menejimenti, Uongozi, Biashara na Sayansi ya Jamii;
 - (iv) kimeendelea na ujenzi wa jengo la utawala na madarasa katika Kampasi ya Mbeya ambao umekamilika kwa asilimia 70;
 - (v) kimeendelea kuandaa mpango wa matumizi bora ya ardhi katika eneo la Iwambi, Kampasi ya Mbeya ambapo hatua iliyofikiwa ni ya kumpata Mshauri Elekezi;
 - (vi) kimeboresha huduma za TEHAMA kwa kuanzisha mfumo wa kupokea maombi na udahili wa wanachuo. Pia Chuo kinaendelea kutengeneza mfumo wa usimamizi wa taarifa za kitaaluma (Academic Records Management

System - MU-ARMS) kwa lengo la kuboresha mawasiliano;

- (vii) kimefadhili jumla ya watumishi 28 wanaosoma Shahada ya Uzamivu na watumishi 18 katika masomo ya Shahada ya Uzamili, ambapo watumishi wapya waliojiunga na masomo ya Shahada ya Uzamivu ni 13 na Shahada ya Uzamili ni 11; lengo ni kuongeza idadi ya wahadhiri; na
- (viii) kimetoa mafunzo ya Ujasiriamali kwa wadau mbalimbali wapatao 400 kutoka manispaa ya Morogoro na Wilaya ya Mvomero ili kuwawezesha kuinua vipato vyao kiuchumi.

54. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa mazingira ya kufundishia na kujifunzia chuo kimeendelea na ujenzi wa Hosteli nne (4) katika Kampasi Kuu Morogoro zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,024 ambapo ujenzi wake umefikia asilimia 15 na unatarajiwa kukamilika Oktoba, 2019. Pia kimefanya ukarabati mkubwa wa mabweni mawili (2) na kufanya jumla ya mabweni yaliyokarabatiwa kuwa sita (6). Kukamilika kwa miradi hiyo kutapunguza changamoto ya upungufu wa mabweni kwa asilimia 25.

Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi

55. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19 Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimesajili jumla ya wanafunzi 5,044 kati ya wanafunzi 4,386 waliotarajiwa sawa na ongezeko la asilimia 15; kati yao wanawake ni 2,320 (46%) na wanaume ni 2,724 (54%) katika ngazi mbalimbali kama ifuatavyo; Astashahada 740; Stashahada 1,046; Shahada ya kwanza 2,988; Stashahada ya Uzamili 30; Shahada ya Uzamili 200 na Shahada ya Uzamivu 40;
- (ii) kinaendelea na zoezi la uandaaji wa programu mpya saba (7); nne (4) za Shahada za Uzamili na tatu (3) za Shahada ya kwanza ili kupanua wigo wa programu katika fani mbalimbali na kuwezesha kuongezeka kwa udahili wa wanafunzi;
- (iii) kimeandaa maandiko ya tafiti sita (6) kwa ajili ya ufadhili kutoka nje ya Chuo. Maandiko haya yapo katika maeneo ya Elimu, Afya, Ushirika, Biashara na Ujasiriamali;
- (iv) kimeratibu zoezi la uchapishaji wa Jarida la Utafiti la *Journal of Co-operative and Business Studies Vol. 2* yenye jumla ya tafiti tisa na *Vol. 3*

- yenye jumla ya tafiti 10 zinazolenga kubaini matatizo ya ushirika na mbinu za kutatua changamoto za kiushirika;
- (v) kimekarabati kafeteria, eneo la mapokezi katika kituo cha Mikutano cha Ushirika na kuboresha mazingira ya ukumbi wa mikutano wa Baraza la Chuo kwa kununua viti 26 na meza ili kuwezesha utoaji wa huduma bora kwa wadau mbalimbali na pia kusaidia katika ukuzaji wa mapato ya Chuo;
 - (vi) kimeandaa na kurusha vipindi 38 vya redio ili kuhimiza wadau kujifunza masuala ya ushirika. Vipindi hivi vimerushwa kupitia Shirika la Utangazaji Tanzania (Tanzania Broadcasting Corporation – TBC);
 - (vii) kinaendelea kuwajengea uwezo viongozi, wanachama na watendaji wa vyama vya ushirika vya akiba na mikopo vijijini (RUSACCOS) pamoja na vyama vya ushirika wa mazao (AMCOS) na msingi katika maeneo ya uongozi na usimamizi, usimamizi wa fedha na mikopo, masoko, uwekezaji na uandaaji wa mipango biashara kupitia programu ya *Marketing Infrastructure, Value addition and Rural Finance Support* (MIVARF). Programu hii inahusisha vyama vya akiba na mikopo 101 pamoja na vyama

vya ushirika wa mazao vya msingi 66. Lengo la programu hii ni kuimarisha vyama vya ushirika na kuvifanya vijijendeshe kwa tija; na

- (viii) kimeratibu mafunzo katika Ofisi za Chuo Mikoani. Mafunzo mbalimbali kuhusu Elimu ya Ushirika yalitolewa kwa wadau katika ofisi hizo ambapo jumla ya walengwa 3,179 walinufaika.

Chuo Kikuu Huria cha Tanzania

56. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo Kikuu Huria cha Tanzania kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimesajili jumla ya wanafunzi 11,535 ambapo wanafunzi 5,532 ni wa Shahada ya Kwanza, 4,165 ni kozi zisizo za Shahada (Non-Degree) 1,766 wa Uzamili na wa Uzamivu 72;
- (ii) kimeendesha warsha ya utafiti kwa Maprofesa 12 wa Chuo iliyolenga kubuni miradi mikubwa na kimeandika maandiko mawili (Research Proposal) ya kuomba fedha za utafiti;
- (iii) kimefanya mafunzo kwa wanataaluma 30 ili kuwajengea uwezo katika kutumia programu mbalimbali za kompyuta kama *Statistical Package for*

- the Social Sciences* (SPSS) na INVIVO katika kuchakata taarifa za kiutafiti;
- (iv) kimeendesha mafunzo ya kutumia mfumo wa kujifunzia (*Electronic Learning Management System*) na mfumo wa matokeo ya wanafunzi (*Students Register Information System*) kwa wanafunzi 174 kupitia Taasisi yake ya Teknolojia za Elimu na Menejimenti katika vituo 11 vya Mikoa ya Arusha, Mbeya, Zanzibar, Kigoma, Morogoro, Iringa, Mwanza, Dodoma, Mtwara, Kagera na Dar es Salaam;
 - (v) kimeratibu mfumo wa kujifunzia na mifumo ya Maktaba katika Vyuo vya Ualimu vya Monduli na Tabora kupitia Taasisi yake ya Teknolojia za Elimu na Menejimenti kwa ufadhili wa UNESCO chini ya mradi wa *China Funds in Trust*. Kupitia Program hii jumla ya watumishi 16 walipatiwa mafunzo ambayo yatawawezesha kusimamia mafunzo ya TEHAMA katika Vyuo vya Ualimu; na
 - (vi) kimefanikiwa kupata Kigoda cha UNESCO katika Elimu ya Ualimu na uendelezaji Mitaala. Kigoda hicho kitawezesha kukitangaza Chuo na kuvutia wafadhili kwenye Elimu Sayansi, Utamaduni na Teknolojia.

**Chuo Kikuu cha Mwalimu Julius K.
Nyerere cha Sayansi ya Kilimo na
Teknolojia**

57. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo Kikuu cha Mwalimu Julius K. Nyerere Cha Sayansi ya Kilimo na Teknolojia katika kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimeanza mchakato kwa ajili ya kupata Hati-Miliki ya Ardhi ya sehemu ya Chuo yenye ukubwa wa takribani ekari 650, na tayari maombi yamepelekwa katika Ofisi ya Ardhi Kanda ya Simiyu;
- (ii) kimeendesha mafunzo kwa wakulima 455 kuhusu mbinu bora za kilimo. Aidha, ekari saba (7) zimelimwa mazao mbalimbali kwa ajili ya mashamba darasa;
- (iii) kimeandika maandiko ya kuomba fedha (Project proposal) na kuwasilishwa katika taasisi za TEA na COSTECH pamoja na wahisani mbalimbali akiwemo *International Development Research Center (IDRC)*, Ubalozi wa Canada na Benki ya Dunia; na
- (iv) kimefadhili watumishi wanne (4) wa Shahada ya Uzamili katika Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela Arusha (NM-AIST) kupitia

mradi wa *CREATES*.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam

58. Mheshimiwa Spika, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam katika kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili wanafunzi 1,818 (sawa na asilimia 87 ya lengo) wakiwemo 528 wa fani ya Sayansi (sawa na asilimia 75 ya lengo);
- (ii) kimeandaa rasimu 6 za Mitaala ya Stashahada, Shahada, na Shahada za Uzamili;
- (iii) kimekamilisha uwekaji wa miundombinu ya TEHAMA katika Shule za Mazoezi;
- (iv) kinaendelea na awamu ya pili ya ujenzi wa jengo la utawala na ofisi za wafanyakazi na utafiti ambapo mradi upo katika hatua za umaliziaji na mkandarasi anatarajiwa kukabidhi jengo mwezi Juni, 2019;
- (v) kimefanya jumla ya tafiti 12 ambapo tafiti nane (8) ni mwendelezo wa tafiti zilizokuwa zinaendelea na tafiti nne (4) ni mpya;
- (vi) kimewezesha Wanataaluma 120

- kusimamia mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi 3,947 wa mwaka wa kwanza na wa pili na hivyo kuufanya ufundishaji na ujifunzaji kuwa wa vitendo badala ya nadharia pekee;
- (vii) kimenunua vifaa vya kufundishia na kujifunzia vya wanafunzi wenye mahitaji maalum, ambavyo vinakiwezesha Chuo kutoa elimu jumuishi; na
 - (viii) kimefanya kongamano moja la Kitaifa linalohusu 'utokomezaji wa ukatili dhidi ya wanawake na watoto nchini Tanzania.' Kongamano hili limesaidia kujenga uelewa kwa wanajamii kuhusu kuwapo kwa ukatili dhidi ya wanawake na watoto, madhara yake na namna ya kukabiliana nao. Aidha, kongamano hili limesaidia katika kuifahamisha jamii mikakati mbalimbali inayochukuliwa na Serikali ya Awamu ya Tano katika kukabiliana na ukatili dhidi ya wanawake na watoto.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa

59. Mheshimiwa Spika, Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa katika kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla ya wanafunzi

- 6,808 wa Shahada ya kwanza sawa na asilimia 127 ya lengo; kati yao wanaume ni 4,416 sawa na asilimia 65 na wanawake ni 2,392 sawa na asilimia 35;
- (ii) kimenunua jumla ya vitabu 887 ili kuboresha huduma ya maktaba pamoja na ufungaji wa kamera 13 kwa ajili ya ulinzi na usalama wa Vitabu ndani ya eneo la Maktaba. Aidha, chuo kimejiunga kwenye Umoja wa Maktaba na Taasisi za Tafiti nchini ili kuboresha huduma ya vitabu, machapisho na majarida kwa njia ya kieletroniki;
 - (iii) kimeanzisha Shahada mpya mbili (2) za Uzamili; *Master of Science with Education* (Biology and Chemistry Streams) na *Master of Arts with Education – Geography Stream*;
 - (iv) kimeboresha Mitaala ya elimu kwa programu nne (4) za Shahada za awali kwa kushirikiana na Chuo Kikuu cha Dar es Salaam ili iendane na wakati na mahitaji ya soko;
 - (v) kimegharamia watumishi 98 kwenda masomoni sawa na asilimia 108.9 ya lengo, ambapo wanawake ni 33 na wanaume ni 65; kati yao wanataaluma ni 91 (Wanaume 59 na wanawake 32) na waendeshaji saba (7) (Wanaume 6

- na Mwanamke 1);
- (vi) kimekamilisha tafiti saba (7) endelevu ikiwemo utafiti wa kutaka kujua kiasi cha hewa ukaa kinachotunzwa katika misitu iliyopo Manispaa ya Iringa. Utafiti huu utahamasisha jamii husika kutunza misitu ili kudhibiti mabadiliko ya tabia nchi;
 - (vii) kimeanza utekelezaji wa tafiti 9 mpya kati ya 6 zilizolengwa kutekelezwa ikiwemo utafutaji wa njia salama na mbadala wa viatilifu katika kuzuia uharibifu wa wadudu wa nyanya. Tafiti hii inategemewa kusaidia kupunguza madhara kwa binadamu na mazingira yatokanayo na utumiaji wa viatilifu;
 - (viii) kimeshiriki kutoa shauri za kitaalamu (5) zikiwemo ushauri katika ufundishaji na ujifunzaji wa Kuandika, Kusoma na Kuhesabu (KKK) kwa Walimu wa Shule za Msingi (Darasa la Kwanza na la Pili) kwa Mkoa wa Mara, Kigoma na Katavi;
 - (ix) kimekamilisha ujenzi wa ukumbi wa mihadhara wenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,209 kwa wakati mmoja na ofisi 14 zenye uwezo wa kuchukua wahadhiri 28 ambao umekabidhiwa tarehe 5 Aprili, 2019 na kuanza kutumika. Aidha, chuo kinaendelea na ujenzi wa maabara za

Sayansi zitakazokuwa na uwezo wa kuchukua wanafunzi 240 kwa wakati mmoja. Mradi wa ujenzi wa maabara umefikia asilimia 15. Kukamilika kwa mradi huu kutaboresha ujifunzaji kwa vitendo kwa walimu wanafunzi wa masomo ya Sayansi; na

- (x) kimetoa jumla ya machapisho 18 katikanyanja mbalimbali za kitaaluma. Aidha, kimeshiriki katika mikutano saba (7) ya kimataifa ambapo jumla ya mada saba (7) zenye ushauri kwa jamii ziliwasilishwa.

Chuo cha Ufundi Arusha

60. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo cha Ufundi Arusha kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimesajili jumla ya wanafunzi 2,413, ambapo kati yao wa Stashahada ni 1,986 na Shahada ni 427;
- (ii) kimegharamia mafunzo ya muda mrefu kwa jumla ya watumishi 40, ambapo watumishi 15 wapo Shahada ya Uzamivu, watumishi 22 Shahada ya Uzamili na watumishi watatu (3) Shahada ya Kwanza. Lengo ni kuongeza tija ya utendaji kwa watumishi;
- (iii) kinajenga jengo la ghorofa tatu (3)

lenye maabara, madarasa, ofisi, na stoo ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji ambapo ujenzi umefikia asilimia 42. Kukamilika kwa jengo hili kutaongeza udahili wa wanafunzi 1000 sawa na ongezeko la asilimia 41.4 ya usajili wa sasa;

- (iv) kinaendelea na ujenzi wa kituo cha kupima mitambo midogo midogo ya kufua umeme kutokana na nguvu ya maji (Micro-Turbines Testing Station). Hatua ya utekelezaji imefikia asilimia 85. Kituo kitakapokamilika kitasaidia wataalam wanaotengeneza *turbines* kuweza kuzijaribu na kujua ukubwa wa vyanzo na *turbine* kwa ajili ya kuzalisha umeme wa maji;
- (v) kinaendelea na tafiti mbalimbali ambazo ni pamoja na:
 - a) matumizi bora ya maji katika Kilimo cha mpunga katika maeneo ya Skimu za Mahande (Mto wa Mbu) na *Lower Moshi* (Kilimanjaro);
 - b) utafiti wa mradi wa umeme Wilayani Mbulu, ambao unaolenga kuzalisha umeme na kuhudumia vijiji vya Kwermusl na Amoa; na
 - c) utafiti kuhusu uundaji wa helikopta unaolenga kuwasaidia

wataalam kutengeneza ndege (helikopta) za gharama nafuu na salama.

- (vi) kinaendelea na ujenzi wa kituo kipyaa cha kuzalisha umeme wa 1.7 MW cha KIKULETWA. Umeme huu utaunganishwa kwenye msongo wa Taifa vile vile Kituo hiki kitatumika kwa mafunzo (Training Factory);
- (vii) kinaendelea kukamilisha ujenzi na ukarabati wa majengo ya KIKULETWA; Hatua ya Ukarabati na ujenzi wa miundombinu imefikia asilimia 95 na inatarajiwa kukamilika ifikapo tarehe 31 Desemba, 2019;
- (viii) kinaendelea na kazi ya ujenzi wa miundombinu Oljoro kwa awamu ya pili kwa ajili ya mafunzo kwa vitendo ya kilimo cha umwagiliaji;
- (ix) kimetoa mafunzo ya stadi mbalimbali za ujuzi kwa wanafunzi 126 kutoka kaya maskini ambapo Chuo kimeweka utaratibu wa kufuatilia wahitimu hao ili waweze kujiajiri na kuajiriwa;
- (x) kimepokea jumla ya kompyuta 100, meza 100 na viti 200 ikiwa ni sehemu ya mradi wa “Kutegemeza Elimu ya Ufundi na Ualimu (STVET)”. Katika

mradi huo, Chuo kitafunga mtandao wa ndani (Local Area Network) katika majengo yote ya Chuo kutoka kwenye Mkongo wa Taifa ili kuboresha utoaji wa mafunzo kupitia TEHAMA;

- (xi) kimetoa ushauri wa kitaalamu kwa *Tanzania National Roads Agency* (TANROADS) katika Mikoa ya Simiyu, Arusha na Singida. Pia wakandarasi mbalimbali wa ndani na nje wanaoshiriki kwenye usanifu na ujenzi wa miradi mbalimbali ya barabara na majengo wameendelea kupata ushauri wa kitaalamu; na
- (xii) kimeendelea kutoa ushauri wa kitaalamu kwenye utekelezaji wa mradi wa ufungaji wa *Solar PV* kupitia mradi wa *Sustainable Solar Market Packages* (SSMP) kwa Wakala wa Umeme Vijijini (REA) ikiwa ni pamoja na kuhakiki ubora, ukubwa, viwango na aina ya mitambo inayofungwa na mkandarasi iwapo inakidhi mahitaji. Mradi huu unatekelezwa katika Wilaya za Biharamulo na Bukombe.

Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere

61. Mheshimiwa Spika, Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere katika

kipindi cha mwaka 2018/19 kimetekeleza yafuatayo:

- (i) kimedahili jumla ya wanafunzi 8,981 wakiwemo 7,757 (wanawake 3,636 na wanaume 4,121) wa Kampasi ya Kivukoni na 1,224 (wanawake 707 na wanaume 517) wa Kampasi ya Zanzabar;
- (ii) kimegharamia mafunzo ya muda mrefu kwa wanataaluma 12 na wafanyakazi waendeshaji wanne (4). Aidha, kimegharamia wafanyakazi wanataaluma 13 na wafanyakazi waendeshaji 12 kwa ajili ya mafunzo ya muda mfupi ili kuwajengea uwezo zaidi watumishi ili kuongeza ufanisi katika kazi zao;
- (iii) kimekamilisha michoro na kuandaa gharama za ujenzi wa maktaba katika kampasi ya Kivukoni na hosteli katika kampasi ya Zanzibar;
- (iv) kimekamilisha ujenzi wa jengo la mihadhara lenye uwezo wa kubeba wanafunzi 324 kwa wakati mmoja kwa kutumia mapato ya ndani ya chuo; na
- (v) kimenunua vitabu 184 katika fani za Rasilimali watu, Utafiti, Mipango, Elimu, Ujasiriamali, Kiswahili, *English*, Masoko, Fedha, Kodi, Maadili, Hesabu, Manunuzi na Biashara kwa lengo la

kuboresha ujifunzaji na ufundishaji.

Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya

62. Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha mwaka 2018/19, Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya kimetekelezaya fuatayo:

- (i) kimeongeza udahili kufikia wanafunzi 4,630 kutoka 4,209 (ongezeko la asilimia 10), ambapo wanafunzi 2,225 wamesajiliwa katika ngazi ya Stashahada (513 ni wasichana na 1,712 ni wavulana). Pia wanafunzi 2,405 wamesajiliwa ngazi ya Shahada (wasichana 371 na wavulana 2,034);
- (ii) kimekamilisha uandaaji wa michoro ya ramani ya jengo la vyumba viwili vya madarasa ambavyo vitakuwa na uwezo wa kuchukua wanafunzi 600 kwa pamoja na hivyo kuongeza nafasi za kujifunzia na kufundishia. Ujenzi wa jengo hili utakamilika mwezi Julai 2019;
- (iii) kimeendelea kutekeleza miradi tisa (9) ya ukarabati wa shule za sekondari, miradi kumi (10) ya ukarabati wa Vyuo vya Ualimu na miradi mitatu (3) ya ukarabati wa Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi;

- (iv) kimeunda gari dogo kwa ajili ya kubebea mizigo midogo midogo kwa lengo la kurahisisha kazi za uvunaji kwa wakulima wa viazi. Gari hili linaendelea kufanyiwa maboresho kutokana na mapendekezo ya wadau;
- (v) kimefanya upembuzi yakinifu juu ya kuandaa mfumo wa kuzalisha gesi kwa kutumia samadi kwa ajili ya matumizi ya kupikia na kuwasha taa katika maeneo ya vijijini na hivyo chuo kutunukiwa cheti na Wakala wa Nishati Vijijini (REA) kutokana na ubunifu huu;
- (vi) kimeunda mashine kwa ajili ya kupukuchua nafaka na sasa mashine hiyo ipo katika hatua ya uboreshaji kutokana na maoni ya wadau mbalimbali. Mashine hiyo ikikamilika itapunguza muda unaotumiwa na wakulima wakati wa kupukuchua nafaka mbalimbali;
- (vii) kimefanya ukarabati wa miundombinu katika Kampasiya Rukwailikuiwezesha kuanza kudahili wanafunzi wapya 200 katika fani ya ufundi mchundo kwa mwaka wa masomo 2019/2020; na
- (viii) kimeendelea na ujenzi wa jengo la Maktaba lenye uwezo wa kuchukua

wanafunzi 2,500 kwa wakati mmoja na hivyo kuboresha mazingira ya kujifunzia kwa wanafunzi. Ujenzi wa jengo hilo umekamilika kwa asilimia 51 ya jengo lote na asilimia 69 ya ujenzi awamu ya kwanza.

Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam

63. Mheshimiwa Spika, Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam katika kipindi cha mwaka 2018/19 imetekeleza yafuatayo:

- (i) imesajili wanafunzi wapya 1,499 ambapo Stashahada ni 905 (Wavulana 718 na Wasichana 187), Shahada ya Kwanza ni 579 (Wavulana 470 na Wasichana 109), Shahada ya Uzamili 15 (Wavulana 15 na Wasichana 0); Lengo limefikwa kwa asilimia 88.2. Jumla ya wanafunzi waliopo kwenye Taasisi imeongezeka kutoka wanafunzi 4,135 mwaka 2017/18 na kufikia wanafunzi 4,257 (Wavulana 3,392 na Wasichana 865) mwaka 2018/19;
- (ii) imeendelea kufanya shughuli za kiutafiti na ubunifu kama ifuatavyo:
 - a) mradi wa utafiti unaoangalia uhusiano wa wadudu na mimeamisu kwa lengo la kulinda mazingira na kukuza uzalishaji kwenye kilimo katika

misitu ya Pwani. Mradi huu unafadhiliwa na *JRS Foundation* ya Marekani;

- b) mradi wa ubunifu wenye lengo la kuimarisha matumizi ya ardhi kidogo inayopatikana maeneo ya mijini kuzalisha mazao ya kilimo kama vile mbogamboga. Mradi huu unafadhiliwa na Tume ya Sayansi na Teknolojia Tanzania (COSTECH);
- c) mradi wa uanzishwaji kituo cha utafiti nishati endelevu kwa ufadhili wa Shirika la Maendeleo la Uingereza (DfID). Lengo la mradi ni kuanzisha kituo kitakachokuwa kinatafiti nishati endelevu nchini. Mradi huu utachochea shughuli nyingi za kiuchumi hasa zinazotegemea uwepo wa nishati ya umeme kwani mategemeo ya matokeo ya mradi huu ni kugundulika kwa vyanzo vingi vya nishati ya umeme; na
- d) mradi wa upanuzi wa jengo la maktaba kwa kutumia utaratibu wa manunuzi wa *Force Account* ambapo kwa sasa tayari asilimia 40% ya vifaa vya ujenzi vimenunuliwa.β

- (iii) imekamilisha maandalizi ya mtaala ulioidhinishwa na NACTE kwa ajili ya kuanza kutoa mafunzo ya Shahada ya Uhandisi katika Madini; Wanafunzi 65 wanatarajiwa kudahiliwa katika mafunzo hayo kila mwaka kuanzia mwaka wa masomo wa 2019/20; kwa lengo la kupunguza pengo la wahandisi katika sekta ya madini nchini;
- (iv) imekamilisha maandalizi ya mtaala ulioidhinishwa na NACTE wa mafunzo ya Shahada ya Uzamili katika Uhandisi wa Nishati Endelevu; Wanafunzi 40 wanatarajiwa kudahiliwa katika mafunzo hayo kila mwaka kuanzia mwaka wa masomo wa 2019/20; Udahili wa wanafunzi hao utasaidia kupunguza mahitaji ya wasimamizi waandamizi wa miradi inayotekelezwa na itakayotekelezwa hapa nchini;
- (v) imewezesha wafanyakazi 57 kwenda masomoni katika ngazi mbalimbali ndani na nje nchi wakiwemo walimu 50 na wafanyakazi waendes haji 7;
- (vi) imegharimia mafunzo kwa vitendo (IPT) kwa wanafunzi 366 wa mwaka kwanza na wa pili kwa mwaka wa masomo 2017/18; Mafunzo haya yamesaidia wanafunzi wa Taasisi kupata ujuzi, na uzoefu wa shughuli za uzalishaji viwandani ikiwa ni matakwa ya mtaala;

- (vii) imeandaa Mtaala wa kufundisha masomo ya Teknolojia ya bidhaa za ngozi katika ngazi ya Stashahada katika Kampasi ya Mwanza ambayo imehakikiwa na kuidhinishwa na Baraza la Elimu ya Ufundi (NACTE). Kuanza kwa mafunzo haya kutasaidia kuongezeka kwa ajira hasa kwa vijana watakaojikita katika sekta ya ngozi ambayo imekuwa kwa sasa haina mchango mkubwa katika ukuaji wa uchumi hapa nchini; na
- (viii) imefanya ukarabati wa jengo moja katika Kampasi ya Myunga lenye madarasa mawili yenye uwezo wa kubeba wafunzi 50 kila moja. Ukarabati huu umesaidia kuanzishwa kwa mafunzo ya ufundi sanifu/stadi (NVA 3) yanayosimamiwa na VETA ambapo kwa kuanzia wanafunzi 20 wamedahiliwa na wanaendelea na masomo.

Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela (NM-AIST)

64. Mheshimiwa Spika, Taasisi ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela Arusha (NM-AIST) katika kipindi cha mwaka 2018/19 imetekeleza yafuatayo:

- (i) imedahili wanafunzi 90 na kufikisha

jumla ya wanafunzi 521 kutoka 441 sawa na ongezeko la asilimia 20;

- (ii) imeandika maandiko 23 ya kuomba fedha za utafiti na ufadhili wa wanafunzi kwa lengo la kuongeza udahili na miradi ya utafiti. Hadi kufikia mwisho wa mwezi Machi 2019, jumla ya maandiko manane (8) kati ya 23 yalikuwa yamekubaliwa na wafadhili;
- (iii) imeongeza mahusiano na wadau wa ndani na nje ambapo wadau wa kimataifa wameongezeka kutoka 24 hadi kufikia 37 sawa na ongezeko la asilimia 54.2; ukanda wa Afrika Mashariki kutoka 29 hadi 36 sawa na ongezeko la asilimia 24.1; na wa ndani ya nchi wameongezeka kutoka 17 hadi 23 sawa na ongezeko la asilimia 35.5; na
- (iv) inaendelea na utekelezaji wa jumla ya miradi ya utafiti 33. Miradi hiyo imejikita katika maeneo yanayohusu kilimo na usalama wa chakula kama vile uzalishaji wa miche bora ya ndizi inayohimili magonjwa ya kitropiki na kuondoa sumu kuvu katika nafaka, maji, nishati, TEHAMA, na maambukizi ya ugonjwa wa kimeta kwa wanyama pori na wanaofugwa. Aidha, miradi hiyo inawezesha pia

ufadhili wa wanafunzi katika fani mbalimbali.

UTEKELEZAJI WA MIRADI YA MAENDELEO ILIYO CHINI YA WIZARA KWA MWAKA 2018/19

Programu ya Maendeleo ya Sekta ya Elimu (Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Sekta ya Elimu - EP4R)

65. Mheshimiwa Spika, programu hii inalenga kuimarisha Elimu kwa kuzingatia ubora na usimamizi wa rasilimali fedha na manunuzi ya umma kwa ajili ya mipango ya elimu. Katika mwaka wa fedha 2018/19 Wizara kupitia Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Sekta ya Elimu (EP4R) imetekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) imewezesha ujenzi wa miundombinu katika shule 504 (msingi 219 na sekondari 285) ambapo jumla ya **Shilingi** bilioni 56.5 zilitumwa katika shule husika kwa mwaka 2018/19. Ujenzi wa miundombinu unahusisha madarasa 938, mabweni 210, vyoo 2,141, nyumba 39 (2 in 1), mabwalo 76 na huduma za maji katika shule 10 unaendelea katika Mikoa yote 26 ya Tanzania Bara. Aidha, ujenzi wa shule

- 4 mpya za Msingi katika Halmashauri za Dodoma Jiji, Masasi Mji, Buhigwe na Chato na ukarabati wa Shule ya Msingi Mwisenge A na B unaendelea;
- (ii) imeratibu mchakato wa ukarabati na upanuzi wa Vyuvo vinane (8) vya Ualimu ambavyo ni Bustani, Vikindu, Mtwara Kawaida, Mtwara Ufundi, Singa chini, Monduli, Bunda na Katoke ambapo hatua iliyofikiwa ni Bodi ya Zabuni kumthibitisha msimamizi ili aweze kupatiwa mzabuni;
 - (iii) imeratibu ununuzi wa magari 20 kwa ajili ya Vyuvo vya Ualimu;
 - (iv) imeratibu ujenzi wa ofisi mpya 100 za Uthibiti Ubora wa Shule ili kuboresha mazingira ya utendaji kazi. Ujenzi unatarajiwa kuanza mwezi Juni, 2019, baada ya taratibu za manunuzi kukamilika;
 - (v) imegharamia ujenzi wa Shule ya Sekondari Maalumu Patandi kwa ajili ya Wanafunzi wenye Mahitaji Maalum yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 640. Ujenzi wa madarasa nane, Jengo la Utawala, Bwalo na Jiko, Chumba cha Maabara, chumba cha TEHAMA, Maktaba na Bweni moja vimekamilika na tayari wanafunzi wa Kidato cha Kwanza mwaka 2019 wameanza masomo; na

- (vi) imegharamia mafunzo ya wanataaluma 68 wakiwemo wa Shahada ya Uzamili wawili (2) na Uzamivu 66 kutoka Vyuo Vikuu vya Umma kwa lengo la kuongeza idadi ya Wahadhiri nchini.

Mpango wa Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MMEM) – Kuimarisha Ufundishaji na Ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu - KKK

66. Mheshimiwa Spika, programu hii inalenga kuimarisha ufundishaji na ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) kwa watoto wenye umri wa miaka 5-13 walio ndani na nje ya mfumo rasmi. Mpango huu unafadhiliwa na Mfuko wa Ushirika wa Kimataifa wa Elimu (*Global Partnership for Education-GPE Fund*). Kwa mwaka wa fedha 2018/19 Wizara kupitia mradi imewezesha utekelezaji wa shughuli zifuatazo:

- (i) ukamilishaji wa mafunzo kwa walimu 402 wa Elimu Maalum ambayo yamefanyika katika Vyuo vya Ualimu Morogoro, Butimba na Patandi kwa ajili ya kuwajengea uwezo zaidi walimu katika ufundishaji na ujifunzaji wa Stadi za KKK kwa wanafunzi wasioona na Viziwi wa Darasa la I-IV;
- (ii) ukamilishaji Mafunzo kwa walimu wa

nyongeza 1,598 wanaofundisha darasa la I na II, kwa ajili ya kuwajengea uwezo katika stadi za ufundishaji na ujifunzaji wa Stadi za KKK;

- (iii) ufuatiliaji wa pamoja kwenye Halmashauri za Liwale, Mafia, Magu, Manyoni na Monduli; uliohusisha viongozi waandamizi kutoka Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia, OR-TAMISEMI, Washirika wa Maendeleo ya Elimu, na wajumbe kutoka Taasisi zisizo za Serikali kwa lengo kubaini changamoto zilizopo katika utekelezaji wa malengo ya elimu;
- (iv) kuratibu mkutano wa pamoja wa kutathmini utekelezaji wa Sekta ya Elimu, Sayansi na Teknolojia 2018 (JESR); na
- (v) kuhamasisha ushiriki wa jamii katika kuimarisha ufundishaji na ujifunzaji wa stadi za KKK kupitia Mtandao wa Elimu (TEN-MET).

Mradi wa Kuimarisha Elimu ya Ufundi, Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu

67. Mheshimiwa Spika, mradi huu umejikita katika kuboresha mazingira ya kufundishia na kujifunzia katika Vyuo vya Ualimu pamoja na Mafunzo ya Ufundi Stadi. Kwa

mwaka wa fedha 2018/19, Wizara kupitia mradi huu imewezesha utekelezaji wa shughuli zifuatazo:

- (i) kukamilisha maandalizi ya kuanza ukarabati na ujenzi katika Vyuo vya Ualimu sita (6) vya Dakawa, Mpwapwa, Kleruu, Marangu, Tabora na Butimba ambapo **Shilingi 5,450,000,000.00** zimetengwa na Mshauri Elekezi kutoka Chuo Kikuu cha Ardhi amepatikana; na
- (ii) kuendelea na ujenzi wa vyuo vya Ufundi Stadi vya Mikoa ya Simiyu, Geita na Rukwa ambapo kiasi cha **Shilingi 24,500,000,000.00** zimetengwa kwa ajili ya ujenzi huo.

Mradi wa Ukarabati wa Vyuo vya Ualimu (*Upgrading Teachers Colleges - UTC*)

68. Mheshimiwa Spika, mradi huu unagharamiwa na Serikali ya Tanzania ikishirikiana na Serikali ya Canada. Mradi unalenga kuinua ubora wa Elimu ya Ualimu ili kuwawezesha watanzania wengi kupata fursa za kujiunga na Mafunzo ya Ualimu. Kwa mwaka wa fedha 2018/19 Wizara imetekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) imeendelea na ujenzi wa Chuo cha Ualimu Mpuguso ambao umehusisha

nyumba tatu (3) za ghorofa za walimu kwa ajili ya familia 12, nyumba moja (1) isiyo ya ghorofa ya mwalimu, nyumba mbili (2) za ghorofa kwa ajili ya mabweni ya wanafunzi 304 pamoja na ukarabati wa nyumba moja (1) ya mwalimu kwa awamu ya kwanza. Kwa awamu ya pili, ujenzi umefikia hatua ya umaliziaji ambao umehusisha majengo mawili ya ghorofa yenye vyumba 16 vya madarasa, maktaba, jengo la mihadhara, maabara yenye vyumba viwili na ukarabati wa mabweni;

- (ii) imeendelea na mradi wa ujenzi wa Chuo cha Ualimu Shinyanga ambapo kwa awamu ya kwanza umehusisha nyumba moja (1) ya ghorofa ya walimu kwa ajili ya familia nne (4), nyumba 1 ya ghorofa kwa ajili ya mabweni ya wanafunzi 152 na ukarabati wa nyumba za walimu nne (4) na mabweni mawili (2) na vyoo vya wanafunzi matundu tisa (9). Kwa awamu ya pili, majengo yamezekwa na yapo katika hatua za umaliziaji ambapo ujenzi unahusisha ghorofa mbili (2) zenye madarasa 16 kila moja; bweni moja (1) la ghorofa lenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 152; maktaba na jengo la mihadhara; ukarabati wa mabweni mawili (2); na bwalo la chakula;

- (iii) imeendelea na ujenzi wa Chuo cha Ualimu Kitangali kwa awamu mbili ambapo kwa awamu ya kwanza ujenzi huo unahusisha nyumba 10 za vyumba vitatu (3) kila moja kwa ajili walimu, nyumba moja (1) yenye vyumba vinne (4) ya Mkuu wa Chuo; na Jengo la Mikutano. Awamu ya pili inahusisha ujenzi wa majengo mapya ya nyumba mbili (2) za ghorofa zenye vyumba vya madarasa 16, Maktaba, jengo la mihadhara, na majengo mawili (2) ya ghorofa ya mabweni kwa ajili ya wanafunzi 304. Jiwe la msingi la Majengo hayo liliwekwa na Mheshimiwa Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania; na
- (iv) imeendelea na mradi wa ujenzi wa awamu ya kwanza katika Chuo cha Ualimu Ndala ambao upo katika hatua ya msingi. Ujenzi huo unahusisha, ujenzi wa nyumba mbili (2) za ghorofa za mabweni kwa ajili ya wanafunzi 304, nyumba mbili (2) za ghorofa za madarasa zenye vyumba 16, Jengo la mihadhara, maktaba, na maabara za fizikia, kemia na baiolojia. Awamu ya pili imeendelea na ujenzi na ukarabati ambao upo katika hatua za umaliziaji. Ujenzi unahusisha nyumba mbili (2) za walimu za vyumba vinne (4) kila mmoja; nyumba tatu (3) za walimu

zenye vyumba vitatu (3) kila moja; na Nyumba mbili (2) za ghorofa za walimu kwa ajili ya familia nane (8). Ukarabati unahusisha mabweni mawili (2) pamoja na vyoo viwili vya wanafunzi vyenye matundu 20.

Mradi wa Kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu (Teacher Education Support Program - TESP)

69. Mheshimiwa Spika, mradi huu unalenga kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu katika Vyuo 35 vya Ualimu vya Serikali. Kwa mwaka wa fedha 2018/19, Wizara kupitia mradi huu imewezesha utekelezaji wa shughuli zifuatazo:

- (i) Ununuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia katika Vyuo wa ualimu 35 vya Serikali vikiwemo vifaa vya Maabara za Sayansi kwa Vyuo vya Sayansi ili kuwawezesha wanafunzi kujifunza kwa vitendo;
- (ii) inaendelea na manunuzi ya Vitabu vya Masomo ya Kufundishia na Utaalamu katika elimu ya Ualimu ili kuwezesha Wakufunzi na Wanafunzi kuwa na rejea za kutosha katika ufundishaji na ujifunzaji;
- (iii) Ununuzi na usambazaji wa Kompyuta

- za Mezani (Desktop Computers) 300, na *Projector* 100 kwa ajili ya kuimarisha Matumizi ya TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji katika vyuo vya ualimu na vifaa hivyo vimegawiwa katika Vyuo vya Ualimu 18 ambavyo ni; Dakawa, Ilonga, Mandaka, Mhonda, Murutunguru, Mamire, Ndala, Singachini, Shinyanga, Vikindu, Patandi, Tarime, Mpuguso, Sumbawanga, Mpwapwa, Tukuyu, Morogoro na Korogwe;
- (iv) inaendelea na manunuzi ya Kompyuta za Mezani (Desktop Computer) 480, *UPS* 480, *Photocopy* 35 (Heavy Duty) na *Laptops* 43 kwa ajili ya kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji katika vyuo vya Ualimu;
- (v) inaendelea na manunuzi ya vifaa vya Wanafunzi na Wakufunzi ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji kwa Wanafunzi wenye Mahitaji maalumu;
- (vi) imewezesha mapitio ya Mtaala wa Elimu ya Ualimu kupitia Taasisi ya Elimu Tanzania ili kuwa na Mtaala unaoendana na mahitaji ya sasa;
- (vii) inaendelea na maandalizi ya Mkakati wa Jinsia wa Wizara kupitia Mshauri Elekezi, utakaowezesha utoaji na Usimamizi wa Elimu ya Ualimu kwa

- kuzingatia usawa wa kijinsia;
- (viii) inaendelea na maandalizi (Design) ya uunganishaji wa Vyuo vya Ualimu katika Mkongo wa Taifa ili kuviwezesha kuwa na mtandao wa uhakika katika kuwezesha ufundishaji na ujifunzaji kwa kutumia TEHAMA;
 - (ix) imeandaa miongozo 22 ya mafunzo kazini kwa wakufunzi kwa ajili ya kuimarisha uwezo wao wa kufundisha masomo mbalimbali;
 - (x) imeanza ujenzi wa Chuo cha Ualimu Kabanga ambapo Mkandarasi ni SUMA JKT na Msimamizi ni *Bureau for Industrial Cooperation (BICO)* – Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kwa lengo la kuongeza uwezo wa chuo kudahili na pia kuweka mazingira mazuri na rafiki ya Ufundishaji na Ujifunzaji. Kazi ya tathmini ya athari za mazingira katika eneo la ujenzi kwa kumtumia Mshauri Elekezi - Taasisi ya Teknolojia Dar es salaam (DIT) imefanyika ili kukidhi mahitaji ya kisheria na kwa usalama wa majengo na jamii itakayoishi hapo;
 - (xi) imeendesha mafunzo kazini kwa Walimu 398 (Shule za Msingi 200 na Walimu wa Sekondari 198) wa Hisabati kutoka katika Halmashauri zenye ufaulu wa chini wa somo hilo. Halmashauri zilizohusika kwa

shule za Msingi ni Meatu, Simanjiro, Mkalama na Ukerewe; na kwa shule za Sekondari ni: Gairo, Rufiji, Nanyamba, Ruangwa, Momba, Nyasa, Madaba na Korogwe; na

- (xii) imekamilisha maandalizi ya Mafunzo kwa Menejimenti za Vyuo vya Ualimu vya Serikali ambapo mafunzo hayo yatatolewa na Taasisi ya Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu - (ADEM) kwa lengo la kuwajengea uwezo wa kusimamia majukumu yao ya Kitaaluma na Utawala.

Mradi wa Elimu na Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs - ESPJ)

70. Mheshimiwa Spika, mradi wa ESPJ unatekelezwa kwa utaratibu wa Lipa Kulingana na Matokeo (Programu for Results - P4R), utekelezaji wa shughuli za mradi katika hatua za mwanzo umejikita katika kukamilisha viashiria vya kutoa fedha (Foundational Disbursement Linked Indicators) na kuweka Mwongozo wa utekelezaji wa mradi. Katika mwaka wa fedha 2018/19, Wizara kupitia Mradi huu imetekeleza kazi zifuatazo:

- (i) imegharimia awamu ya kwanza ya ukarabati na ujenzi katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 20 na

jumla ya **Shilingi 8,777,468,088.00** zilitengwa kwa kazi hiyo.

- (ii) imegharimia ujenzi wa hosteli ya wanafunzi wa kike katika Chuo Kikuu cha Ardhi (ARU) kwa gharama ya **Shilingi Bilioni 1.5**;
- (iii) imeanzisha mabaraza ya kisekta ya kusimamia maarifa (Sectoral Skills Councils) kwa kushirikiana na Taasisi ya TPSF;
- (iv) imegharamia zoezi la kutafsiri Mitaala 24 ya fani mbalimbali za ufundi stadi na mihutasari 16 ya masomo bobenzi ya Vyuo vya maendeleo ya Wananchi (NTSC -VETA ngazi za 1-3) kutoka lugha ya Kiingereza kwenda Kiswahili kwa gharama ya **Shilingi 289,502,400.00**;
- (v) imewezesha vijana 650 kutoka kaya maskini kupata Mafunzo kwenye Taasisi mbalimbali kulingana na mahitaji yao yaliyoko katika vipaumbele vya Serikali;
- (vi) imewezesha na kuratibu zoezi la kuwajengea uwezo wahasibu kutoka Vyuo Vya Maendeleo ya Wananchi 54, Vyuo vya Ualimu 35 na Makao Makuu ya Wizara kuhusiana na malipo kwa kutumia mfumo wa kielektroniki, wakaguzi 16 wa ndani; wataalamu 8

- wa TEHAMA kutoka Wizarani, TEA, NACTE, HESLB, VETA na TCU;
- (vii) imeandaa, kuratibu na kutoa mafunzo ya kuwajengea uwezo watumishi 304 katika maeneo yafuatayo: huduma kwa wateja na Utunzaji wa Nyaraka (50), kuongeza ufanisi na Utunzaji wa Nyaraka (88), na watumishi 89 Maadili katika Utumishi wa Umma na kupewa kiapo cha uadilifu. Aidha, watumishi 77 wanaotarajiwa kustaafu walipatiwa mafunzo ya kujiandaa kustaafu kazi; na
 - (viii) imeanza maandalizi ya ujenzi wa Chuo cha Ufundi Dodoma ambapo eneo lenye ukubwa wa ekari 200 limepatikana katika kitongoji cha Nalla na **Shilingi** bilioni 18 zimetengwa kwa ajili hiyo. Ujenzi unatarajia kuanza July 2019.

Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (School Water Sanitation and Hygiene - SWASH):

- 71. Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha 2018/19 Wizara kupitia mradi wa Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni imetoa mafunzo ya Mwongozo wa Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (School WASH Guideline) kwa Wathibiti Ubora wa Shule

wa Halmashauri 63 za mikoa ya Njombe, Ruvuma, Mbeya, Songwe, Rukwa, Katavi, Arusha, Dodoma, Tanga na Kilimanjaro. Mafunzo haya yalilenga kuwajengea uwezo Wathibiti Ubora wa Shule katika kufuatilia, kutathmini na kutoa ushauri kuhusu huduma ya maji, usafi wa mazingira na ujenzi wa miundombinu ya vyoo shuleni.

TUME YA TAIFA YA UNESCO (FUNGU 18)

72. Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza utekelezaji wa mpango na bajeti kwa Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia (Fungu 46) naomba sasa nitoe utekelezaji wa Tume ya Taifa ya UNESCO (Fungu 18) kwa mwaka 2018/19.

73. Mheshimiwa Spika, Tume ya Taifa ya UNESCO ina jukumu la kuratibu na kutoa ushauri kuhusu Elimu, Sayansi, Habari na Utamaduni katika muktadha wa kimataifa. Aidha, Tume inashiriki katika kutengeneza viwango vya ubora vinavyotakiwa katika Nyanja ya Elimu, Sayansi na Utamaduni kwa kutoa maoni moja kwa moja au kwa kushirikisha wadau kutoa maoni katika maandalizi ya nyaraka mbalimbali kama vile mikataba na makubaliano ya kimataifa.

- 74. Mheshimiwa Spika**, katika mwaka 2018/19 Tume ilikadiriya kukusanya Maduhuli yenye thamani ya **Shilingi 70,000,000.00**. Hadi kufikia tarehe 15 Aprili, 2019 Tume ilikuwa haijafanikiwa kukusanya maduhuli hayo. Hii ni kutokana na kutofanyika kwa kazi zilizopangwa kwa ajili ya kukusanya maduhuli katika kipindi husika. Kazi hizo zimepangwa kufanyika mwezi May, 2019 hivyo Tume inatarajia kukusanya fedha hizo kabla ya tarehe 30 Juni 2019.
- 75. Mheshimiwa Spika**, makadirio ya Matumizi ya Kawaida kwa mwaka 2018/19 yalikuwa ni **Shilingi 666,855,000.00** (Mishahara **Shilingi 334,562,000.00** na Matumizi Mengineyo **shilingi 332,293,000.00**). Hadi kufikia tarehe 31 Machi 2019 Tume imepokea jumla ya **Shilingi 396,818,000.00** sawa na asilimia **59.5** ya makadirio. Kati ya fedha hizo Mishahara ni **Shilingi 215,897,000.00** sawa na asilimia **64.5** na Matumizi Mengineyo ni **Shilingi 180,921,000.00** sawa na asilimia **54.5** ya makadirio.
- 76. Mheshimiwa Spika**, katika mwaka wa fedha 2018/19 Tume imetekeleza kazi zifuatazo:
- (i) imekutana na wadau na kujadili namna bora ya kuboresha upatikanaji wa fursa kwa Watanzania kupitia kazi na programu za UNESCO na mashirika

- mbalimbali ya Kimataifa;
- (ii) imeratibu ushiriki wa Tuzo za GAPMIL *Global Media and Information Literacy* kwa wadau wa hapa nchini ili kupata ushiriki katika Tuzo hizi;
 - (iii) imeratibu na kushiriki katika Tuzo za Mfalme Hamad Bin Isa Al-Khalifa kwenye masuala ya Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika elimu;
 - (iv) imetoa fursa ya mafunzo kwa Watumishi wawili kwenye masuala ya maji salama yaliyofanyika nchini Kenya kwa kushirikiana na Ofisi ya Kikanda ya UNESCO;
 - (v) imeratibu ushiriki wa Tanzania kwenye Mkutano Mkuu wa UNESCO uliofanyika nchini Ghana na Italia pamoja na kutoa mrejesho kwa wadau kuhusu Maazimio yake;
 - (vi) imeshiriki katika Ukaguzi katika Kambi ya Siwandu katika Hifadhi ya *Selous* ili kudhibiti uharibifu wa mazingira;
 - (vii) imetembelea Hifadhi ya Ngorongoro na kutoa elimu kwa wadau kuhusu mapori tengefu na namna bora ya kuyaendeleza;
 - (viii) imekagua mradi wa “Kilwa Kisiwani” kuhusu ujenzi wa ukuta wa kuzuia mawimbi ya bahari yasiweze

- kuharibu magofu ya Kilwa Kisiwani ili kujiridhisha na ripoti iliyowasilishwa ukaguzi ulithibitisha kuwa fedha iliyotumwa na UNESCO kwa ajili ya ujenzi wa ukuta huo ilitumika kama ilivyokusudiwa;
- (ix) imeshiriki kikao katika kupitia Sheria ya Uhifadhi ya Ngorongoro kilichoandaliwa na Tume ya Mabadiliko ya Katiba;
 - (x) imeandaa Mkutano wa wasimamizi wa vituo ili kujadili utekelezaji wa maazimio na ushauri uliowekwa wenye kuangalia hatari inayoweza kutokea kwenye vituo vye Urithi vilivyopo, na kuandaa kikosi kazi cha kusimamia masuala yaliyopendekezwa;
 - (xi) imeshiriki kwenye programu ya O3 - *Our Rights, Our Lives, Our Future* iliyojikita katika kupunguza maambukizi mapya ya UKIMWI ndoa na mimba za utotoni na unyanyasaji wa kijinsia;
 - (xii) kupitia sekta ya Utamaduni na Urithi wa Dunia, Tume imefanya Mkutano na wadau wa Mji Mkongwe Zanzibar ili kuboresha mahusiano;
 - (xiii) imeratibu mradi wa mazingira kupitia Mtandao wa kishule wa UNESCO-ASP Net nchini; na

- (xiv) imeratibu Mkutano wa Tume za Taifa kwenye nchi za Afrika Mashariki hapa nchini.

C.MPANGO NA BAJETI YA FUNGU 46 KWA MWAKA 2019/20

77. Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza utekelezaji wa mafungu yote mawili yaani Fungu 46 na Fungu 18 naomba sasa nielezee Mpango na Bajeti ya Mafungu haya kwa mwaka wa fedha 2019/20.

78. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara yangu imepanga kutekeleza shughuli zifuatazo:

Kuendeleza Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari kwa Kutoa Ithibati ya Mafunzo ya Ualimu na Maendeleo ya Kitaalamu ya Walimu

79. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kudahili jumla ya wanachuo 17,554 katika Vyuo vya Ualimu ;
- (ii) itagharamia chakula na mafunzo kwa vitendo (Block Teaching Practise - BTP) kwa wanachuo 21,873 kwa Vyuo vya Ualimu vya Serikali 35; na

- (iii) itafanya ufuatiliaji kwa Vyuo vya Ualimu 137 (35 vya Serikali na 102 visivyo vya Serikali) ili kubaini uzingatiaji wa Kanuni, Taratibu na Miongozo ya Elimu.

Kusimamia Uendelezaji wa Mafunzo Katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi

- 80. Mheshimiwa Spika,** katika mwaka 2019/20, Wizara itaendelea na ukarabati wa Vyuo 34 vya Maendeleo ya Wananchi. Aidha, Wizara itaongeza udahili wa Wanafunzi kutoka 5520 kwa mwaka wa masomo 2018/2019 hadi kufikia 10,000 kwa mwaka wa masomo 2019/20 na itaendelea na ununuzi wa vifaa vipya vya kisasa vya kufundishia na kujifunzia, kwa lengo la kuboresha mazingira ya utoaji wa mafunzo.

Kutungua na Kutekeleza Sera za Elimu, Utafiti, Huduma za Maktaba, Sayansi, Teknolojia na Ubunifu

- 81. Mheshimiwa Spika,** katika mwaka 2019/20 Wizara itaendelea kusimamia Sera, Sheria na Miongozo katika Sekta ya Elimu ili kuhakikisha kuwa elimu katika ngazi zote inatolewa kwa ubora unaokusudiwa kwa

kutekeleza yafuatayo:

- (i) itakamilisha mapitio ya Sera ya Sayansi na Teknolojia ya mwaka 1996 ili kuwa na Sera ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu inayoendana na mahitaji ya sasa;
- (ii) itafanya tathmini na uchambuzi wa utekelezaji wa Sera ya Nyuklia ili kubaini mafanikio na changamoto kwa lengo la kuzifanyia kazi;
- (iii) kutoa ushauri wa kisheria kuhusu Sera, Nyaraka, Miongozo na Mikakati ya Sekta ya Elimu, Sayansi na Teknolojia;
- (iv) Kuandaa na kuwasilisha katika Ofisi ya Mwanasheria Mkuu wa Serikali maandalizi ya miswada ya sheria, marekebisho ya sheria na Kanuni zinazoihusu Sekta ya Elimu, Sayansi na Teknolojia.

Kuainisha Mahitaji ya Nchi Katika Ujuzi na Kuuendeleza

82. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Wizara itaendelea kukuza stadi za kazi kwa kutekeleza yafuatayo:

- (i) kukuza vipawa vya walimu na wanafunzi wenye ubunifu kupitia

- ushirikiano wa karibu na viwanda mbalimbali vinavyotumia ubunifu na teknolojia zinazozalishwa nchini katika kuzalisha bidhaa kwa wingi na kuzitangaza kwenye soko na hivyo kuhamasisha ubunifu;
- (ii) kuwezesha Vyuho 30 vya Maendeleo ya Wananchi kutoa maarifa na ujuzi wa Ufundi kwa wanafunzi wa kike walioshindwa kuendelea na masomo ya elimu ya Msingi na Sekondari kwa sababu mbalimbali;
 - (iii) kuendelea na zoezi la kurasimisha ujuzi kwa wanagenzi 6,243 ambao hawakupitia katika mfumo rasmi wa mafunzo;
 - (iv) kuboresha stadi za kazi/ujuzi kwa wajasiriamali 3,000 kupitia programu ya Mafunzo ya kukuza Ujasiriamali (*Integrated Training for Entrepreneurship Promotion* (INTEP));
 - (v) kujenga uwezo kwa walimu wa ufundi stadi ili kuboresha ujuzi wao katika nyanja mbalimbali za kiujuzi; na
 - (vi) kuendelea kuzijengea uwezo Taasisi za VETA, NACTE, na TCU ili kusimamia Ubora wa Elimu ya Ufundi na Stadi za Kazi.

Kusimamia Ithibati na Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu

83. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Wizara itaendelea kusimamia Ithibati ya Shule za Msingi, Sekondari na Vyuo vya Ualimu na Kusimamia Ubora wa Elimu kwa kutekeleza yafuatayo:

Ithibati ya Shule za Msingi, Sekondari na Vyuo vya Ualimu

84. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Wizara:

- (i) itaanzisha mfumo wa Kielektroniki wa Ithibati ya shule ili kuongeza ufanisi katika usajili wa shule;
- (ii) itafuatilia shule zilizosajiliwa kwa masharti ya kukamilisha miundombinu ili kuona zimetimiza masharti waliyopewa;
- (iii) itafanya ufuatiliaji katika shule 200 zisizo za Serikali ili kubaini sifa za kitaaluma na kitaalam kwa walimu wa kigeni, kwa lengo la kuhakikisha Sheria za nchi na sifa za walimu zinazingatiwa ipasavyo.

Uthibiti Ubora wa Shule na Vyuo vya Ualimu

85. Mheshimiwa Spika, katika Uthibiti Ubora

wa Shule na Vyuo vya Ualimu Wizara itatekeleza yafuatayo:

- (i) itafanya tathmini ya jumla ya Asasi 5,945 ambazo ni sawa. na asilimia **25** ya Asasi zote zikiwemo shule za Msingi **4,667**; sekondari **1,244**; na Vyuo vya Ualimu **56**; ili kutoa ushauri na mapendekezo kwa ajili ya kuboresha ufundishaji na ujifunzaji kwa lengo la kutoa elimu bora;
- (ii) itatoa mafunzo ya awali kwa Wathibiti Ubora wa Shule wapya 200 ili kuwajengea uwezo wa kusimamia kikamilifu ufundishaji wa walimu darasani pamoja na kutoa ushauri wa kitaalamu na kitaaluma kwa Walimu Wakuu wa Shule;
- (iii) itaendelea ujenzi wa Ofisi 100 za Uthibiti Ubora wa Shule katika Wilaya mbalimbali na ukarabati wa Ofisi za Uthibiti Ubora wa Shule 40 ili kuboresha mazingira ya kufanyia kazi na kuongeza ufanisi wa utendaji kazi; na
- (iv) itafungua Ofisi mpya za Uthibiti Ubora wa Shule tano (5) katika Wilaya za Kyerwa - Kagera, Kakonko - Kigoma, Nanyamba - Mtwara, Madaba - Ruvuma na Nsimbo - Katavi kuongeza ufanisi katika ufuatiliaji wa masuala ya Elimu.

Usimamizi wa Elimumsingi

86. Mheshimiwa Spika, katika kusimamia Elimu ya Awali, Msingi na Sekondari,

katika mwaka 2019/20 Wizara itatekeleza yafuatayo:

- (i) itafanya ufuatiliaji na tathmini ya mafanikio na changamoto katika vituo shikizi vya shule ili kuandaa mikakati ya kuimarisha Elimu katika Vituo hivyo nchini;
- (ii) itaandaa Mwongozo wa uanzishaji na usimamizi wa Maktaba za Vijijini ili kukuza stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK);
- (iii) itawajengea uwezo walimu 300 wa Shule za Sekondari ili kuimarisha stadi za utoaji wa huduma ya ushauri na unasihi kwa wanafunzi kwa lengo la kukabiliana na changamoto zinazowapata wanafunzi wao;
- (iv) itafanya usimamizi na ufuatiliaji wa michezo ya UMITASHUMTA na UMISETA katika ngazi za Mkoa na Taifa ili kuona ubora na viwango vya uendeshaji wa michezo hiyo na hatimaye kuandaa mikakati stahiki;
- (v) itafanya ufuatiliaji na tathmini kuhusu utekelezaji wa nyaraka na miongozo katika Sekta ya Elimu;
- (vi) itafanya ufuatiliaji wa programu za Elimu ya Watu Wazima na Elimu Nje ya Mfumo Rasmi kuhakiki uwepo na ufanisi wa vituo hivyo;

- (vii) itafanya ufuatiliaji na tathmini kwa Shule za Ufundi, Kilimo Sayansikimu, Biashara na Michezo ili kubaini changamoto na kuzitafutia ufumbuzi kwa ajili ya kuboresha Shule hizo;
- (viii) kuandaa Kiunzi cha utambuzi na kutoa tuzo kwa wahitimu wa Programu za Elimu Nje ya Mfumo Rasmi;
- (ix) itaandaa Mwongozo wa Stadi za Maisha kwa kuzingatia Elimu ya UKIMWI na changamoto wanazopata wanafunzi;
- (x) itahuisha Mwongozo wa Mafunzo ya Malezi na Unasihi kwa walimu na wakufunzi wa Vyuvo vya Ualimu ili kuimarisha huduma ya malezi shuleni; na
- (xi) itaimarisha utoaji wa Elimurika ambayo huhusisha watoto wa rika moja, Elimu ya Afya ya Uzazi na Stadi za maisha kwa kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa miongozo.

Usimamizi wa Elimu Maalum

87. Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia kuwa Elimu ni haki ya msingi kwa kila Mtanzania, Wizara kwa mwaka 2019/20 itaendelea kuimarisha utoaji wa elimu kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum kwa kutekeleza yafuatayo:

- (i) kuvijengea uwezo Vyuo vya Elimu ya Ufundi Stadi na Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi ili kuimarisha upatikanaji wa fursa za elimu ya ufundi na mafunzo ya ufundi na stadi kwa wanafunzi wenye mahitaji maalum;
- (ii) kutoa mafunzo kuhusu matumizi ya lugha ya Alama ya Tanzania kwa walimu 500 wanaofundisha katika shule za msingi na sekondari ili kuinua ubora wa Elimu kwa wanafunzi viziwi;
- (iii) kuwajengea uwezo walimu na wakufunzi wenye mahitaji maalum wapatao 150 kuhusu matumizi ya teknolojia saidizi ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji katika ngazi za Elimu ya Msingi, Sekondari na Vyuo vya Ualimu; na
- (iv) kuhamasisha jamii kuhusu umuhimu wa kuwabaini na kuwaandikisha shuleni watoto wenye mahitaji maalum ili kuwapa fursa ya Elimu kwa kuzingatia mahitaji yao katika ujifunzaji.

Usimamizi na Uendelezaji wa Elimu ya Juu

88. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20
Wizara imepanga kufanya yafuatayo:

- (i) itafuatilia maendeleo ya udahili,

uandikishaji na utoaji wa mikopo kwa wanafunzi katika Taasisi za Elimu ya Juu;

- (ii) itaratibu skolashipu za wanafunzi wa Elimu ya Juu kutoka nchi rafiki;
- (iii) itafadhili wanafunzi 10 raia wa China kusoma Lugha ya Kiswahili katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam;
- (iv) itafuatilia utendaji wa Vituo vya Umahiri vya Afrika katika Kanda ya Afrika Mashariki na Kusini (African Centre of Excellence- ACE II), ili kuhakikisha malengo ya uanzishwaji wa vituo hivi yanatekelezwa; na
- (v) itaendeleza ufadhili wa masomo ya wanataaluma kutoka Vyuo Vikuu vya Umma katika Shahada za Uzamili na Uzamivu katika Nyanja za Sayansi, Teknolojia, Uhandisi na Hisabati.

Usimamizi wa Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi

89. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Wizara imepanga kutekeleza kazi zifuatazo: -

- (i) itawezesha kutoa mafunzo ya muda mrefu ya Ufundi stadi na Elimu ya Wananchi (Folk Education) kwa washiriki 10,000 katika Vyuo vya

Maendeleo ya Wananchi 54;

- (ii) itawezesha mafunzo ya muda mfupi na mafunzo nje ya Chuo kwa washiriki 24,000 katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 54;
- (iii) itawezesha Usimamizi na Ukaguzi wa shughuli za mafunzo katika Vyuo 54 vya Maendeleo ya Wananchi;
- (iv) itawezesha upatikanaji wa Vifaa vya kiufundi vya kufundishia na kujifunzia katika Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 54;
- (v) itawezesha maafisa saba (7) kushiriki mikutano ya ushirikiano wa kikanda na kimataifa kwenye maeneo ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi nje ya Nchi (EAC, SADC, IDEA, UNEVOC, UNESCO, EFE) ili kuwajengea uwezo wa kuratibu na kusimamia Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi nchini;
- (vi) itawezesha mkutano wa kimkakati wa wadau wanne (4) katika Mafunzo ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi ili kuwajengea uwezo wa kusimamia na kuratibu mafunzo na uandaaji wa Mitaala ya Elimu ya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi;
- (vii) itagharamia malipo ya huduma muhimu kwa Vyuo 54 vya Maendeleo

ya Wananchi (Umeme, Maji, Huduma za simu, Posta);

- (viii) itagharamia mkutano wa mwaka wa wakuu wa Vyuu vya Maendeleo ya Wananchi 54;
- (ix) itagharamia upimaji na upatikanaji wa hati miliki ya maeneo ya Vyuu vya Maendeleo ya Wananchi kote nchini; na
- (x) itagharamia chakula katika Vyuu 54 vya Maendeleo ya Wananchi.

Usimamizi wa Sayansi, Teknolojia na Ubunifu

90. Mheshimiwa Spika, katika kutambua, kujenga, kukuza na kuendeleza ubunifu kwa Watanzania katika nyanja za Sayansi, Teknolojia na Ubunifu Wizara itafanya yafuatayo:

- (i) itaendelea kuibua na kuwatambua wabunifu na wagunduzi nchini kwa kuendesha mashindano ya Kitaifa ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu na kutoa tuzo kwa wabunifu mahiri na kuwaendeleza;
- (ii) itakamilisha kuandaa Mwongozo wa Kitaifa wa Kuanzisha na Kuendeleza vituo vya teknolojia na ubunifu nchini;

- (iii) itakamilisha mapitio ya vipaumbele vya Taifa katika Utafiti kwa lengo kuvifanya viendane na mahitaji ya sasa;
- (iv) itaandaa na kuhuisha kanzi-data ya teknolojia, ubunifu na utafiti unaofanyika nchini kwa lengo la kutambua, kulinda na kuhamasisha matumizi yake katika kutatua changamoto katika jamii;
- (v) itaandaa kiunzi cha kuratibu ubunifu na utafiti kwa lengo la kufanya ubunifu na utafiti uwe na mchango katika kutatua changamoto zinazoikabili jamii nchini;
- (vi) itasimamia na kuendeleza mchango wa matumizi salama ya teknolojia ya nyuklia katika maendeleo ya Taifa; na
- (vii) itaendelea kujenga uelewa wa wananchi katika masuala ya sayansi, teknolojia na ubunifu kupitia vyombo vya habari kwa lengo la kuhamasisha matumizi yake katika kutatua changamoto mbalimbali kwenye jamii.

Usimamizi na Uendelezaji wa Rasilimali watu

91. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2019/20
Wizara itatekeleza majukumu yafuatayo:

- (i) kuandaa na kutekeleza Mpango wa Wizara wa Kuzuia na Kupambana na Rushwa mahali pa kazi;
- (ii) kutoa mafunzo elekezi ya kazi kwa watumishi wapya na watumishi ambao hawajapatiwa mafunzo hayo ili kuwajengea ufahamu kuhusu Sheria, Kanuni, Taratibu, Miongozo na Maadili ya Kazi katika Utumishi wa Umma;
- (iii) kutoa mafunzo na kufanya ufuatiliaji wa utumiaji wa Mfumo wa Wazi wa Mapitio ya Tathmini ya Utendaji Kazi kwa lengo la kuimarisha utendaji kazi na uwajibikaji wa watumishi;
- (iv) kuandaa na kuendesha mafunzo kuhusu mwenendo na maadili katika utumishi wa umma kwa watumishi wa Wizara;
- (v) kuendelea kusimamia na kuhakiki rasilimali watu kwa lengo la kuthibitisha uwepo wa watumishi katika maeneo yao ya kazi na endapo sifa walizonazo zinaendana na majukumu wanayoyatekeleza; na
- (vi) kuendelea kuboresha mfumo wa mawasiliano wa kupokea, kutunza na kusambaza nyaraka za ofisi kwa

lengo la kuleta ufanisi na kuongeza kasi ya mawasiliano ya kiofisi.

Usimamizi wa Rasilimali za Wizara

92. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha udhibiti na usimamizi wa rasilimali za Wizara, kwa mwaka wa fedha 2019/20 Wizara itatekeleza majukumu yafuatayo:

- (i) itakagua mifumo na taratibu za ukusanyaji wa maduhuli ili kubaini endapo taratibu zinazingatiwa, mifumo inafuatwa na inajitosheleza na endapo maduhuli yanakusanywa kikamilifu;
- (ii) itakagua mifumo ya udhibiti wa matumizi ya Wizara ili kubaini endapo mifumo hiyo inajitosheleza na inafuatwa ili kufikia malengo yaliyokusudiwa;
- (iii) itakagua mfumo wa malipoya mishahara (payroll) ili kubaini endapo watumishi halali ndiyo wanaolipwa mishahara kwa kiwango kinachotakiwa;
- (iv) kufanya ukaguzi wa miradi inayotekelezwa na Wizara ili kubaini endapo malengo ya mradi yaliyowekwa yanafikiwa;
- (v) ukaguzi wa mali (assets) za Wizara ili kuona kama mali hizo zinatambuliwa na Wizara, zimeingizwa katika daftari la kuhifadhi kumbukumbu (asset

register) ya Wizara na kuona kama kuna udhibiti wa mali hizo;

- (vi) ukaguzi wa mifumo ya taratibu za manunuzi na usimamizi wa mikataba ili kubaini endapo mifumo hiyo inatekelezwa ipasavyo;
- (vii) itawezesha utekelezaji wa vikao vya Kamati ya Ukaguzi ya Wizara;
- (viii) kuwezesha utekelezaji wa Vikao vya Kamati ya Kusimamia, Kudhibiti na Kuratibu Mapato na Matumizi ya Serikali; na
- (ix) ukaguzi wa rasilimali fedha zinazopelekwa katika taasisi za Wizara ili kubaini kama zimepokelewa, zinaingizwa kwenye daftari la mapato la taasisi kwa mujibu wa sheria na zinatekeleza kazi zilizokusudiwa.

URATIBU WA TAASISI NA WAKALA ZILIZO CHINI YA WIZARA

93. Mheshimiwa Spika, Wizara itaendelea kuratibu shughuli za Taasisi na Wakala inazosisimamia. Kazi zilizopangwa kufanyika mwaka 2019/20 katika Taasisi zilizo chini ya Wizara ni kama ifuatavyo:

Tume ya Vyuho Vikuu Tanzania

94. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Tume itatekeleza yafuatayo:

- (i) kusimamia ubora wa Elimu ya Juu kwa kupitia mifumo na miongozo mbalimbali inayotumika kusimamia Uthibiti na Ithibati ya Elimu ya Juu nchini;
- (ii) kukagua Vyuo 15 vya Elimu ya Juu kwa lengo la kuhakiki ubora wa Vyuo hivyo;
- (iii) kufanya tathmini kwa programu 200 za masomo mbalimbali katika Vyuo Vikuu nchini kwa lengo la kuzisajili;
- (iv) kufanya tathmini na kutambua Tuzo 3,000 za ngazi ya Shahada zilizotolewa katika Vyuo vya Elimu ya Juu vya nchi za nje;
- (v) kuboresha Mfumo wa kutumia TEHAMA katika utoaji na ukusanyaji taarifa kutoka Vyuo vya Elimu ya Juu nchini ili kurahisisha upatikanaji wa taarifa kwa wakati kwa ajili ya mipango na maamuzi ya kisera na kiutendaji;
- (vi) kushiriki katika makongamano na mikutano ihusuyo uimarishaji na Uthibiti Ubora wa Elimu ya Juu katika ukanda wa Afrika Mashariki na kimataifa kwa lengo la kuongeza ujuzi na weledi katika kuthibiti ubora

wa Elimu ya Juu nchini;

- (vii) kuratibu Maonesho ya 14 ya Elimu ya Juu nchini ili kutoa elimu kwa umma kuhusu Vyuo na programu mbalimbali zitolewazo;
- (viii) kuratibu udahili wa wanafunzi 85,000 wa mwaka wa kwanza watakaomba kudahiliwa katika Vyuo vya Elimu ya Juu ili kuhakiki kama wanakidhi vigezo vya kudahiliwa katika programu husika; na
- (ix) kuwajengea uwezo taasisi tano (TCU, VETA, NACTE, TEA na HESLB) kwa lengo la kuwawezesha kutekeleza majukumu yao ya kusimamia utekelezaji wa mradi wa ESPJ kwa ufanisi.

Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi

95. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20
Mamlaka itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itaongeza udahili wa wanafunzi wa kozi ndefu na fupi katika Vyuo vya Ufundi Stadi nchini kutoka wanafunzi 200,000 hadi 370,000 ifikapo Juni,2020;
- (ii) itajenga karakana tano katika Vyuo vya mafunzo ya Ufundi Stadi ambapo

mikoa ya Lindi na Pwani kutajengwa karakana moja kila Mkoa, Manyara karakana mbili na ujenzi wa karakana ya “*Mechatronics*” katika chuo cha TEHAMA-Kipawa, Dar es Salaam;

- (iii) itajenga jengo la utawala, uzio na kufanya marekebisho katika bweni moja na madarasa mawili katika Chuo cha Ufundi cha Arusha (ATC);
- (iv) itajenga bweni la wasichana lenye uwezo wa kulaza wanafunzi 200 katika Chuo cha Mafunzo ya Ufundi Stadi cha Mkoa wa Mbeya ili kuongeza udahili kwa wasichana;
- (v) itajenga karakana ya mitambo mizito (Heavy Duty Equipment Mechanics) katika Chuo cha Ufundi Stadi cha Mwanza ili kukidhi hitaji la makampuni ya migodi ya Geita, Bulyanhulu na North Mara;
- (vi) itajenga nyumba 10 za watumishi wa Chuo cha Mafunzo ya Ufundi Stadi cha Ulyankulu pamoja na ununuzi wa nyumba 10 za watumishi wa Chuo cha Mafunzo ya Ufundi Stadi cha Manyara;
- (vii) itajenga karakana katika Chuo cha Ualimu wa Mafunzo ya Ufundi Stadi Morogoro (MVTTC) kwa lengo la kupanua fursa za mafunzo;

- (viii) itaongeze ushiriki wa sekta binafsi ili kuwekeza katika utoaji wa mafunzo ya ufundi stadi kwa kukaribisha ushirikiano wao kupitia *Public Private Partnership* -PPP; na
- (ix) itawajengea uwezo wamiliki wa Vyuo visivyo vya VETA ili kuimarisha ubora katika utoaji wa mafunzo ya ufundi yenye kulenga umahiri.

96. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha na kuboresha njia mbadala za kuwafikia watu wengi ili kupata mafunzo ya ufundi stadi, Mamlaka itatekeleza yafuatayo:

- (i) itaanza utekelezaji wa mfumo rasmi wa mafunzo ya Uanagenzi katika Vyuo vitano (5) vya ufundi stadi vya VETA;
- (ii) itaendelea na zoezi la kurasimisha ujuzi kwa wanagenzi 6,243 ambao hawakupitia katika mfumo rasmi wa mafunzo;
- (iii) itaboresha stadi za kazi/ujuzi kwa wajasiriamali 3,000 kupitia programu ya Mafunzo ya kukuza Ujasiriamali *Intergrated Training for Entrepreneurship Promotion* (INTEP);
- (iv) itatekeleza programu ya mafunzo kwa masafa ikiwemo VETA Somo (VSOMO); na

- (v) itaboresha ufanisi wa utendaji kazi katika viwanda mbalimbali kwa kushirikiana na Waajiri ambao ni wamiliki wa viwanda hivyo chini ya utaratibu wa Mpango wa Kuimarisha Maarifa (*Skills Enhancement Program – SEP*).

97. Mheshimiwa Spika, katika kuongeza ubora wa mfumo wa Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi, Mamlaka itatekeleza yafuatayo:

- (i) itanunua vifaa vya kisasa kwa Vyuo vitatu vya Ufundi Stadi vya TEHAMA Kipawa-Dar es Salaam, Mtwara na Lindi vilivyoteuliwa kuwa Vyuo vya mfano (Centres of Excellence) katika utoaji wa mafunzo ya sekta ya kipaumbele ya TEHAMA, Mafuta na Gesi;
- (ii) itaendelea na uhuishaji Mitaala ya Elimu na Mafunzo kulingana na mahitaji ya soko la ajira;
- (iii) itawezesha uandikishaji na usajili wa Vyuo vya Ufundi Stadi sambamba na utoaji ithibati kwa programu za mafunzo stadi zinazofundishwa;
- (iv) itaimarisha utahini na utoaji vyeti vya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi kwa kutekeleza na kuwajengea ujuzi wa kutahini ujuzi kwa programu zote

na katika Vyuo vyote vya ufundi stadi vilivyosajiliwa;

- (v) itatekeleza programu atamizi kwa wahitimu wa Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi ili waweze kuajiriwa au kujiajiri; na
- (vi) itaimarisha ushirikiano na Makampuni ya Waajiri yapatayo 100 katika Sekta Rasmi, kupitia programu ya mafunzo kuimarisha ujuzi kwa madhumuni ya kuongeza uzalishaji wenye tija viwandani.

98. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha uwezeshaji wa kifedha kwa Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi na kuimarisha vyanzo vya mapato ya ndani, Mamlaka itatekeleza yafuatayo:

- (i) itaimarisha shughuli za kuongeza mapato ya ndani pamoja na shughuli za hoteli na kumbi za mikutano zilizopo katika Vyuo vya Ufundi Stadi vya Njiro-Arusha, Dodoma, Mtwara, Mikumi, Tanga na Mwanza;
- (ii) itaboresha fani ya uchapishaji na Ujarida katika Chuo cha Ufundi Stadi cha Mkoa wa Dar es Salaam; na
- (iii) itaimarisha kikosi cha ujenzi cha Mamlaka.

99. Mheshimiwa Spika, katika kuimarisha

uwezo wa usimamizi wa elimu, utawala na huduma kwa jamii katika ngazi zote, Mamlaka itatekeleza programu ya uboreshaji wa ujuzi wa watumishi katika Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi. Aidha, itatoa mafunzo ya Ualimu wa Ufundi Stadi katika Chuo cha Morogoro kwa walimu 700 katika ngazi ya cheti na stashahada, na itaboresha uwezo wa kitaalamu kwa walimu 700 wa Ufundi Stadi waliohitimu kutoka Tuzo ya Taifa ya Ufundi Stadi Daraja la III hadi Daraja la VI, (*National Vocational Awards Grade III (NVA III)*) hadi *National Technical Award Grade VI (NTA VI)*).

100. Mheshimiwa Spika, katikakuboresha utawala na usimamizi wa Elimu na Mafunzo, Mamlaka itatekeleza yafuatayo:

- (i) itaanza ujenzi wa jengo la utawala la VETA Makao Makuu jijini Dodoma, itaboresha utendaji kazi kwa kutekeleza Muundo wa Mamlaka na Scheme of Service mpya na kuajiri watumishi wapya ili kuziba nafasi 491 zilizo wazi;
- (ii) itahuisha Sera na miongozo ya usimamizi wa rasilimali watu ili kuimarisha utendaji na kuendana na Sera na miongozo ya Serikali;
- (iii) itaimarisha Teknolojia ya Habari na Mawasiliano katika utawala na utoaji

- wa Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi;
- (iv) itatangaza shughuli za Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi nchini kupitia vipindi mbalimbali vya runinga, redio, majarida, magazeti na mitandao ya simu; na
 - (v) itaboresha utawala na kuimarisha shughuli za ugavi za Mamlaka kwa kutoa mafunzo ya mabadiliko ya sheria ya manunuzi, kununua vitendea kazi stahiki na kuongeza watendaji wenye utaalamu wa ugavi.

Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi

101. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2019/20 Baraza litaendelea kuboresha Elimu na Mafunzo ya Ufundi nchini kwa kutekeleza yafuatayo:

- (i) kufuatilia na kutathmini Vyuo 300 vya Elimu ya Ufundi ili kuhakikisha kuwa Mafunzo yanayotolewa yanakidhi viwango vya ubora;
- (ii) kukagua na kutathmini Vyuo vya ufundi 80 kwa ajili ya uhakiki wa usajili wa Vyuo vitakavyokidhi sifa ya kutoa Mafunzo ya Elimu ya Ufundi, pamoja na kutoa miongozo itakayoviwezesha Vyuo kupata ithibati kamili endapo vitakidhi

vigezo vilivyowekwa;

- (iii) kuhakiki na kuidhinisha Mitaala 100 na kuhuisha Mitaala sita (6) ya Kitaifa inayozingatia umahiri katika Vyuo vya Elimu ya Ufundi nchini ili kukidhi mahitaji ya soko la ajira; na
- (iv) kuratibu na kuhakiki udahili wa wanafunzi 120,000 katika programu za Astashahada na Stashahada katika Vyuo vya Ufundi.

Mamlaka ya Elimu Tanzania

102. Mheshimiwa Spika, katika Mwaka 2019/20 Mamlaka imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kuwezesha ujenzi wa madarasa 75 katika shule za Msingi na Sekondari zenye uhaba mkubwa wa madarasa;
- (ii) kuwezesha ujenzi wa nyumba 20 za walimu wa sekondari katika maeneo yasiyofikiwa kwa urahisi ;
- (iii) kuwezesha ujenzi wa mabweni 16 ya wanafunzi wa kike katika shule za sekondari;
- (iv) kuwezesha umaliziaji wa shughuli za ukarabati wa majengo katika shule kongwe 4 za Sekondari za Serikali za Mwenge, Msalato, Nganza na Mzumbe;

- (v) kuwezesha ukarabati wa ofisi za Mamlaka ya Elimu Tanzania zilizopo Mikocheni Dar-es-salaam;
- (vi) kuwezesha ununuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia pamoja na uboreshaji wa miundombinu kakika vyuo vya kati na Vyuo Vikuu 2 vya Zanzibar. Vyuo hivyo ni Taasisi ya Karume ya Sayansi na Teknolojia na Chuo Kikuu cha Taifa cha Zanzibar;
- (vii) kuwezesha ukarabati wa shule za msingi 5 katika jiji la Dodoma;
- (viii) kuwezesha ujenzi wa vyoo katika shule 10 zenye upungufu mkubwa;
- (ix) kuwezesha ununuzi wa vifaa vya kufundishia na kujifunzia na ujenzi wa miundombinu kwa ajili ya wanafunzi wenye mahitaji maalumu kwa shule 10 za msingi na sekondari; na
- (x) kuwezesha uratibu, ufuatiliaji na uendeshaji wa shughuli za Mfuko wa Elimu Tanzania.

Bodi ya Mikopo ya Wanafunzi wa Elimu ya Juu

103. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Bodi imepanga kutekeleza yafuatayo:

- (i) kupanga na kutoa mikopo kwa wanafunzi 128,285, (sawa na ongezeko la asilimia 4.5 ukilinganisha na mwaka uliopita wa 2018/2019) ambapo kati ya hao, wanafunzi 45,485 watakuwa mwaka wa kwanza ikiwa ni ongezeko la asilimia 10.3 ukilinganisha na wanafunzi 41,234 wa mwaka 2018/19;
- (ii) kufuatilia fedha inayolipwa ili kuhakikisha kwamba fedha za mikopo zinawafikia kwa wakati wanafunzi stahiki;
- (iii) kutoa mikopo yenye thamani ya **Shilingi Bilioni 450** ambapo ni ongezeko la asilimia 5.0 ukilinganisha na mwaka 2018/19;
- (iv) kukusanya **Shilingi Bilioni 221.5** kutoka kwa wanufaika ambao mikopo yao imeiva. Hili ni ongezeko la asilimia 40.5 ukilinganisha na lengo la mwaka 2018/19 ambalo ni **Shilingi Bilioni 157.7**;
- (v) kuanzisha na kuimarisha ofisi mbili (2) za kanda katika mikoa ya Mbeya na Mtwara, ili kufikisha jumla ya ofisi sita (6) za kanda, zinazotarajiwa kukusanya **Shilingi Bilioni 30**;
- (vi) kuongeza ufanisi wa utendaji kazi kwa kuendeleza utekelezaji wa

mkakati wa uboreshaji wa mifumo ya TEHAMA ili kuunganisha mifumo ya HESLB na ya wadau wengine na hivyo kuwafikia wanufaika wengi walioko katika sekta binafsi, na isiyokuwa rasmi; na

- (vii) kutekeleza kampeni za uelimishaji kuhusu huduma zinazotolewa na Bodi ya Mikopo (HESLB), vigezo, utaratibu, wajibu wa wanufaika na waajiri katika urejeshaji wa mikopo.

Taasisi ya Elimu Tanzania

104. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2019/20 Taasisi itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kuandika muhtasari wa lugha ya Kichina kidato cha Tano na Sita ambayo inafundishwa katika shule za Sekondari 16 (zikiwemo shule za sekondari: Zanaki, Benjamini Mkapa, Morogoro, Kilakala, Dodoma, Umonga, Kiwanja cha Ndege, Ilboru, Arusha, Lindi, Pamba, Mkonge, Mbeya, Samora, Old Tanga, na Usagara);
- (ii) kuandaa Mtaala na Muhtasari wa somo la Kiswahili kwa Shule za Msingi na Sekondari za nchi za Afrika ya Kusini na nchi nyingine zitakazowasilisha maombi ikiwemo

Sudani Kusini ambapo Ukuzaji wa Lughaya Kiswahili ni moja ya vipengele katika Mkataba wa Makubaliano uliosainiwa hivi karibuni kati ya nchi hiyo na Tanzania;

- (iii) kuhuisha mtaala wa elimu ya sekondari ili uzingatie mahitaji ya wanafunzi viziwi;
- (iv) kuendelea na uandishi wa vitabu vya kiada kwa Darasa la Sita, Saba, Kidato cha Kwanza mpaka cha Sita na moduli kwa ajili ya Elimu ya Ualimu pamoja na kuandaa maudhui ya kielektroniki;
- (v) kuchapa vitabu vya kiada vya Darasa la Sita mpaka la Saba, Kidato cha Kwanza mpaka cha Sita na moduli/vitabu vya Elimu ya Ualimu;
- (vi) kufanya uhakiki na tathmini ya vitabu vya ziada na maudhui ya kielektroniki;
- (vii) kurusha hewani vipindi vya Taasisi ya Elimu Tanzania vyenye kubeba maudhui ya kielektroniki kwa lengo la kukuza stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu;
- (viii) kuendesha mafunzo kazini kwa walimu wa shule za Msingi Darasa la V – VII kwa mtaala ulioboreshwa ili kuwajengea uwezo wa kufundisha

kuendana na mtaala huo;

- (ix) kuendelea kuandika vitabu vya hadithi kwa ajili ya shule za msingi;
- (ix) kufanya utafiti katika maeneo ya ufundishaji, ujifunzaji, na mtaala kwa jumla; na
- (ix) kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa mtaala kwa ngazi za Elimu ya Awali, Msingi, Sekondari na Vyuo vya Ualimu.

Baraza la Mitihani la Tanzania

105. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Baraza litatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) litaendesha Upimaji wa Kitaifa wa Darasa la Nne kwa watahiniwa 1,783,227 wanaotarajiwa kufanya upimaji huo mwezi Novemba, 2019;
- (ii) litaendesha Mtihani wa Kumaliza Elimu ya Msingi kwa watahiniwa 978,051 wanaotarajiwa kufanya mtihani huo mwezi Septemba, 2019;
- (iii) litaendesha Upimaji wa Kitaifa wa Kidato cha Pili kwa watahiniwa 547,870 wanaotarajiwa kufanya upimaji huo mwezi Novemba, 2019;
- (iv) litaendesha Mtihani wa Kidato cha

Nne kwa watahiniwa 450,200 na Mtihani wa Maarifa kwa watahiniwa 15,500 wanaotarajiwa kufanya mitihani hiyo mwezi Novemba, 2019;

- (v) litaendesha Mtihani wa Kidato cha Sita kwa watahiniwa 87,170 wanaotarajiwa kufanya mtihani huo mwezi Mei, 2020;
- (vi) litaendesha Mtihani wa Cheti na Diploma ya Ualimu kwa watahiniwa 11,924 wanaotarajiwa kufanya mtihani huo mwezi Mei, 2020; na
- (vii) litaendesha Upimaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (KKK) kwa sampuli ya wanafunzi 10,400 wa darasa la Pili.

Wakala wa Maendeleo ya Uongozi wa Elimu - ADEM

106. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wakala unatarajia kutekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kudahili walimu 2,521 watakaosoma kozi za Stashahada ya Uongozi na Usimamizi wa Elimu na Uthibiti Ubora wa Shule;
- (ii) kudahili Walimu Wakuu wa Shule za Msingi 50 watakaosoma

Astashahada ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu (CELMA ODL) ili kuwajengea uwezo katika masuala ya Uongozi wa Elimu;

- (iii) kuboresha Mtaala wa Mafunzo ya Stashahada ya Uthibiti Ubora wa Shule ili iendane na matakwa ya Miongozo mbalimbali na mahitaji ya wakati;
- (iv) kutoa mafunzo ya uongozi kwa wakuu wa shule za Msingi 500 kwa lengo la kuimarisha uongozi wa shule;
- (v) Kutoa mafunzo ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu kwa Wakuu wa Shule 2,554;
- (vi) kuendesha mafunzo ya Usimamizi wa Elimu kwa Maafisa Elimu 380 Tanzania Bara kwa lengo la kuboresha utendaji kazi;
- (vii) kuendesha mafunzo kwa Maafisa Elimu Kata 3,996 kuhusu Uongozi na uratibu wa Elimu kwa lengo la kuimarisha usimamizi wa elimu katika kata zao;
- (viii) kuendesha mafunzo ya Uongozi na Menejimenti kwa Wakuu na Wasaidizi wa Vyuo vya Maendeleo ya Wananchi 110 kwa lengo la kuimarisha usimamizi wa taasisi

hizo;

- (ix) kutoa mafunzo kwa Washiriki kutoka Vyuo vya Ualimu wapatao 340 juu ya Usimamizi wa Taaluma, Fedha, Manunuzi na Ufuatiliaji na Tathmini kwa lengo la kuimarisha usimamizi na matumizi sahihi ya fedha;
- (x) kufanya tafiti ya tathmini ya Mafunzo ya kozi ya Astashahada ya Uongozi na Uendeshaji wa Elimu (CELMA ODL) kwa Walimu Wakuu wa Shule za Msingi wa Mikoa ya Iringa, Mbeya, Njombe na Songwe;
- (xi) kukarabati jengo la zamani la ADEM na bwalo moja la chakula ili kuongeza idadi ya watakaohudumiwa ndani ya Wakala;
- (xii) kugharamia Mafunzo kwa Watumishi watatu (3) katika ngazi ya Shahada ya Uzamivu kwa lengo la kuwajengea uwezo katika kutekeleza majukumu; na
- (xiii) kujenga Ofisi sita (6) na kumbi nne (4) za mihadhara katika Kampasi za Bagamoyo, Mbeya na Mwanza.

Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima

107. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Taasisi itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itaboresha ujifunzaji huria na masafa na kuongeza udahili wa wanafunzi wa elimu ya Sekondari nje ya mfumo rasmi kutoka wanafunzi 12,423 mpaka 13,665;
- (ii) itaongeza udahili wa wanafunzi wa programu za Astashahada, Stashahada na Shahada kutoka wanafunzi 2,642 mpaka 3,038 kutokana na kuongezeka kwa miundombinu ya majengo kwenye Vituo vya Taasisi ya Elimu ya Watu Wazima pamoja na kuboresha matumizi ya TEHAMA katika kufundishia na kujifunzia;
- (iii) itaboresha utoaji wa Programu za Elimu ya Watu Wazima katika Mikoa 21 kwa kuendelea kuvijengea uwezo vituo vya uratibu vya mikoa;
- (iv) itatekeleza mkakati wa kisomo ili kupunguza kiwango cha watu wasiojua kusoma na kuandika nchini;
- (v) itajenga na kukarabati miundombinu ya ufundishaji na ujifunzaji katika vituo vitatu (3)

vya Bukoba, Moshi, Sumbawanga na Dar es Salaam; na

- (vi) itaendelea kutekeleza miradi mbalimbali ya elimu ya watu wazima ikiwemo Mradi wa Elimu ya Sekondari kwa Wasichana walio nje ya shule za Sekondari; Mpango wa Elimu Changamani kwa Vijana Walio nje ya Shule; Mradi wa kuwawezesha vijana na watu wazima Kielimu; na Mradi wa kuwezesha vijana katika kuongeza thamani mazao ya samaki.

Bodi ya Huduma za Maktaba

108. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Bodi itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itatoa mafunzo ya Ukutubi na Uhifadhi Nyaraka kwa wanafunzi 1,000 kwa lengo la kuongeza upatikanaji wa wataalamu hao nchini;
- (ii) kuimarisha na kuinua ubora wa huduma za Maktaba katika Mikoa 22, ili kupunguza ujinga, umaskini na kuleta uelewa na maendeleo katika jamii zetu;
- (iii) itatoa ushauri wa kitaalamu katika vituo 100 juu ya uanzishaji,

upangaji na uendeshaji wa Maktaba za shule, Vyuo, taasisi na Halmashauri za Jiji, Manispaa, Miji na Wilaya; na

- (iv) itajenga Maktaba ya Chuo cha Ukutubi (SLADS) pamoja na Maktaba za Mikoa ya Singida na Shinyanga. Aidha, itapanua Maktaba ya Dodoma na kukarabati Maktaba za Mikoa ya Iringa, Rukwa, Tabora na Songea.

Tume ya Taifa ya Sayansi na Teknolojia – COSTECH

109. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Tume imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kubaini na kugharamia Miradi mipya 8 ya Utafiti yenye lengo la kutatua matatizo ya wananchi yaliyopo kwenye vipaumbele vya utafiti vya Taifa kupitia MTUSATE
- (ii) kuratibu pamoja na kuchangia uendeshaji wa mashindano ya kitaifa ya Sayansi, Teknolojia na Ubunifu ya mwaka 2020;
- (iii) kufungasha na kusambaza matokeo ya tafiti kwa walaji husika ikiwemo wananchi, viongozi na

watunga sera;

- (iv) kuboresha mifumo ya ubunifu na kuwaendeleza wabunifu nchini ili waweze kujiajiri;
- (v) kubiasharisha matokeo ya utafiti nchini ili ziweze kutumika na kuleta tija kwa maendeleo ya nchi;
- (vi) kuandaa mfumo wa uhawilishaji wa teknolojia kupitia uwekezaji wa nje, pamoja na uhakiki wa teknolojia zinazoibukia;
- (vii) kuandaa miongozo na kuimarisha uwezo wa kusimamia na kuendesha Kongano hapa nchini;
- (viii) kusimamia uanzishwaji wa mifumo na Miongozo mbalimbali ili kuziwezesha taasisi nchini kufanya tafiti zinazotatua matatizo katika jamii na zenye viwango vinavyokubalika kimataifa;
- (ix) kufanya Tathmini na Ufuatiliaji wa Miradi inayofadhiliwa na Tume;
- (x) kuboresha mfumo wa udhibiti na utoaji vibali vya utafiti nchini;
- (xi) kuendesha Mafunzo, Semina, Mijadala, na Mikutano mbalimbali kuhusiana na Sayansi, Teknolojia na Ubunifu; na
- (xii) kuhakikisha huduma za intaneti

kwa Taasisi za utafiti kupitia mkongo wa Taifa zinapatikana muda wote ili kuimarisha mawasiliano.

Tume ya Nguvu za Atomiki Tanzania

110. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Tume itatekeleza yafuatayo:

- (i) itatathmini maombi 500 ya leseni mbalimbali kwa lengo la kuona kama yanakidhi matakwa ya Sheria na Kanuni za Usalama na Kinga ya Mionzi ya mwaka 2004 ikiwa ni makisio ya mwaka kulingana na idadi ya vituo vilivyopo sasa;
- (ii) itaendelea na ukaguzi wa migodi sita ya chini ya ardhi (underground mine) ambayo ni; Geita - Geita, North Mara - Tarime, Bulyankulu - Kahama, Stamigold Tulawaka - Biharamuro, Buzwagi - Kahama na Williamson - Shinyanga. Lengo la ukaguzi huu ni kubaini hali ya usalama wa mionzi kwa wafanyakazi na mazingira;
- (iii) itaendelea kukagua vituo vyenye vyanzo vya mionzi 500 ili kubaini hali ya usalama watumishi na watu wengine;

- (iv) itaendelea na usajili wa vituo vyenye vyanzo vya mionzi vipatavyo 140 na hivyo kufanya jumla ya vituo vilivyosajiliwa kufikia 1,040;
- (v) itaendelea na upimaji wa viwango vya mionzi kwa Wafanyakazi 1,600 nchini kwa lengo la kubaini usalama wao;
- (vi) itaendelea na ujenzi wa maabara ya Tume awamu ya pili ambayo itaboresha utoaji huduma, kuongeza mapato na ufanisi katika utendaji wa kazi za Tume;
- (vii) itaanza ujenzi wa maabara za kanda katika Mikoa ya Dar es Salaam Mwanza na Zanzibar;
- (viii) itaanzisha mradi wa kuhifadhi mazao ya kilimo ikiwemo vyakula viharibikavyo kirahisi kwa kutumia mionzi;
- (ix) itakamilisha upembezi yakinifu wa kuanzisha mradi utakaowezesha kutengeneza madawa ya kuchunguza na kutibu saratani pamoja kinu cha tafiti za kinyuklia;
- (x) itakusanya, kusafirisha na kuhifadhi mabaki ya vyanzo vya mionzi yasiyotumika kutoka vituo vinne na kuyahifadhi katika jengo maalumu (Central Radioactive

Waste Management Facility-CRWMF) lililopo Arusha;

- (xi) itapima kiasi cha mionzi katika sampuli 16,357 za vyakula na mbolea;
- (xii) itaimarisha upimaji wa mionzi kwenye mazingira katika vituo 50 ambavyo vimekuwa vikiendeshwa kwa ushirikiano na Taasisi nyingine;
- (xiii) itaendelea kuendesha kituo cha kupima mionzi katika hewa ya anga (Radionuclide Monitoring Station-TZPRN64) kilichopo katika kampasi kuu ya Chuo Kikuu cha Dar es Salaam) chini ya mkataba wa kimataifa wa *Comprehensive Nuclear Test-Ban Treaty (CTBT) for Non-Proliferation Test (NPT) of Nuclear Weapons*;
- (xiv) itafanya kaguzi kwenye vituo 120 vinavyotoa mionzi isiyoayonishwa (Non-Ionizing Radiation) mfano minara ya simu, redio, runinga, na vifaa vingine vya mionzi ili kubaini usalama wa wakazi wa maeneo husika; na
- (xv) itafungua ofisi za Tume katika kanda ya Kati katika Mkoa wa Dodoma na Kanda ya Nyanda

za Juu Kusini katika Mkoa wa Mbeya. Vigezo vinavyotumika kuchagua kanda ni uwepo wa vyanzo vya mionzi.

Vyuo vya Elimu ya Juu

Chuo Kikuu cha Dar es Salaam

111. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2019/20 Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kuongeza udahili wa wanafunzi wa Shahada za awali kutoka wanafunzi 26,640 hadi 28,821 ambapo wanafunzi wa kike wanatarajiwa kuongezeka kutoka 10,531 hadi 11,584;
- (ii) kuongeza idadi ya miradi ya utafiti kutoka 135 hadi 188, machapisho katika majarida ya kitaifa na kimataifa kutoka 735 hadi 915 na majarida ya kimataifa kutoka 11 hadi 15 na kuyafanya yafikike kwa njia ya mtandao; na
- (iii) kuwagharamia wanataaluma 112 kuanza masomo ya Uzamili.

112. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa miundombinu Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kukamilisha awamu ya kwanza na

- kuanza awamu ya pili ya ujenzi wa kituo cha wanafunzi (*Students' Centre*);
- (ii) kuanza ujenzi wa Ndaki ya Tiba za Afya (University of Dar es Salaam-Mbeya College of Health and Allied Sciences–UDSM-MCHAS);
 - (iii) kupanua bweni la Dkt. John Pombe Joseph Magufuli kwa ghorofa mbili zaidi na kuendelea na ujenzi wa Jengo la huduma katika bweni hilo ambalo linahusisha maduka, ATM, *Hair Saloons*, *Dry cleaner*, mgahawa mdogo na *supermarket*;
 - (iv) kukamilisha Jengo Jipya la Kituo cha Afya cha Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kwa lengo la kuboresha huduma zinazotolewa na kuongeza mapato;
 - (v) kuanza awamu ya kwanza ya ujenzi wa Jengo la Idara ya Uchumi na ukarabati wa nyumba za walimu; na
 - (vi) kukarabati mabweni ya wanafunzi, barabara za ndani na kuanza ujenzi wa jengo la ofisi na vyumba vya madarasa ya Shule Kuu ya Waandishi wa Habari pamoja na ujenzi wa Jengo la Taasisi ya Sayansi za Bahari lililopo Buyuni Zanzibar;

na

- (vii) kufanya ukarabati mkubwa wa karakana za uhandisi umeme, maji, mitambo na uashi ambazo zimedumu kwa miaka 40 bila ukarabati na nyumba za walimu Chuo Kikuu cha Dar es Salaam kwa gharama **Shilingi Bilioni 1.5**.

Chuo Kikuu cha Sokoine cha Kilimo

113. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kuongeza udahili wa wanafunzi wa mwaka wa kwanza, wakiwemo wanafunzi wa Shahada za Kwanza kutoka 4,526 hadi 4,845, Shahada za Juu (Uzamili na Uzamivu) kutoka 195 hadi kufikia 245. Ongezeko hili ni kutokana na ufadhili wa Mradi wa Vituo vya Umahiri Afrika - II (ACE-II);
- (ii) kuanzisha shahada za kwanza nne (4) mpya na shahada za uzamili nne (4), na masomo yasiyo ya shahada katika fani moja (1) ili kuendana na mahitaji ya soko la ajira;
- (iii) kufanya tafiti 40 mpya kwa lengo la kuboresha uzalishaji wa mazao ya kilimo, mifugo, misitu na uvuvi ili kuhuisha elimu na uwezo wa

wananchi katika kuzalisha mali na malighafi za mazao ya kilimo kwa ajili ya viwanda;

- (iv) kuongeza utoaji wa elimu na ushauri kwa wakulima 2,500 kwa kutumia mbinu mbalimbali kama vituo atamizi, mashamba darasa, semina, kozi fupi, runinga na redio ili kuongeza uzalisha na tija na hatimae kupunguza umaskini kwa wananchi;
- (v) kuboresha na kuongeza mahusiano na taasisi nyingine ndani na nje ya nchi ili kuleta tija katika tafiti na shughuli mbalimbali za maendeleo;
- (vi) kujengea uwezo vitengo vya uzalishaji mali ili kuongeza mapato ya ndani ya Chuo kwa asilimia 32;
- (vii) kuboresha mazingira ya kufundishia na kusomea ikiwa ni pamoja na kuongeza kiwango cha upatikanaji wa vitendea kazi na zana bora za kufundishia; na
- (viii) kuongeza na kuboresha miundombinu ya mawasiliano pamoja na elimu katika nyanja hiyo kwa watumishi.

114. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa miundombinu Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitajengakumbimbili(2) zamihadhara zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 1,000 kila mmoja, ukumbi mmoja (1) wa mikutano wenye uwezo wa kuchukua watu 1,000 na madarasa manne (4) yenye uwezo wa kuchukua watu 50 kila moja;
- (ii) kitaendeleza ujenzi wa hosteli moja (1) Kampasi ya Solomon Mahlangu, yenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 700; na maabara mtambuka katika kampasi kuu;
- (iii) kitakarabati miundombinu iliyochakaa ambayo ni pamoja na vyumba 17 vya kufundishia Kampasi Kuu na Solomon Mahlangu, mabweni sita (6) kampasi kuu na Solomon Mahlangu, nyumba 30 za watumishi kampasi kuu na Solomon Mahlangu, ofisi na madarasa Kampasi ya Tunduru na barabara za ndani zenye urefu wa kilomita 10 Kampasi kuu ya Solomon Mahlangu;
- (iv) kitaandaa na kuboresha Shamba Darasa la Chuo (*University Model Farm*) ambapo ekari moja na robo zimepandwa Zabibu, ekari kumi na mbili Miembe, ekari tano Korosho, ekari mbili Mipapai, ekari mbili Mananasi ekari mbili Mipasheni, ekari mbili Michikichi na ekari tatu

Minazi;

- (v) itaanzisha mafunzo ya udereva wa matrekta na mitambo mingine ya kilimo kwa wanafunzi wa chuo, wakulima, na wadau wengine wa kilimo, pamoja na kulima ekari 350 za shamba la chuo za mazao mbalimbali.

Chuo Kikuu cha Afya na Sayansi Shirikishi Muhimbili

115. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitaongeza udahili wa wanafunzi wa Shahada na Stashahada mbalimbali kutoka udahili wa sasa wa wanafunzi 1,139 hadi kufikia wanafunzi 1,998;
- (ii) kitafanya tathmini ya Mitaala ya shahada ya udaktari (*tracer study*) ili kubaini mapungufu katika mtaala na utekelezaji wake;
- (iii) kitaongeza idadi ya walimu vinara 10 (Health Professional Educators) kwa kuwafundisha ili waweze kufundisha walimu wengine mbinu mbalimbali na utahini;
- (iv) kitaongeza idadi ya kozi (modules) zitakazokuwa zinatolewa kwa

kutumia jukwaa la TEHAMA kwa asilimia 30 kutoka kozi za sasa 40 hadi kufikia kozi 52;

- (v) kitaongeza usajili wa wanafunzi wanaotumia jukwaa la TEHAMA kwa asilimia 20 kutoka wanafunzi 715 hadi kufikia wanafunzi 864;
- (vi) kitaongeza udahili wa wanafunzi wa kike kwa Shahada ya kwanza kutoka asilimia 30 ya sasa hadi kufikia asilimia 40 ili kuleta uwiano wa kijinsia; na
- (vii) kitaimarisha kitengo cha jinsia kwa kukamilisha Sera ya Jinsia.

116. Mheshimiwa Spika, katika uboreshwaji wa tafiti na ushauri elekezi, Chuo kitatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kitafanya kongamano la nane (8) la kisayansi (8th MUHAS Scientific Conference) na kuboresha semina za kitafiti za ndani ya chuo ili kusambaza matokeo ya tafiti kwa wadau ikiwemo watunga sera za afya;
- (ii) Kitaimarisha makundi ya kitafiti (Research Clusters) na kutoa mafunzo kwa viongozi wa makundi hayo;
- (iii) Kitaanzisha tafiti mpya tano (5) kwa

kila kitengo zenye kulenga ktatua matatizo ya kipaumbele kama ilivyoanishwa katika sera za tafiti za chuo na za Taifa;

- (iv) Kitaimarisha miundombinu ya tafiti kwa kukamilisha kituo cha Umahiri wa magonjwa ya moyo na mishipa ya damu (Center of Excellence in Cardiovascular Sciences) katika kampasi ya Mloganzila na kufanya ukarabati katika kituo cha kufundishia na tafiti cha Bagamoyo (Bagamoyo Training Unit); na
- (v) Kitafanya tafiti zinazoendelea ili kuboresha sera na afya bora kwa jamii katika magonjwa ambukizi (kifua kikuu, matumizi ya dawa kinga ya UKIMWI-HIV *pre-exposure prophylaxis*, dawa mbadala za malaria, hatua ya pili ya chanjo ya virusi vya UKIMWI-HIV *DA-prime phase II trial*), magonjwa yasiyoambukizwa (ugunduzi wa saratani ya matiti kwa kutumia *Gene-expert*, namna ya kupima kiasi cha mafuta mwilini, magonjwa ya moyo), na magonjwa yasiyopewa kipaumbele (neglected Tropical Diseases).

117. Mheshimiwa Spika, katika kuboresha

mapato ya ndani Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitaboresha ukusanyaji wa mapato katika vyanzo mbalimbali vya chuo kwa kukamilisha kujiunga na kutumia mfumo wa kukusanya mapato wa serikali (Government e-payment Gateway-GePG);
- (ii) kitaongeza mapato kwa uwekezaji katika mali zisizohamishika (Fixed assets) ambazo ni kutokana na kodi za pango la *CHPE Building Conference Centre* na Jengo la *Clinical Research Laboratory*; na
- (iii) kitaongeza utoaji huduma katika vitengo mbalimbali vya chuo ikiwemo shule ya meno na kuanza mpango wa ujenzi wa Kliniki ya Uporoto (Uporoto Polyclinic).

Chuo Kikuu cha Ardhi

118. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo Kikuu cha Ardhi kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili wanafunzi 4,800 wakiwemo wanafunzi 4,500 katika ngazi ya Shahada ya kwanza, 235 katika ngazi ya Shahada ya Uzamili na 15 katika ngazi ya Shahada ya

Uzamivu;

- (ii) kitafanya miradi ya Utafiti 50 zinazolenga kutatua changamoto za jamii hususani katika maeneo ya matumizi bora ya ardhi, utunzaji wa mazingira, kujikinga na maafa, usimamizi bora wa ardhi, makazi na majenzi na sayansi ya jamii. Aidha, Chuo kitaandaa machapisho 150 katika maeneo ya usimamizi wa ardhi na mazingira, makazi na majengo;
- (iii) kitatoa mafunzo ya kitaalamu kwa jamii kuhusiana na matumizi bora ya ardhi, kujikinga na majanga, kutengeneza bidhaa kwa kutumia mabaki ya mazao ya kilimo, kutunza kumbukumbu za biashara ndogondogo na utunzaji wa mazingira;
- (iv) kitatoa huduma za ushauri wa kitaalamu kwa jamii kuhusu matumizi bora ya ardhi, upimaji na tathmini, usanifu majengo na ujenzi;
- (v) kitaendelea kukamilisha ujenzi wa Jengo la Ardhi (Lands Building) pamoja na kuweka samani Maabara (Multi-Purpose Laboratory), mabweni ya wanafunzi, ukumbi wa mdahalo (Multipurpose Pavillion), mifumo ya maji taka, miundombinu ya TEHAMA na kukarabati karakana, madarasa,

mabweni ya wanafunzi, bwalo la chakula na nyumba za watumishi;

- (vi) kitaanza ujenzi wa jengo la usanifu majengo, kuandaa michoro ya ujenzi wa karakana, bwalo la chakula na kituo cha Afya;
- (vii) kitanunua magari matatu (3), genereta moja (1), samani na vifaa vya TEHAMA; na
- (viii) kitatoa mafunzo ya muda mrefu kwa watumishi 32; wakiwemo 17 katika ngazi ya Shahada ya Uzamivu na wanane (8) katika ngazi ya Shahada ya Uzamili; wawili (2) katika ngazi ya Shahada ya kwanza na watano (5) katika ngazi ya Stashahada.

Chuo Kikuu Mzumbe

119. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili wanafunzi 5,145 katika programu mbalimbali (Astashahada 396, Stashahada 715, Shahada ya Kwanza 3,327, Shahada ya Uzamili 697 na Shahada ya Uzamivu 10);
- (ii) kitaandaa programu mbili za masomo kwa lengo la kuongeza fursa zaidi za masomo;
- (iii) kitagharamia watumishi 35 katika

masomo ya Shahada ya Uzamivu na 16 katika masomo ya Shahada ya Uzamili;

- (iv) kitaandaa machapisho 40 kwenye majarida mbalimbali ya kitaifa na kimataifa na kuandaa jarida la “Uongozi” la Chuo Kikuu Mzumbe kwa lengo la kusambaza matokeo ya tafiti na kazi mbalimbali za kitaaluma ili kuleta maendeleo ya kiuchumi kwa jamii;
- (v) kitaandaa mapendekezo 16 ya kazi za utafiti na mapendekezo 37 ya kazi za ushauri wa kitaalamu, kozi fupi na huduma kwa jamii;
- (vi) kitaweka samani katika hosteli za wanafunzi Kampasi Kuu eneo la Maekani.

120. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa miundombinu, chuo kinatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kitajenga jengo la madarasa na mfumo wa maji taka Kampasi Kuu ya eneo la Maekani, pamoja na kuweka samani katika majengo yaliyopo Tegeta Kampasi ya Dar es Salaam;
- (ii) kitakarabati hosteli mbili za wanafunzi zenye uwezo wa

kuchukuwa wanafunzi 256 katika Kampasi ya Mbeya, jengo la Kurugenzi ya Utafiti, Machapisho na Masomo ya Uzamili na nyumba kumi za watumishi mabweni mawili na jengo la Lumumba *Complex* Kampasi Kuu; na

- (iii) kitaandaa Mpango wa matumizi bora ya ardhi katika eneo la Ilemela Mwanza na Kiseriani Arusha.

Chuo Kikuu cha Dodoma

121. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kitadahili wanafunzi wapya 12,123 ambapo wanafunzi wa shahada za awali watakuwa 9,774, Stashahada na Astashahada 1,934, Shahada za juu 413 ili kufikia jumla ya wanafunzi 32,079 ambapo wasichana watakuwa asilimia 43;
- (ii) kitaajiri jumla ya watumishi wapya 445 ili kukabiliana na uhaba wa watumishi pamoja na ongezeko la wanafunzi chuoni ili kuleta ufanisi wa kazi na ufundishaji wa wanafunzi;
- (iii) kitatoa mafunzo kwa watumishi 570 ili kuwajengea uwezo na ufanisi katika utendaji kazi, ambapo

watumishi 320 watapatiwa mafunzo ya muda mrefu na 250 mafunzo ya muda mfupi; na

- (iv) kitafanya jumla ya tafiti mpya 20, huduma za ushauri (Consultancies) 15, na mahusiano na taasisi nyingine (collaborations) 14 ambazo zitajikita katika maeneo ya afya, elimu, maji, madini, TEHAMA, mazingira, rasilimali asilia, uchumi na maendeleo ya jamii.

122. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa miundombinu Chuo kitatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kitajenga nyumba za watumishi sita (ghorofa 3 zenye uwezo wa kuchukua familia 10 kila moja ambapo familia 30 zitaishi humo, nyumba 3 kwa ajili ya Makamu Mkuu wa chuo na manaibu wake wawili) ambapo ujenzi huu utafanyika kwa awamu.
- (ii) kitaanza awamu ya kwanza ya ubunifu wa majengo yaliyobaki katika Ndaki tatu (3) (Ndaki ya Sayansi Asilia na Hisabati; Ndaki ya Sayansi za Afya; na Ndaki ya Sayansi za Ardhi) ambazo hazijakamilika. Kukamilika kwa Majengo haya, kutasaidia kuongeza

idadi ya wanafunzi hivyo kuongeza wigo wa watanzania kupata elimu;

- (iii) kitajenga jengo kwa ajili ya huduma za mionzi katika hospitali ya Chuo ili kuongeza wigo wa huduma za matibabu ambazo huduma hizi hazipatikani kwa wingi kwenye Hospitali zilizopo hapa jijini Dodoma; na
- (iv) kitakarabati majengo ya ofisi, makazi, mabweni, madarasa pamoja na miundombinu mingine ikiwemo barabara na viwanja vya michezo.

123. Mheshimiwa Spika, katika uboreshaji wa ufundishaji na ujifunzaji Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitanunua vitabu kwa ajili ya kuboresha huduma za Maktaba Chuoni, kompyuta 220 kwa ajili ya vyumba vya kompyuta vya wanafunzi; na
- (ii) kitanunua magari matano kwa ajili ya kusaidia shughuli za ofisi.

Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi

124. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo Kikuu cha Ushirika Moshi

kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili wanafunzi 5,846 kati yao, wanafunzi wa Astahahada 821, Stashahada 1,134, Shahada ya kwanza 3,690 na Shahada za Uzamili 201;
- (ii) kitaandaa programu nne (4) za mafunzo kwa lengo la kupanua wigo wa programu za mafunzo ambazo ni muhimu katika kuongeza ufahamu na uwezo wa wadau katika kusimamia maendeleo ya ushirika nchini;
- (iii) kitafanya miradi ya utafiti na kutoa ushauri wakitaalamu pamoja na kuchapa makala mbalimbali kwa kushirikiana na vyuo vingine vya ndani na nje ya nchi kwa lengo la kusambaza elimu inayokidhi mahitaji ya sasa ya jamii ili kupunguza umaskini;
- (iv) kitaendelea kutoa na kueneza elimu ya ushirika nje ya Chuo ili kuchochea ari ya maendeleo katika jamii kwa kushirikiana na wadau wengine, hususani Wizara ya Kilimo; Tume ya Maendeleo ya Ushirika (TCDC); Shirika la Ukaguzi na Usimamizi wa Vyama vya Ushirika (COASCO); Shirikisho la Vyama vya Ushirika Tanzania (TFC) na vyama vya ushirika nchini na katika nchi wanachama wa

Jumuiya ya Afrika Mashariki;

- (v) kitachangia maboresho ya Sheria, Kanuni na uandaaji wa mkakati wa maendeleo ya ushirika nchini kwa kutoa wataalam watakao shirikiana na Tume ya Maendeleo ya Ushirika nchini na wadau wengine;
- (vi) kitaendeleza mafunzo ya wafanyakazi 60, hususani Wahadhiri katika ngazi ya Shahada za Uzamili na Uzamivu;
- (vii) kitajenga maktaba yenye uwezo wa kuchukua wasomaji 2,500 kwa wakati mmoja ili kuongeza wigo wa wasomaji na kuboresha mazingira ya kujifunzia;na
- (viii) kitaimarisha vyanzo vya mapato ya ndani kwa kuimarisha usimamizi ili kuongeza tija na kuanzisha vingine ili kuongeza mapato ya chuo kwa kushirikiana na wadau mbalimbali.

Chuo Kikuu Huria cha Tanzania

125. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Chuo Kikuu Huria cha Tanzania kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili jumla ya wanafunzi 13,100 kati ya hao, wanafunzi 2,000 Astashahada, 3,000 Stashahada, 6,000 Shahada ya

kwanza, wanafunzi 2,000 Shahada ya Uzamili na 100 Shahada ya Uzamivu;

- (ii) kitaboresha Mitaala ya programu zinazofundishwa ili kuendana na hali halisi ya maendeleo ya kiuchumi na kiteknolojia;
- (iii) kitatoa huduma za ushauri wa kitaalamu katika Nyanja za mazingira, TEHAMA, nishati, kilimo na chakula, uongozi na biashara, maendeleo ya utalii, sheria, uthibiti wa ubora, utawala na maendeleo. Pia itahusisha watu wenye ulemavu na mahitaji maalumu, maliasili, umaskini, utamaduni, haki za binadamu, maendeleo ya watu na mawasiliano;
- (iv) kitajenga Jengo la Makao Makuu Dodoma na majengo ya Ofisi za watumishi katika vituo vya mikoa ya Geita, Simiyu, Kigoma, Manyara na Lindi na ukumbi wa mitihani mkoani Morogoro;
- (v) kitajenga ngazi za dharura katika jengo lenye ghorofa kumi (ODL Tower) lililopo Makao Makuu ya muda ya Chuo Kinondoni, Dar es Salaam na kukarabati majengo ya Ofisi za vituo vya mikoa ya Mwanza, Mbeya, Shinyanga, Kilimanjaro, Dar

es Salaam na Iringa;

- (vi) kitajenga uzio katika viwanja vya vituo vya Mtwara, Arusha na Rukwa na kufanya ukarabati wa vituo vya uratibu vya Mafia na Tunduru;
- (vii) kitatoa mafunzo kwa watumishi na wanafunzi kwa ajili ya kuongeza ujuzi na matumizi ya TEHAMA na kununua vifaa vya TEHAMA; na
- (viii) kitafuatilia upatikanaji wa hati Miliki za viwanja kwa matumizi ya Chuo katika mikoa ya Mara, Katavi, Dodoma, Lindi, Ruvuma, Kagera na Njombe.

Chuo Kikuu cha Mwalimu Julius K. Nyerere cha Sayansi ya Kilimo na Teknolojia

126. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitaanzisha na kuendesha kozi za muda mfupi katika kilimo, biashara na ujasiriamali kwa wakulima, wafugaji, wavuvi, na vikundi vya vijana na akina mama wajasiriamali;
- (ii) kitaandaa maandiko ya tafiti sita (6) kwa ajili ya kutafuta fedha kutoka kwa wahisani mbalimbali

- na kufanya tafiti nne (4);
- (iii) kitaimarisha shughuli za mafunzo na huduma za ugani kwa jamii za wakulima, wafugaji na wajasiriamaliki wakulimawadogo wadogo 300 wanaokizunguka chuo;
 - (iv) kitafanya ukarabati wa miundombinu katika Kampasi ya Oswald Mang'ombe ili kuruhusu udahili wa wanafunzi 200 katika programu zitakazoanzishwa;
 - (v) kitaandaa Mitaala 10 kwa ngazi ya Shahada ya kwanza, kwa ajili ya kupitiwa na kuidhinishwa na TCU;
 - (vi) kitakamilisha upatikanaji wa hati ya maeneo ya chuo hususan, Kisangura - Mugumu katika Wilaya ya Serengeti na Kinesi-Wilaya ya Rorya;
 - (vii) kitawaendeleza kitaaluma watumishi katika ngazi za Shahada za Uzamili na Uzamivu, ili kukiwezesha Chuo kuwa na wanataaluma waliobobea katika fani tofauti; na
 - (viii) kitaajiri watumishi wapya 266 katika kada mbalimbali ili kuwezesha Chuo kuanza kikiwa na watumishi wanaohitajika.

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Dar es Salaam

127. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili wanafunzi wa mwaka wa kwanza 2,400 ambapo 600 ni wa fani ya Sayansi na 1,800 ni wa fani za Sanaa;
- (ii) kitagharimia vifaa vya ufundishaji na ujifunzaji wa wanafunzi 57 wenye mahitaji maalum pamoja na vifaa vya utafiti kwa wanataaluma;
- (iii) kitawezesha tafiti 20 ikiwa ni pamoja na tafiti za sayansi na teknolojia;
- (iv) kitagharimia uendeshaji wa mafunzo kwa vitendo kwa wanafunzi 3,800;
- (v) kitaandaa Mitaala mitano (5), ambapo miwili ni ya Stashahada, mmoja Stashada ya Uzamili, Shahada za awali na Uzamili;
- (vi) kitagharimia mafunzo kwa watumishi 35 ili kuwajengea uwezo na kuwapa maarifa mapya, ambapo 30 ni wanataaluma na watano (5) ni waendeshaji;
- (vii) kitaendelea na awamu ya pili ya

ujenzi wa jengo la utawala hatua ya pili ili kuongeza ofisi za watumishi na vyumba vya utafiti;

(viii) kitakarabati miundombinu chakavu, ikiwemo mabweni na kumbi za mihadhara ya Chuo na kununua viwezeshi vya umeme mbadala (Solar) ili kupunguza gharama na kuwa na umeme wa uhakika Chuoni pamoja na kuimarisha miundombinu ya TEHAMA, na;

(ix)

Chuo Kikuu Kishiriki cha Elimu Mkwawa

128. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitaongeza udahili wa wanafunzi kutoka 6,808 hadi 7,455;
- (ii) kitaboresha ufundishaji wa kiugunduzi na kutumia teknolojia katika ufundishaji na ujifunzaji katika programu zote za elimu kwa kufanya ununuzi wa vifaa vya TEHAMA na kuboresha maktaba ya Chuo;
- (iii) kitatoa mafunzo katika programu za elimu katika ngazi zote za elimu ambapo kitarekebisha

na kuboresha Mitaala katika programu za elimu na kutekeleza utafiti na uzinduzi wa programu ya elimu ya mazoezi na sayansi ya michezo;

- (iv) kitaboresha na kutoa mafunzo mbalimbali katika programu za kitaaluma na kiweledi katika nyanja za elimu na zisizo za elimu, pamoja na kuanzisha programu tatu (3) za Shahada, Shahada za Uzamili na Stashahada ya Uzamili;
- (v) kitaimarisha uwezo wa rasilimali watu katika utendaji na utoaji huduma kwa jamii kwa kuimarisha kitengo cha masomo ya uzamili, utafiti na huduma kwa jamii;
- (vi) kitaongeza matokeo yanayotokana na utafiti na ubunifu kutoka machapisho 50 hadi 100;
- (vii) kitagharamia mafunzo kwa watumishi wanataaluma 98 na waendeshaji 12 ya muda mrefu ngazi ya Shahada ya kwanza, Uzamili na Uzamivu; na
- (viii) kitaboresha na kuimarisha miundombinu ya ufundishaji na ujifunzaji kwa kujenga hosteli mbili (2) zenye uwezo wa kuchukua wanafunzi 500 kila

moja, na maktaba yenye uwezo wa kuchukuwa wanafunzi 1,000 kwa wakati mmoja na kufanya ukarabati wa majengo ya utawala, ofisi za wanataaluma na barabara za ndani ya Chuo.

Chuo cha Ufundi Arusha

129. Mheshimiwa Spika, kwa mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili jumla ya wanafunzi 1,265 wa mwaka wa kwanza kwa Mafunzo ya Ufundi ngazi za Astashahada, Stashahada na Shahada (NTA Level 4-8) na jumla ya wanafunzi 1,000 wa ngazi ya Ufundi Stadi (NVA Level 1-3);
- (ii) kitajenga maktaba yenye uwezo wa kuchukua jumla ya wanafunzi 1,000 na bweni la wasichana lenye uwezo wa kulaza wanafunzi 250;
- (iii) kitaendelea kutekeleza utafiti wa kuzalisha umeme Wilayani Mbulu chini ya ufadhili wa Wakala wa Umeme Vijijini (REA) ambapo umeme wa kiasi cha KW 70 utazalishwa na utahudumia vijiji viwili vya Kwermusl na Amoa;
- (iv) kitaendelea kutafuta mwekezaji

mwenza kwa ajili ya ujenzi wa kituo cha uwekezaji umeme wa 1.7 MW - Kikuleta utakaounganishwa kwenye msongo wa Taifa pamoja na kutumika kwa mafunzo; na

- (v) kitaendelea kutoa Ushauri wa Kitaalamu (Consultancy) kuhusu uimara wa udongo, kokoto na lami zinazotumika katika ujenzi wa barabara, ubora wa maji, usanifu wa miradi ya maji na ujenzi wa aina mbalimbali, umeme wa nishati jadidifu.

Chuo cha Kumbukumbu ya Mwalimu Nyerere

130. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Chuo kitatekeleza yafuatayo:

- (i) kitadahili wanafunzi 4,242 katika ngazi ya Astashahada, Stashahada, Shahada ya Kwanza na Shahada ya Uzamili, wanafunzi wa Shahada za Awali 2,173, Stashahada 1,116, Astashahada 953;
- (ii) kitafanya tafiti 17 zinazohusu maendeleo ya Uchumi, Elimu, Jinsia na Maendeleo, Taaluma ya Jamii na maadili na Uongozi. Aidha, kitatoa mafunzo na ushauri wa Kitaalamu katika maeneo ya Uongozi na

Maadili, Sayansi za Jamii, Jinsia na Ujasiriamali;

- (iii) kitagharamia watumishi wanataaluma 14 katika ngazi za Uzamivu na Uzamili ili kupunguza uhaba wa wanataaluma na kuwajengea uwezo zaidi na kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa shughuli zao;
 - (iv) kitaanza awamu ya kwanza ya ujenzi wa bweni la wanafunzi katika Kampasi ya Zanzibar litakalo kuwa na uwezo wa kulala wanafunzi 500 kwa pamoja;
 - (v) kujenga Maktaba katika Kampasi ya Kivukoni na kufanya ukarabati wa miundombinu chakavu ya maji, umeme, barabara na majengo ya chuo (Madarasa na nyumba za watumishi) kwa lengo la mazingira ya kufundishia na kujifunzia;
 - (vi) kitapitia na kuboresha Mitaala ya Chuo na kuwasilisha Baraza la Taifa la Elimu ya Ufundi pamoja na Tume ya Vyuho Vikuu kwa ajili ya kuidhinishwa;
 - (vii) kitagharamia ununuaji na ufungaji wa samani katika jengo jipya la mihadhara Kampasi ya Kivukoni;
- n

- (viii) kitaboresha mfumo wa TEHAMA kwa ajili ya ufundishaji na ujifunzaji.

Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya

131. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Chuo kitatekeleza yafuatayo;

- (i) kuongeza udahili wa wanafunzi kutoka wanafunzi 4,630 kwa mwaka wa masomo 2018/2019 hadi kufikia wanafunzi 5,000 kwa mwaka wa masomo 2019/2020 ambapo wanafunzi wa Stashahada wakiwa 2,579 na wanafunzi wa Shahada ya kwanza wakiwa 2,421;
- (ii) kufanya tafiti zinazolenga kuongeza ubunifu na kuendelea kutoa ushauri elekezi katika nyanja za sayansi na teknolojia ili kuchochea ukuaji wa uchumi wa viwanda na hivyo kuongeza kasi ya maendeleo katika jamii. Tafiti hizo ni pamoja na utengenezaji wa mkaa kwa kutumia pumba za mpunga na vumbi la makaa ya mawe na kuunda chombo cha kukaushia tumbaku kwa kutumia umeme wa jua;
- (iii) kuendelea na kukamilisha ujenzi wa jengo la Maktaba ili kukidhi mahitaji ya huduma bora za maktaba kwa

wanafunzi na wahadhiri;

- (iv) kuendelea kuongeza matumizi ya nishati mbadala ili kuwa na vyanzo endelevu vya nishati kwa ajili ya uendeshaji wa shughuli za Chuo;
- (v) kufanya tathimini ya mali za wananchi katika eneo la Kitalu Na. 2 chenye ukubwa wa hekta 511, kilichopo Mbeya Vijijini ambalo linahitaji kulipiwa fidia ili kutoa nafasi ya kupanua Chuo hapo baadaye;
- (vi) kufanya tathimini ya mali za wananchi katika eneo ambalo limeainishwa kuongezwa katika kampasi ya Rukwa ili lifikie ukubwa wa hekta 500;
- (vii) kukamilisha taratibu za kusajiri Kampasi ya Rukwa na kuanza kutoa mafunzo katika ngazi ya Stashahada na Shahada ya Kwanza katika Kampasi hiyo na hivyo kuongeza fursa za elimu kwa wananchi;
- (viii) kuanza kutoa mafunzo ya Stashahada ya Ualimu wa Ufundi na Stashahada ya Uzamili ya Ualimu wa Ufundi ili kukidhi mahitaji ya Walimu wa Ufundi katika Shule na Vyuo vya Ufundi nchini;
- (ix) kuanza ujenzi wa jengo la Chumba cha Mihadhara kitakachokuwa na

uwezo wa kuchukua wanafunzi 300 kwa wakati mmoja ili kupunguza changamoto ya miundombinu na hivyo kuongeza udahili wa wanafunzi; na

- (x) kuendelea kufanya ukarabati wa miundombinu ya majengo ya madarasa, hosteli na nyumba za watumishi ambazo ni chakavu.

Taasisi ya Teknolojia Dar es Salaam

132. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Taasisi ya Teknolojia Kampasi Kuu ya Dar es Salaam itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itadahili wanafunzi wanya 2,000 ikilinganishwa na 1499 waliodahiliwa 2018/19 na kuendelea kuhudumia wanafunzi 3,000 wanaoendelea. Hivyo jumla ya wanafunzi itakuwa 5,000; Ongezeko hili la wanafunzi hasa mafundi sanifu ni kutokana na kuanza utekelezaji wa mradi ya ESTRIP na TELMS II na litasaidia kwa kiasi kikubwa kupata rasilimali watu yenye weledi kwa

- ajili ya uchumi wa viwanda;
- (ii) kuanza kufanya tafiti mpya mbili (2) katika maeneo yafuatayo ya nishati:
 - a) mradi wa ubunifu wa matumizi ya umeme jua kuvuna maji katika visima virefu kwa ajili ya umwagiliaji kwenye kilimo cha mbogamboga na nyanya utakaofanyika mkoani Morogoro. Mradi huu unafadhiliwa na COSTECH ambapo ubunifu huu utachochea shughuli za kilimo cha umwagiliaji;
 - b) mradi wa uanzishwaji kituo cha utafiti nishati endelevu kwa ufadhili wa shirika la maendeleo la Uingereza (DfID). Lengo la mradi huu ni kuanzisha kituo kitakachokuwa kinatafiti nishati endelevu;
 - (iii) itatekeleza miradi 50 ya huduma za ushauri wa kitaalamu kwa jamii kwa lengo la kutatua changamoto na matatizo mbalimbali katika jamii;
 - (iv) itakamilisha upanuzi wa jengo la

Maktaba kwa kutumia mapato ya ndani na kuwawezesha wanafunzi 500 kutumia jengo hilo kwa wakati mmoja;

- (v) itaweka samani za ndani na miundombinu ya TEHAMA katika jengo la DIT Teaching Tower kwa lengo la kutatatia changamoto iliyopo ya ukosefu wa samani. Aidha, Mradi huu ukikamilika utaongeza udahili wa wanafunzi 984 kwa mwaka;
- (vi) itafanya mapitio ya Mitaala ya programu za Stashahada na Shahada ili kuingiza dhana ya Mafunzo Viwandani (*Teaching Factory*) katika Mitaala ya mafunzo ya ufundi; kwa kuzingatia mahitaji halisi ya soko la ajira;
- (vii) itaanza matayarisho ya Mitaala ya kozi mpya ya Shahada ya Uhandisi katika Vifaa Tiba (*Bachelor of Engineering in Biomedical Engineering*); na kozi ya Shahada ya Uzamivu katika Teknolojia (*PhD in Technology*);
- (viii) itaanza utekelezaji wa mradi wa (*Tanzania Education Labour Market Survey - TELMS*) awamu ya pili unaofadhiliwa na Serikali ya Italia. Mradi huu ni wa miaka mitano

- (5) na unatarajiwa kuiwezesha Taasisi kujiendesha yenyewe na kuviwezesha Vyuho vingine vitatu Chuo Kikuu cha Sayansi na Teknolojia Mbeya, Chuo cha Ufundi Arusha na Taasisi ya Karume ya Sayansi na Teknolojia viweze kujitegemea kwa kuanzisha vituo vya ujasiriamali, ubunifu na usambazaji wa teknolojia na hivyo kuwawezesha wahitimu kujiajiri na kuanzisha shughuli zitakazozalisha ajira kwa wengine;
- (ix) itaanza utekelezaji wa mradi wa *East Africa Skills for Transformation and Regional Integration Project (EASTRIP)* wenye lengo la kuanzisha Kituo cha Umahiri cha Kikanda katika TEHAMA na Uchakataji wa Ngozi na Teknolojia za utengenezaji wa bidhaa za Ngozi kwa ufadhili wa Benki ya Dunia. Mradi huu ni wa miaka mitano na unatajiwa kuongeza udahili kwa asilimia 50;
- (x) itaendelea kushiriki kutekeleza miradi mikubwa minne (4) ya kubiasharisha bunifu zilizotokana na tafiti zenye lengo la kutatua changamoto za jamii, ikiwemo teknolojia ya taa za kuongozea magari barabarani, kupitia

Kampuni ya Taasisi iitwayo *DIT Company Limited*;

- (xi) itaendelea kutafuta maeneo kwa ajili ya kuanzisha kampasi mpya mikoa ya Pwani na Jijini Dodoma; Lengo ni kuitikia mahitaji makubwa nchini ya wahandisi na mafundi sanifu kwa kuzingatia dhamira ya Serikali ya uchumi wa viwanda;
- (xii) itaanzisha mikataba mipya mitano (5) ya ushirikiano na taasisi na wadau wa maendeleo wa ndani na nje ya nchi katika kukuza uwezo wa kufanya utafiti na kuboresha ufundishaji ili kuunga mkono azma ya Serikali ya Awamu ya Tano ya kuifanya nchi yetu kuwa ya uchumi wa viwanda; na
- (xiii) itaendelea kushiriki katika kusimamia mchakato wa kuwatambua na kuwaendeleza wabunifu wa Taasisi na kitaifa.

133. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Taasisi ya Teknolojia Kampasi ya Mwanza itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itaongeza udahili wa wanafunzi katika kozi ya Teknolojia ya Bidhaa za Ngozi ngazi ya Stashahada kutoka watatu (3) hivi sasa hadi

kufikia wanafunzi 50;

- (ii) itaanza utekelezaji wa mradi wa TELMS awamu ya pili. Kazi kubwa ya mradi itakayofanyika ni kuboresha miundombinu ya Kampasi na ujenzi wa jengo la kufundishia kwa ajili ya kutoa mafunzo ya bidhaa zinazotokana na ngozi; na
- (iii) itaendelea kutoa mafunzo ya muda mfupi kwa wajasiriamali katika teknolojia ya ngozi hasa ujuzi wa kutengeneza viatu vya ngozi, mipira, mikanda, mikoba ya wanawake na nyinginezo. Mafunzo haya yatasaidia kuongeza thamani ya ngozi na kuchochea shughuli nyingi za kiuchumi katika sekta ya ngozi, kupunguza umaskini na kuongeza ajira kwa vijana na wanawake.

134. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Taasisi ya Teknolojia Kampasi ya Myunga – Songwe itatekeleza kazi zifuatazo:

- (i) itaongeza udahili kutoka wanafunzi 20 kwa sasa hadi 100 mwaka 2019/20 katika utoaji wa mafunzo ya ufundi sanifu/stadi (NVA 3)

yanayosimamiwa na Mamlaka ya Elimu na Mafunzo ya Ufundi Stadi (VETA);

- (ii) itaandaa Mitaala ya mafunzo ya muda mrefu katika ngazi ya stashahada katika Uhandisi wa Ujenzi na Madini; na
- (iii) itaanza utekelezaji wa mradi wa TELMS awamu ya pili ambapo kazi kuu ya mradi itakayofanyika ni kuboresha miundombinu ya Kampasi mpya ikiwepo pia kujenga jengo la ghorofa tano (5) la kufundishia na hivyo kuongeza udahili katika Kampasi ya Myunga Songwe kwa zaidi ya wanafunzi 400.

Taasisi ya Afrika ya Sayansi na Teknolojia ya Nelson Mandela Arusha

135. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20 Taasisi itatekeleza yafuatayo:

- (i) itadahili wanafunzi 145; Shahada ya Uzamili 100 na Uzamivu 45;
- (ii) itaandaa na kuzirasimisha taratibu za ndani na nje ambazo ni sera ya utafutaji rasilimali na uwezekaji, sera ya utafiti na ubunifu na sera ya hatimiliki kwa ajili ya utafutaji na upatikanaji wa rasilimali fedha;

- (iii) itahamasisha upatikanaji wa fedha kutoka vyanzo mbalimbali vya kitafiti kwa ajili ya ufadhili wa wanafunzi kwa kuandika maandiko yapatayo 48.;
- (iv) itaongeza idadi ya uhusiano; kwa wadau wa kimataifa kutoka 33 hadi 36, kwa wadau wa kanda ya Afrika Mashariki kutoka 34 hadi 37 na kwa wadau wa ndani ya nchi kutoka 21 hadi 25;
- (v) itasimamia kwa ufanisi shughuli za uendeshaji na utawala kwa kulipa kwa wakati gharama mbalimbali za uendeshaji kwa uwazi, weledi na ubunifu wa kupunguza gharama;
- (vi) itaanza ujenzi wa bweni la wanafunzi 500 ifikapo Juni 2020 kwa lengo la kuongeza nafasi za malazi ya wanafunzi;
- (vii) itaendelea kutekeleza Miradi 33 ya kitafiti na ubunifu kwa kufadhili wanafunzi na kulipa gharama za kiutafiti kwa wanafunzi na wanataaluma ili kuendelea na kuzalisha bunifu mbalimbali; na
- (viii) itaratibu shughuli za utafiti na ubunifu na kuwa na angalau bunifu mbili kwenda hatua ya atamizi.

**MALENGO YA UTEKELEZAJI WA
MIRADI YA MAENDELEO MWAKA
2019/20**

**Programu ya Maendeleo ya Sekta ya
Elimu (Programu ya Lipa Kulingana
na Matokeo katika Sekta ya Elimu-
EP4R)**

136. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Programu ya Lipa Kulingana na Matokeo katika Elimu (EP4R) kwa mwaka 2019/20 imetenga kiasi cha **Shilingi 94,600,000,000.00** kwa ajili ya kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kugharamia ununuzi wa magari 65 kwa ajili kuimarisha Uthibiti Ubora wa Shule;
- (ii) kujenga Ofisi 55 za Wathibiti Ubora wa Shule ili kuimarisha mazingira ya utendaji kazi;
- (iii) kununua Magari 10 kwa ajili ya Vyuo vya Ualimu;
- (iv) kutoa motisha kwa Shule za Msingi na Sekondari 400 zilizoongeza kiwango cha ufaulu katika Mitihani ya Taifa ya Darasa la Saba na Kidato cha Nne, 2018;
- (v) kutoa motisha kwa Halmashauri 184 kutokana na utekelezaji wa vigezo

vilivyokubalika kati ya Serikali na Wafadhili wa Programu;

- (vi) kuimarisha mfumo wa Takwimu za Wizara ili kupata takwimu kwa usahihi na kwa wakati na kuwezesha kufanya maamuzi sahihi na kuandaa mipango yenye tija;
- (vii) kununua magari matano (5) aina ya Landcruiser hardtop na malori mawili (2) kwa ajili ya Baraza la Mitihani la Taifa - NECTA ili kuimarisha utendaji kazi wa Baraza;
- (viii) kuwajengea uwezo Watumishi wa Wizara kwa lengo la kuboresha utendaji kazi wao;
- (ix) kuwezesha ukaguzi wa nje wa Programu na kufanya ufuatiliaji na tathmini ya utekelezaji wa mradi; na
- (x) kuwezesha ujenzi wa shule mpya ya Sekondari ya Mfano mkoani Dodoma itakayochukua wanafunzi wa Kidato cha 1 - 6.

Mradi wa Elimu na Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs - ESPJ)

137. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia Mradi wa Elimu na Kukuza Stadi za Kazi na Ujuzi (Education and Skills for Productive Jobs

– ESPJ) kwa mwaka 2019/20 imetenga kiasi cha Shilingi **56,556,728,386.00** kwa ajili kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kusimamia uundwaji wa Baraza la Kitaifa la Ujuzi ili kusimamia shughuli za Mabaraza ya Kisekta;
- (ii) kuendelea na utekelezaji wa Mfuko wa Kukuza Stadi za Kazi kwa kutoa ruzuku kwenye taasisi za mafunzo kwa njia ya ushindani;
- (iii) kuanza ujenzi wa vyuo vya ufundi stadi (VETA) katika katika halmashauri za Ruangwa, Kongwa, Kasulu TC na Nyasa;
- (iv) kugharamia ukarabati wa Vyuo vya Wananchi na kuvinunulia vifaa vya kufundishia na kujifunzia;
- (v) kuendelea kujengea uwezo Wizara na Taasisi za VETA, NACTE na TCU ili kusimamia ubora wa Elimu ya Vyuo Vikuu na Vyuo vya Ufundi na Mafunzo ya Ufundi Stadi;
- (vi) kuendelea kusaidia utekelezaji wa shughuli za Mabaraza ya Kisekta;
- (vii) kugharamia ujenzi wa Chuo cha Ufundi Stadi Kanda ya Kati na kuendelea na ukarabati wa Vyuo vya

Maendeleo ya Wananchi kumi na nne (14) ili kuimarisha mazingira ya ufundishaji na ujifunzaji;

- (viii) kugharamia mafunzo katika Vyuo vya VETA na Elimu ya Ufundi kwa kutoa mafunzo kwa njia ya Uanagenzi; na
- (ix) kuendelea na ujenzi wa Chuo cha Ufundi Dodoma katika kitongoji cha Nalla, Chuo ambacho kitakuwa na uwezo wa kudahili wanafunzi wa fani mbalimbali za Ufundi wapatao 5,000 kwa wakati mmoja.

Mradi wa Kuimarisha Elimu ya Ufundi, Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu

138. Mheshimiwa Spika, Wizara kupitia mradi wa kuimarisha Elimu ya Ufundi, Mafunzo ya Ufundi Stadi na Elimu ya Ualimu kwa mwaka 2019/20 imetenga kiasi cha **Shilingi 72,855,496,000.00** kwa ajili kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kuendelea na ujenzi wa Vyuo vya Ufundi Stadi na huduma (RVTSCs) vya Mikoa ya Geita na Rukwa;
- (ii) kuanza ujenzi wa Vyuo vya Ufundi Stadi kwa Mikoa ya Simiyu na Njombe

- ambapo michakato ya kutafuta Wakandarasi inaendelea;
- (iii) kujenga mabweni mawili (2) katika Chuo cha Walimu wa Ufundi Stadi cha Morogoro (MVTTC);
 - (iv) kuagiza, kusambaza na kufunga vifaa vya kieletroniki na mawasiliano vya Umeme na Mawasiliano ya simu katika Chuo cha Ufundi Arusha;
 - (v) kuendelea na ujenzi wa jengo la ghorofa nne (4) kwa ajili ya madarasa, maabara na ofisi za walimu, Ugavi, pamoja na ufungaji na usambazaji wa vifaa vya LAN katika Chuo cha Ufundi Arusha;
 - (vi) kuendelea na ujenzi wa Chuo cha Ualimu Dakawa ukihusisha ujenzi wa mabweni mawili yenye uwezo wa kulaza wanachuo 576, Jengo la ghorofa mbili lenye jumla ya madarasa 6 ukumbi wa mikutano (Assembly Hall) ukumbi wa kuchukua watu 1500 na jengo la jiko;
 - (vii) kujenga nyumba nne (4) za walimu katika Chuo cha Ualimu Marangu ili kuboresha mazingira wanamoishi walimu na hivyo kuwapa motisha ya kufanya kazi kwa juhudi zaidi;
 - (viii) ununuzi na usimikaji wa samani kwa ajili ya maabara inayojengwa katika

Chuo cha Ufundi Arusha;

- (ix) kujenga Bweni la ghorofa moja (1), nyumba nane (8) za walimu na ukarabati wa jengo la utawala katika Chuo cha Ualimu Butimba ili kuboresha mazingira ya utoaji elimu;
- (x) kujenga maabara ya ghorofa moja (1); bweni la ghorofa moja (1) kwa ajili ya wanafunzi wa kiume 400 na wa kike 176 wa Chuo cha Ualimu Tabora ili kuimarisha mazingira ya utoaji elimu;
- (xi) kujenga bwalo la chakula, bweni la ghorofa moja (1) litakalochukua wanafunzi 176 wa kike; maabara ya ghorofa moja (1) na Nyumba mbili (2) za walimu katika Chuo cha Ualimu Mpwapwa ili kuimarisha mazingira ya utoaji elimu;
- (xii) kuagiza, kusambaza na kufunga vifaa vya Programu ya Vito na Usonara katika Chuo cha Ufundi Arusha;
- (xiii) kuagiza, kusambaza na kufunga vifaa vya *Biomedical* katika Maabara ya Uhandisi ya Ujenzi na Umwagiliaji katika Chuo cha Ufundi Arusha; na
- (xiv) kuagiza, kusambaza na kufunga vifaa vya programu katika Maabara ya Uhandisi ya Ujenzi na Umwagiliaji katika Chuo cha Ufundi Arusha.

Mradi wa Mpango ya Maendeleo ya Elimu ya Msingi (MEM) – Kuimarisha Ufundishaji na Ujifunzaji wa Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu - KKK

139. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara itaendelea kutekeleza Mpango wa Kukuza Stadi za Kusoma, Kuandika na Kuhesabu (Literacy and Numeracy Education Support - LANES) kwatengeola **Shilingi 20,445,589,592.00** kwa kufanya yafuatayo:

- (i) kuimarisha vituo vya Walimu (TRC) kwa kuandaa Mwongozo kwa ajili ya Waratibu wa Vituo vya Walimu (TRC) ili kuendana na Mkakati wa Mafunzo Kazini kwa walimu kwa lengo la kuwajengea uwezo na kuwaendeleza;
- (ii) kuwajengea uwezo waratibu wa TRCs, kutoa mafunzo kwa wawezeshaji pamoja na kuandaa taarifa ili kuwezesha uendeshaji wa vituo vya walimu kwa ufanisi;
- (iii) kuwezesha Ufuatiliaji na Tathmini ili kuimarisha ukusanyaji wa takwimu za programu ya LANES zitakazowezesha uendeshaji wa programu kwa ufanisi;
- (iv) kuwezesha utekelezaji wa Kiunzi cha Uthibiti Uboru wa Shule na

kuwezesha kazi za ufuatiliaji za Wathibiti Ubora wa Shule kwa kugharimia matengenezo ya magari ya Wathibiti Ubora wa Shule pamoja na manunuzi ya mafuta;

- (v) kuwezesha uendeshaji wa Kamati za Sekta ya Elimu (ESDC na TWG) kwa lengo la kuimarisha uratibu wa Kisekta;
- (vi) kuwezesha uandaaji, uchapaji na usambazaji wa vitabu vya mwanafunzi pamoja na kiongozi cha mwalimu kwa masomo yote kwa wanafunzi wa Darasa la VI na VII;
- (vii) kuwezesha uendeshaji na uratibu wa Programu ya LANES na Ukaguzi wa Ndani na Nje wa Programu ya LANES; na
- (viii) kununua vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa wanafunzi wenye mahitaji maalumu.

Mradi wa Kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu (Teacher Education Support Project - TESP)

140. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara kupitia Mradi wa Kuimarisha Mafunzo ya Elimu ya Ualimu (TESP) kwa mwaka 2019/20 imetenga

kiasi cha **Shilingi 20,300,000,000.00**
kwa ajili kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kununua vifaa vya kufundishia na kujifunzia kwa Vyuo 35 vya Ualimu vya Serikali vikiwemo vifaa vya maabara na vifaa vya wanafunzi wenye mahitaji maalumu ili kuwezesha ufundishaji na ujifunzaji kwa makundi yote;
- (ii) kununua vitabu vya Rejea vya Kieletroniki kwa ajili ya Vyuo vya Ualimu 35 vya Serikali pamoja na kusambaza vifaa ikiwemo vya TEHAMA ili kuwezesha Vyuo kuwa na Maktaba zenye rejea za kutosha zinazopatikana kwa njia ya kielektroniki;
- (iii) kuwezesha miundombinu ya TEHAMA katika Vyuo vya Ualimu 35, kuviunganisha na Mkongo wa Taifa, kukarabati na kusimika vifaa katika maabara za Sayansi na TEHAMA pamoja na Maktaba ili kuimarisha matumizi ya TEHAMA katika mawasilisano na ufundishaji na ujifunzaji;
- (iv) kuendelea na ujenzi wa Chuo cha Ualimu Kabanga ili kuongeza nafasi za udahili na kuweka mazingira rafiki ya ufundishaji na ujifunzaji;

- (v) kuwezesha ufuatiliaji na tathmini ya mradi juu ya shughuli zinazowezeshwa na mradi ili kubaini changamoto na kuzitafutia ufumbuzi shahiki katika utekelezaji wake;
- (vi) kutoa mafunzo kwa Wawezeshaji wa Kitaifa (Walimu wa Shule za Msingi 120, Walimu wa Sekondari 80 na Wakufunzi wa Vyuo 100) kuhusu Mtaala wa Umahiri (Competence Based Curriculum) ili waweze kuwawezesha ipasavyo Wakufunzi, Walimu na Walimu tarajali;
- (vii) kuhuisha Maudhui ya Nyaraka za Mafunzo endelevu kwa Wakufunzi walioko kazini ili kuboresha maudhui na kutoa mafunzo ya TEHAMA kwa Wakufunzi ngazi ya pili ili kuwawezesha kutumia TEHAMA katika ufundishaji na ujifunzaji;
- (viii) kutoa mafunzo ya Programu ya Wakufunzi wa Chuo (Teachers Educators Program - TEP) kwa Wakufunzi 1300 wa Vyuo vya Ualimu pamoja na kuwaendeleza Kitaaluma Wakufunzi wa Vyuo;
- (ix) kuwajengea uwezo wa kiutendaji watumish wasio Wakufunzi katika Vyuo vya Ualimu ili waweze

kumudu na kutekeleza majukumu yao kikamilifu;

- (x) kufanya ufuatiliaji kwa Wahitimu wa Ualimu katika vyuo ili kuimarisha ufundishaji na kutoa mrejesho utakaoboresha maamuzi ya kisera;
- (xi) kutoa mafunzo ya TEHAMA na Teknolojia saidizi kwa Wakufunzi/Walimu 150 wenye mahitaji maalum ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji katika Vyuo na shule;
- (xii) kuanzisha vituo vya kitaalamu vya Hisabati (Mathematics Professional Development Centre) na kuandaa vifaa vya mafunzo kwa ajili ya kuimarisha ufundishaji, ujifunzaji na ufaulu wa somo la Hisabati;
- (xiii) kutoa mafunzo kwa walimu 350 wa Shule za Msingi na walimu 150 wa Sekondari kuhusu Lugha ya Alama na mbinu sahihi za ufundishaji kwa wanafunzi viziwi ili waweze kujifunza kikamilifu;
- (xiv) kuiwezesha Taasisi ya Elimu Tanzania (TET), kukamilisha mapitio ya Mtaala, kuchapisha, kudurufu na kusambaza Mitaala na vifaa vya Mitaala katika Vyuo vya Ualimu;
- (xv) kuwezesha Mfumo wa Takwimu

wa Usimamizi wa Taarifa za Elimu ya Ualimu kuhusiana na BEMIS ili kurahisisha upatikanaji wa takwimu sahihi na kwa wakati;

- (xvi) kuwezesha ugharamiaji wa Huduma za Kitaalamu na Ushauri Elekezi katika kazi za Mradi ili kutekeleza kazi hizo kikamilifu;
- (xvii) kuwezesha Vikao vya Wadau wa Elimu na Elimu ya Ualimu kwa lengo la kujadili changamoto na kuandaa mapendekezo ya Kisera;
- (xviii) kukamilisha uandaaji wa Kiunzi cha Umahiri kwa Wakufunzi na Walimu ili kuwa na vigezo bayana vya kutambulisha sifa na vigezo vya kitaalamu; na
- (xix) kuwezesha mafunzo ya Hisabati kwa Walimu waliopo Kazini katika Halmashauri 20 zenye ufaulu hafifu nchini ili waweze kuboresha ufundishaji, ujifunzaji na pia ufaulu wa somo hilo.

Mradi wa Ukarabati wa Vyuo vya Ualimu (Upgrading Teachers Colleges-UTC)

141. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara kupitia Mradi wa Ukarabati wa Vyuo vya Ualimu

(UTC) imetenga kiasi cha **Shilingi 7,295,917,591.00** kwa ajili ya kuendelea na ujenzi na ukarabati wa Vyuo vinne (4) vya Ualimu ambavyo ni Shinyanga, Mpuguso, Ndala na Kitangali.

Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (School Water Sanitation and Hygiene - SWASH):

142. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara kupitia Mradi wa Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni imetenga kiasi cha **Shilingi 6,948,000,000.00** kwa ajili kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kuwezesha ujenzi wa miundombinu ya Maji na Vyoo katika shule za Msingi 200 ili kuimarisha mazingira ya kufundishia na kujifunzia;
- (ii) kuendelea na utoaji wa mafunzo kuhusu utumiaji wa Mwongozo wa Huduma ya Maji, Elimu ya Afya na Usafi wa Mazingira Shuleni (SWASH) kwa Wathibiti Ubora wa Shule na Waratibu wa SWASH wa Halmashauri ili kuimarisha usimamizi na ufuatiliaji wa huduma ya maji, elimu ya afya na usafi wa mazingira shuleni; na
- (iii) Kufanya uhakiki na ufuatiliaji wa

ujenzi wa miundombinu ya vyoo na maji shuleni kwa kushirikiana na Wizara zinazotekeleza Kampeni ya Kitaifa ya Usafi wa Mazingira ili kubaini changamoto za utekelezaji na kutoa ushauri stahiki.

Kuimarisha Ubora wa Elimu ya Sekondari (Secondary Education Quality Improvement Programme - SEQUIP):

143. Mheshimiwa Spika, katika mwaka 2019/20, Wizara kupitia mradi wa Kuimarisha Ubora wa Elimu ya Sekondari (Secondary Education Quality Improvement Programme - SEQUIP), imetenga kiasi cha **Shilingi 30,818,700,000.00** kwa ajili kutekeleza shughuli zifuatazo:

- (i) kuwezesha ununuzi wa mashine za uchapaji kwa ajili ya Taasisi ya Elimu Tanzania kwa lengo la kuwezesha upatikanaji wa vitabu vya kutosha na kuinua ubora wa elimu;
- (ii) kuwezesha uchapaji na usambazaji wa Vitabu (Nakala Milioni 6) vya masomo ya Sayansi, Hisabati na Lugha pamoja na Mwongozo wa Mwalimu ili kuboresha ufundishaji na ujifunzaji;
- (iii) kuandaa moduli za Elimu Jumuishi

- pamoja na Mwongozo wa Mafunzo ili kuongeza fursa za upatikanaji wa elimu kwa makundi yote;
- (iv) kuandaa kiunzi cha utoaji wa tuzo kwa walimu mahiri pamoja na uchapaji wa vyeti;
 - (v) kuboresha na kununua vifaa vya kujifundishia na kujifunzia katika shule za Sekondari 500 kwa ajili ya kuzifanya shule hizo kuwa vituo vya mafunzo kazini kwa walimu wa masomo ya Sayansi, Hisabati na Lugha;
 - (vi) kutoa mafunzo ya Elimu Jumuishi kwa angalau Walimu wawili katika Sekondari za Umma Nchini na kununua vifaa vya walimu wenye mahitaji maalumu ili kuwawezesha katika utekelezaji wa kazi zao;
 - (vii) kuandaa mkakati wa upatikanaji wa walimu wa masomo ya Sayansi na Hisabati;
 - (viii) kutoa mafunzo kazini kwa walimu 10,000 wa Sayansi, Hisabati na Lugha ili kuimarisha ufundishaji na ujifunzaji wa masomo hayo;
 - (ix) kununua kompyuta, printa na projecta kwa shule za Sekondari 700

na kutoa mafunzo ya TEHAMA kwa walimu 1,000;

- (x) kununua vifaa vya upimaji vya wanafunzi wa Sekondari wenye mahitaji maalumu kwa ajili ya kuboresha maendeleo ya wanafunzi hao kitaaluma; na
- (xi) kufanya tathmini na ufuatiliaji wa utekelezaji wa programu katika Halmashauri na Mikoa yote ya Tanzania Bara pamoja na ukaguzi wa mradi.

TUME YA TAIFA YA UNESCO (FUNGU 18)

144. Mheshimiwa Spika, katika mwaka wa fedha 2019/20 Tume ya Taifa ya UNESCO imepanga kutekeleza kazi zifuatazo:

- (i) kuendeleza na kukuza sayansi kwa ajili ya ustawi wa binadamu ili kuimarisha amani, maendeleo endelevu kwa kushirikiana na wadau mbalimbali;
- (ii) kukuza na kuendeleza upatikanaji wa habari nchini kwa maendeleo endelevu;
- (iii) kuchangia upatikanaji wa Elimu Bora kwa wote na kujenga utamaduni endelevu wa kujifunza;

- (iv) kulinda, kukuza na kuimarisha urithi wa kitamaduni na asili kwa masilahi ya nchi;
- (v) kuchangia juhudi za kuwa na jamii zenye usawa wa kijinsia na ushirikishwaji wa vijana nchini katika kuchochea maendeleo endelevu;
- (vi) kuimarisha mahusiano ya ndani na wadau mbalimbali nchini pamoja na yale ya kikanda na kimataifa katika masuala yanayohusu UNESCO;
- (vii) kukuza uwezo wa Tasisi na Watumishi katika utendaji wake; na
- (viii) kununua magari tatu kwa ajili ya matumizi ya ofisi kwa lengo la kuboresha utendaji.

D. SHUKRANI

145. Mheshimiwa Spika, napenda kutambua mchango mkubwa wa Viongozi wenzangu katika kutekeleza na kufanikisha majukumu ya Wizara yangu. Kipekee kabisa namshukuru Mheshimiwa William Tate Olenasha (Mb), Naibu Waziri wa Elimu, Sayansi na Teknolojia kwa ushirikiano mkubwa anaonipa katika kusimamia Wizara hii. Aidha, namshukuru Katibu Mkuu, Dkt. Leonard Douglas Akwilapo, Manaibu Makatibu

Wakuu; Profesa James Epiphan Mdoe na Dkt. Ave Maria Semakafu, Kamishna wa Elimu, Wakurugenzi, Wakuu wa Idara na Vitengo, Wakuu wa Taasisi zilizo chini ya Wizara yangu kwa ushirikiano wao wa karibu katika kusimamia na kutekeleza majukumu ya kila siku ya Wizara.

146. Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru Viongozi wa vyama vya wafanyakazi, Watumishi wa Wizara na Taasisi zake, Wanafunzi na wadau wote wa Elimu, kwa ushirikiano wao katika kuendeleza Elimu, Sayansi na Teknolojia. Nawashukuru sana na natambua na kuthamini mchango wenu katika kuhakikisha kuwa sekta za Elimu, Sayansi na Teknolojia zinasonga mbele. Aidha, napenda kutoa shukrani zangu za dhati kwa wamiliki wa Shule, Vyuo na Taasisi Binafsi ambao wamekuwa wakishirikiana na Serikali katika kuhakikisha Sekta ya Elimu inafikia malengo yake.

147. Mheshimiwa Spika, napenda kuwashukuru Washirika mbalimbali wa Maendeleo na Wadau wa Elimu ambao wamechangia kufanikisha Mipango ya Elimu, Sayansi na Teknolojia. Kwa kuwa si rahisi kuwataja wote napenda kuwashukuru na kuwatambua baadhi ya kama ifuatavyo: Serikali za Algeria, Brazil,

Canada, China, Cuba, Denmark, Uswisi, Finland, Hungary, India, Italia, Japan, Korea ya Kusini, Marekani, Mauritius, Misri, Ethiopia, Morocco, Msumbiji, Norway, Pakistan, Sweden, Thailand, Ubelgiji, Ufaransa, Uingereza, Ujerumani, Urusi na Uturuki. Aidha, napenda kutoa shukrani za dhati kwa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Nchi za Kusini mwa Afrika.

- 148. Mheshimiwa Spika,** napenda pia kuyashukuru baadhi ya mashirika yaliyochangia kufanikisha programu za Elimu, Sayansi na Teknolojia ambayo ni pamoja na; Benki ya Dunia, Dfid, *Swedish International Development Agency* (SIDA), Umoja wa Nchi za Ulaya, Benki ya Maendeleo ya Afrika, Jumuiya ya Madola, *Global Partnership in Education*, *United Nations International Children's Emergency Fund* (UNICEF), *United Nations Development Programme* (UNDP), *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* (UNESCO), USAID, *Inter University Council for East Africa* (IUCEA), *Human Development Innovation Fund* (HDIF), *Deutscher Akademischer Austauschdienst* (DAAD), *National Bank of Commerce* (NBC), Benki ya Barclays, *British Council*, *Campaign for Female Education* (CAMFED), *Commonwealth*

Secretariat, AgaKhan Education Services, Japan International Cooperation Agency (JICA), Karibu Tanzania Organization (KTO), Korea International Cooperation Agency (KOICA), WaterAid, Plan International, Tanzania Education Network/Mtandao wa Elimu Tanzania (TEN/MET), Christian Social Services Commission (CSSC), Baraza Kuu la Waislam Tanzania (BAKWATA) na FEMINA.

E. MAOMBI YA FEDHA KWA MWAKA 2019/20

149. Mheshimiwa Spika, ili kuwezesha utekelezaji wa malengo ya Wizara kwa mwaka wa fedha 2019/20, Wizara ya Elimu, Sayansi na Teknolojia (Fungu 46) inaomba kuidhinishiwa jumla ya **Shilingi 1,386,508,723,272.00.**

150. Mheshimiwa Spika, katika maombi haya:

(i) Shilingi 523,788,923,012.00 ni kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ya Wizara ambapo **Shilingi 450,356,645,012.00** ni kwa ajili ya Mishahara na **Shilingi 73,432,278,000.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo;

- (ii) **Shilingi 87,358,577,499.00** zinaombwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ya idara na vitengo vilivyoko Makao Makuu ya Wizara. Kati ya fedha hizo **Shilingi 62,010,347,000.00** ni mishahara na **Shilingi 25,348,230,499.00** ni kwa ajili ya matumizi mengineyo;
- (iii) **Shilingi 436,430,345,513.00** zinaombwa kwa ajili ya Matumizi ya Kawaida ya Wakala na Taasisi zilizo chini ya Wizara. Kati ya fedha hizo **Shilingi 388,346,298,012.00** ni kwa ajili ya Mishahara na **Shilingi 48,084,047,501.00** ni kwa ajili ya Matumizi Mengineyo; na
- (iv) **Shilingi 862,719,800,260.00** zinaombwa kwa ajili ya Miradi ya Maendeleo ambapo **Shilingi 583,415,000,000.00** ni fedha za ndani na **Shilingi 279,304,800,260.00** fedha kutoka kwa Washirika wa Maendeleo.

151. Mheshimiwa Spika, kupitia Tume ya Taifa ya UNESCO (Fungu 18) inaomba jumla ya **Shilingi 2,156,017,000.00** kwa ajili ya matumizi ya kawaida (Mishahara ni **Shilingi 623,724,000.00** na Matumizi mengineyo ni **Shilingi 1,532,293,000.00**).

152. Mheshimiwa Spika, kwa heshima kubwa naomba sasa Bunge lako tukufu likubali kupokea, kujadili na kupitisha Makadirio ya Bajeti ya Mafungu yote mawili (Fungu 46 na Fungu 18) yenye jumla ya **Shilingi 1,388,664,740,272.00**.

153. Mheshimiwa Spika, napenda kuhitimisha kwa kutoa shukrani zangu za dhati kwako wewe pamoja na kwa waheshimiwa wabunge wote kwa kunisikiliza.

KUTOA HOJA

154. Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.